

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 19. september 2022
(OR. en)

12573/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0278(COD)

MI 672
COMPET 717
IND 349
IA 138
CODEC 1320

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	19. september 2022
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 459 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS, millega luuakse ühtse turu hädaolukorra mehhanism ja tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 2679/98

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 459 final.

Lisatud: COM(2022) 459 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 19.9.2022
COM(2022) 459 final

2022/0278 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega luuakse ühtse turu hädaolukorra mehhanism ja tunnistatakse kehtetuks
nõukogu määrus (EÜ) nr 2679/98**

(EMPs kohaldatav tekst)

{SEC(2022) 323 final} - {SWD(2022) 288 final} - {SWD(2022) 289 final} -
{SWD(2022) 290 final}

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

- **Ettepaneku põhjused ja eesmärgid**

Ühtne turg on üks ELi suurim vara ning ELi majanduskasvu ja heaolu alustala. Hiljutised kriisid, nagu COVID-19 pandeemia või Venemaa sissetung Ukrainasse, on näidanud ühtse turu ja selle tarneahelate teatavat haavatavust ettenägematute häirete korral ning samal ajal seda, kui suurel määral Euroopa majandus ja kõik sellega seotud isikud hästi toimivast ühtsest turust sõltuvad. Tulevikus võivad lisaks geopoliitilisele ebastabiilsusele põhjustada muid, uusi hädaolukordi ka kliimamuutused ning neist tulenevad loodusõnnetused, elurikkuse kadumine ja ülemaailmne majanduslik ebastabiilsus. Sel põhjusel tuleb tagada ühtse turu toimimine hädaolukordades.

Kriis võib avaldada ühtsele turule kahesugust mõju. Ühelt poolt võib kriisi tulemusel tekkida takistusi vabale liikumisele ühtsel turul, mis seega häirivad selle toimimist. Teiselt poolt võib kriis võimendada kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste nappust, kui ühtne turg on killustatud ega toimi. Selle tulemusel võib tarneahelates kiiresti tekkida häireid ning ettevõtjatel esineda probleeme kaupade ja teenuste hankimisel, tarnimisel või müümisel. Häireid tekib tarbijate juurdepääsus olulistele toodetele ja teenustele. Selliste häirete mõju süvendab veelgi teabe ja õiguskindluse puudumine. Lisaks kriisi põhjustatud otsestele sotsiaalsetele riskidele avaldab see kodanikele, eelkõige haavatavatele rühmadele suurt negatiivset majanduslikku mõju. Seepärast on ettepaneku eesmärk käsitleda kahte eraldiseisvat, kuid omavahel seotud probleemi: kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumise takistused kriisi ajal ning kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste nappus.

Tihedas koostöös kõikide liikmesriikidega ja teiste olemasolevate ELi kriisiohjevahenditega pakub ühtse turu hädaolukorra mehhanism nii tugevat paindlikku juhtimisstruktuuri kui ka sihtotstarbeliste meetmete paketti, et tagada ühtse turu sujuv toimimine mis tahes liiki tulevastes kriisides. Tõenäoliselt ei vajata kõiki käesolevas ettepanekus kirjeldatud vahendeid samaaegselt. Pigem on eesmärk EL tulevikuks ette valmistada ja anda talle vahendid, mis võivad asjaomasel ühtset turgu tõsiselt mõjutavas kriisiolukorras vajalikuks osutada.

Euroopa Ülemkogu märkis oma 1.–2. oktoobri 2020. aasta järeldustes,¹ et EL peaks võtma arvesse COVID-19 pandeemiast saadud õppetunde ning tegelema ühtse turu allesjäänud killustatuse, tõkete ja nõrkustega hädaolukordadele reageerimisel. Tööstusstrateegia ajakohastamist käsitlevas teatises² andis komisjon teada vahendist, millega tagatakse kriisi ajal nii inimeste, kaupade ja teenuste vaba liikumine kui ka suurem läbipaistvus ja ulatuslikum koordineerimine. See algatus on osa komisjoni 2022. aasta tööprogrammist³. Euroopa Parlament väljendas heameelt komisjoni kava üle esitada ühtse turu hädaolukorra mehhanism ja kutsus komisjoni üles arendama seda õiguslikult siduva struktuurilise vahendina, et tagada isikute, kaupade ja teenuste vaba liikumine tulevaste kriiside korral⁴.

¹ <https://www.consilium.europa.eu/media/45910/021020-euco-final-conclusions.pdf>.

² COM(2021) 350 final.

³ https://ec.europa.eu/info/publications/2022-commission-work-programme-key-documents_et.

⁴ Euroopa Parlamendi 17. veebruari 2022. aasta resolutsioon mittetariifsete ja maksuväliste tõkete kõrvaldamise kohta ühtsel turul (2021/2043(INI)).

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Mitu ELi õigusakti sisaldab sätteid üldise kriisiohje kohta. Teisalt on teatavates ELi raamistikes ja hiljuti vastuvõetud komisjoni ettepanekutes kehtestatud sihipärasemad meetmed, milles keskendutakse kriisiohje mõnele aspektile või mis on asjakohased konkreetsete sektorite jaoks. Ühtse turu hädaolukorra mehhanismi kohaldamine ei piira nende sihtotstarbeliste kriisiohjevahendite sätteid, mida tuleb käsitada *lex specialis*’ena. Eelkõige on algatuse kohaldamisalast välja jäetud finantsteenused, ravimid, meditsiiniseadmed ja muud meditsiinivahendid ning toiduohutusega seotud tooted, sest nendes valdkondades on olemas sihtotstarbelised kriisi seisukohast olulised raamistikud.

Koosmõju horisontaalsete kriisireageerimismehhanismidega

Horisontaalsete kriisireageerimismehhanismide alla kuulub ka kriisidele poliitilist reageerimist käsitlev ELi integreeritud kord (IPCR)^{5, 6}. Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariik kasutab kriisidele poliitilist reageerimist käsitlevat ELi integreeritud korda selleks, et hõlbustada teabe jagamist ja liikmesriikidevahelist poliitilist koordineerimist keerulistele kriisidele reageerimisel. Kriisidele poliitilist reageerimist käsitlevat ELi integreeritud korda kasutati esmakordselt 2015. aasta oktoobris, et tegeleda pagulas- ja rändekriisiga, ning see on olnud oluline vahend kriisidele reageerimise jälgimisel ja toetamisel, mille raames antakse aru COREPERile, nõukogule ja Euroopa Ülemkogule. Kriisidele poliitilist reageerimist käsitlevat ELi integreeritud korda on kasutatud selleks, et viia ellu liidu vastusamme küberrünnakutest, loodusõnnetustest või hübriidohtudest põhjustatud suurtele kriisidele. Hiljuti on kriisidele poliitilist reageerimist käsitlevat ELi integreeritud korda kasutatud ka pärast COVID-19 pandeemia algust ja Venemaa brutaalset agressiooni Ukraina vastu.

Veel üks ELi mehhanism üldiseks kriisidele reageerimiseks on liidu elanikkonnakaitse mehhanism ja selle hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskus⁷. Hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskus on komisjoni keskne ööpäevaringselt toimiv keskus, mis tegeleb esmase hädaolukordadele reageerimisega, hädaolukordadele reageerimiseks vajalike strateegiliste varude hankimisega ELi tasandil (rescEU), katastroofiohu hindamisega, stsenaariumide koostamisega, õnnetustele vastupidavusega seotud eesmärkidega, looduslike ja inimtegevusest tingitud katastroofide ohtudest üleeuroopalise ülevaate koostamisega ning muude ennetus- ja valmisolekumeetmetega, nagu väljaõpe ja õppused.

Koosmõju horisontaalsete ühtse turu mehhanismidega

Kui see on asjakohane ja vajalik, tuleks tagada ühtse turu hädaolukorra mehhanismi ja ühtse turu normide täitmise tagamise rakkerühma tegevuse koordineerimine. Eelkõige palub komisjon ühtse turu normide täitmise tagamise rakkerühmal arutada / läbi vaadata kindlakstehtud takistusi, mis oluliselt häirivad strateegiliste kaupade ja teenuste vaba liikumist.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Koosmõju kriisiohje konkreetsetele aspektidele suunatud meetmetega

⁵ <https://www.consilium.europa.eu/et/policies/ipcr-response-to-crises/>.

⁶ See loodi ametlikult nõukogu 11. detsembri 2018. aasta rakendusotsusega (EL) 2018/1993, mis käsitleb ELi integreeritud korda poliitiliseks reageerimiseks kriisidele, tuginedes ametlikult kehtivatele korraldustele.

⁷ Sätestatud otsuses nr 1313/2013, millega on reguleeritud liidu kodanikkaitse mehhanismi toimimine.

Eespool nimetatud horisontaalseid kriisireageerimismehhanisme täiendavad muud, sihipärasemad meetmed, milles keskendutakse ühtse turu sellistele konkreetsetele aspektidele nagu kaupade vaba liikumine, ühtsed ekspordieeskirjad või avalikud hanked.

Üks selline raamistik on määrus (EÜ) nr 2679/98, millega luuakse reageerimismehhanism, mille abil kõrvaldada selliseid liikmesriikidele omistatavaid kaupade vaba liikumise takistusi, mis põhjustavad tõsisid häireid ja nõuavad viivitamatuid meetmeid (nn maasikamäärus)⁸. Selle määrusega nähakse ette nii teatamismehhanism kui ka liikmesriikide ja komisjoni vahelise teabevahetuse süsteem. (Lisateavet on esitatud punktides 8.1 ja 8.2.)

Ühiseid ekspordieeskirju käsitlev määrus⁹ võimaldab komisjonil nõuda teatavate tootekategooriate puhul ELi-välise ekspordi järelevalvet või ELi-välise ekspordi luba. Selle alusel kehtestas komisjon ekspordi järelevalve teatavate vaktsiinide ja nende tootmiseks kasutatavate toimeainete suhtes¹⁰.

Muude majandusmeetmete hulka kuuluvad läbirääkimistega hankemenetlused ja komisjoni ajutised ühishanked liikmesriikide nimel¹¹.

Koosmõju konkreetseid valdkondi käsitlevate kriisimeetmetega

Teatavates ELi raamistikes on sätestatud suunatumad meetmed, milles keskendutakse teatavatele konkreetsetele kriisiohje aspektidele või mis käsitlevad ainult teatavaid konkreetseid sektoreid.

Komisjoni teatistes „Hädaolukorrakava, et tagada kriisi ajal toiduainetega varustamine ja toiduga kindlustatus“¹² tehakse järeldused COVID-19 pandeemiast ja varasematest kriisidest saadud õppetundide põhjal, et tõhustada koordineerimist ja kriisiohjet, sealhulgas valmisolekut. Selleks on kõnealuses erandolukorra plaanis esitatud peamised põhimõtted, mida tuleb järgida toiduainetega varustamise ja toiduga kindlustatuse tagamiseks tulevaste kriiside korral. Erandolukorra plaani ja selles esitatud peamiste põhimõtete rakendamise tagamiseks lõi komisjon samaaegselt Euroopa toiduga kindlustatuse kriisiks valmisoleku ja sellele reageerimise mehhanismi (EFSCM) – liikmesriikide ja ELi-väliste riikide esindajatest ning toidutarneahelas osalevatest sidusrühmadest koosneva rühma, mille eesistuja on komisjon ning mille eesmärk on tugevdada koordineerimist ning vahetada andmeid ja tavaid. Esmakordselt tuldi mehhanismi raames kokku 2022. aasta märtsis, et arutada energia- ja sisendihindade tõusu mõju ning Venemaa Ukrainasse sissetungi tagajärgi toiduga kindlustatusele ja toiduainetega varustamisele. Muud foorumid, millega tagatakse toidusektoris läbipaistvus ja teabe liikumine, on turgude vaatlusrühmad ja kodanikuühiskonna dialoogirühmad.

Komisjoni teatise „Transpordisektoris hädaolukorra lahendamise plaan“¹³ eesmärk on tagada kriisiks valmisolek ja talitluspidevus transpordisektoris. Plaaniga koostati nn kriisikäsiraamat, mis sisaldab kümnest meetmest koosnevat paketti, mille eesmärk on leevendada kriisi korral selle negatiivset mõju transpordisektorile, reisijatele ja siseturule. Nende meetmete hulgas on

⁸ Nõukogu 7. detsembri 1998. aasta määrus (EÜ) nr 2679/98 siseturu toimimise kohta liikmesriikidevahelise kaupade vaba liikumise osas (ELT L 337, 12.12.1998, lk 8).

⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2015. aasta määrus (EL) 2015/479.

¹⁰ Komisjoni 25. novembri 2021. aasta rakendusmäärus (EL) 2021/2071.

¹¹ Need meetmed saab vastu võtta Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiivi 2014/24/EL (riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta) alusel.

¹² COM(2021) 689 final.

¹³ COM(2022) 211 final.

ELi transpordialaste õigusaktide kohandamine kriisiolukordadega, transpordisektorile piisava toetuse tagamine, kaupade, teenuste ja inimeste vaba liikumise tagamine, transporditeabe jagamine, transpordisektori erandolukorra lahendamise testimine tegelikes olukordades jne¹⁴.

Määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus¹⁵ (ühise turukorralduse määrus), ja samaväärne määrus ühise turukorralduse kohta kalanduse valdkonnas¹⁶ loovad õigusliku aluse, et koguda liikmesriikidelt asjakohast teavet turu läbipaistvuse parandamiseks¹⁷.

Määrus (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond¹⁸ (EMKVF-i määrus), annab õigusliku aluse toetada kalandus- ja vesiviljelussektorit märkimisväärsed turuhäireid põhjustavate erakordsete sündmuste korral.

Määruses (EL) 2021/953, millega luuakse ELi digitaalne COVID-tõend,¹⁹ on kehtestatud ühine raamistik koostalitlusvõimeliste COVID-19 vaksineerimis-, testimis- ja läbipõdemistõendite väljaandmiseks, kontrollimiseks ja aktsepteerimiseks, et hõlbustada ELi kodanike ja nende pereliikmete vaba liikumist COVID-19 pandeemia ajal. Peale selle võttis nõukogu komisjoni ettepanekute põhjal vastu konkreetseid soovitusi, mis käsitlevad koordineeritud lähenemisviisi vaba liikumise piiramisele COVID-19 pandeemia reageerimisel²⁰. Samuti teatas komisjon 2020. aasta aruandes kodakondsuse kohta,²¹ et ta kavatseb vaadata läbi vaba liikumist käsitlevad 2009. aasta suunised, et parandada vaba liikumise õigust kasutavate ELi kodanike õiguskindlust ning tagada vaba liikumist käsitlevate õigusaktide tõhusam ja ühetaolisem kohaldamine kogu ELis. Läbivaadatud suunistes tuleks muu hulgas käsitleda piiravate meetmete kohaldamist vaba liikumise suhtes, eelkõige neid meetmeid, mis tulenevad rahvatervisega seotud probleemidest.

¹⁴ Ülejäänud meetmete hulka kuulub pagulasvoogude haldamine ning lõksujäänud reisijate ja transporditöötajate tagasitoimetamine kodumaale, minimaalse ühenduvuse ja reisijate kaitse tagamine, transpordipoliitika koordineerimise tugevdamine riiklike transpordi kontaktpunktide võrgu kaudu, küberturvalisuse suurendamine ja koostöö rahvusvaheliste partneritega.

¹⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1379/2013 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete turu ühise korralduse kohta, millega muudetakse määruseid (EÜ) nr 1184/2006 ja (EÜ) nr 1224/2009 ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 104/2000 (ELT L 354, 28.12.2013, lk 1).

¹⁷ Pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse lisati komisjoni 20. aprilli 2017. aasta rakendusmääruse (EL) 2017/1185 (millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruste (EL) nr 1307/2013 ja (EL) nr 1308/2013 rakenduseeskirjad seoses komisjonile edastatava teabe ja dokumentidega ning millega muudetakse mitut komisjoni määrust ja tunnistatakse mitu määrust kehtetuks (ELT L 171, 4.7.2017, lk 113)) muudatusega liikmesriikidele kohustus esitada iga kuu teateid teraviljavarude kohta.

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 922/72, (EMÜ) nr 234/79, (EÜ) nr 1037/2001 ja (EÜ) nr 1234/2007 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 671).

¹⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. juuni 2021. aasta määrus (EL) 2021/953, millega kehtestatakse koostalitlusvõimeliste COVID-19 vaksineerimis-, testimis- ja läbipõdemistõendite (ELi digitaalne COVID-tõend) väljaandmise, kontrollimise ja aktsepteerimise raamistik, et hõlbustada vaba liikumist COVID-19 pandeemia ajal (ELT L 211, 15.6.2021, lk 1).

²⁰ Nõukogu 13. oktoobri 2020. aasta soovitus (EL) 2020/1475, mis käsitleb koordineeritud lähenemisviisi vaba liikumise piiramisele COVID-19 pandeemia reageerimisel (ELT L 337, 14.10.2020, lk 3) ja selle järgnevad ajakohastused.

²¹ COM(2020) 730 final.

Määrus (EL) 2022/123, mis käsitleb Euroopa Ravimiameti suuremat rolli ravimite ja meditsiiniseadmete alases kriisivalmiduses ja -ohjes, loob raamistiku selliste keskselt või riiklikult müügiloa saanud inimtervishoius kasutatavate ravimite võimaliku või tegeliku nappuse jälgimiseks ja leevendamiseks, mis on kriitilise tähtsusega teatava „rahvatervise hädaolukorraga“ või „ulatusliku sündmusega“ toimetulekuks²².

Komisjoni 16. septembri 2021. aasta otsusega loodi ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutus,²³ et tegutseda tervisealastele hädaolukordadele reageerimisel liidu tasandil koordineeritult, sealhulgas jälgida meditsiinvahenditega seotud vajadusi ning nende kiiret väljatöötamist, tootmist, hankimist ja õiglast jaotamist.

Koosmõju pooleliolevate algatustega

Samaaegselt on kriisile reageerimise ja kriisiks valmisoleku seisukohast olulisi aspekte käsitletud mitmes algatuses, mille kohta on hiljuti ettepanek esitatud ja mida praegu arutatakse. Nende algatuste kohaldamisala on piiratud: need käsitlevad konkreetset liiki kriisistsenaariume ja nende eesmärk ei ole luua üldist horisontaalset kriisiohjeraamistikku. Sel määral, mil need algatused sisaldavad valdkondlikku kriisireageerimise ja kriisivalmiduse raamistikku, on see raamistik kui *lex specialis* ühtse turu hädaolukorra mehhanismi suhtes ülimuslik.

Komisjoni ettepanekuga määruse kohta, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid ja millega tunnistatakse kehtetuks otsus nr 1082/2013/EL (piiriüleste terviseohtude otsus),²⁴ püütakse tugevdada ELi terviseohutuse raamistikku ning peamiste ELi asutuste rolli kriisideks valmisolekus ja neile reageerimises seoses tõsiste piiriüleste terviseohtudega²⁵. Kui määrus vastu võetakse, siis tugevdab see valmisoleku ja vastumeetmete planeerimist ning epidemioloogilist järelevalvet ja seiret, parandab andmete esitamist ja tugevdab ELi sekkumisi.

Komisjoni ettepanekuga Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 851/2004, loodi Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus²⁶.

Komisjoni ettepanekuga, mis käsitleb nõukogu määrust selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinvahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras,²⁷ nähakse ette sellised kriisireageerimisvahendid nagu ühishanked, kohustuslikud teabenõuded ettevõtjatele nende tootmisvõimsuste kohta ja tootmisliinide ümberkorraldamine rahvatervisekriiside korral pärast rahvatervisealase hädaolukorra väljakuulutamist. ELi hädaolukorra väljakuulutamine käivitaks ulatuslikuma koordineerimise ning see võimaldaks välja arendada, varuda ja hankida kriisi seisukohast olulisi tooteid. Ettepanekus käsitletakse meditsiinvahendeid, mis on määratletud kui inimtervishoius kasutatavad ravimid, meditsiiniseadmed ning muud kaubad või teenused, mis on vajalikud tõsiseks piiriüleseks terviseohuks valmisoleku ja sellele reageerimise jaoks.

²² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. jaanuari 2022. aasta määrus (EL) 2022/123, mis käsitleb Euroopa Ravimiameti suuremat rolli ravimite ja meditsiiniseadmete alases kriisivalmiduses ja -ohjes (ELT L 20, 31.1.2022, lk 1).

²³ C(2021) 6712 final.

²⁴ COM(2020) 727 final.

²⁵ Terminit „piiriülene“ mõistetakse nii, et see hõlmab nii olukordi, mis mõjutavad enam kui ühte liikmesriiki (üle piiride), kui ka konkreetsemalt olukordi, mis mõjutavad piirkondi kahes või enamais ühise piiriga liikmesriigis (piirialad).

²⁶ COM(2020) 726 final.

²⁷ COM(2021) 577 final.

Kiibimäärust käsitleva komisjoni ettepaneku²⁸ eesmärk on tugevdada Euroopa pooljuhiökosüsteemi. Selle strateegia üks oluline samm on pooljuhtide nappuse koordineeritud jälgimise ja neile reageerimise mehhanismi loomine, selleks et sihtotstarbeliste hädaabimeetmete kaudu ning koostöös liikmesriikide ja rahvusvaheliste partneritega võimalikke tulevaseid häireid tarneahelas ette näha ja neile kiiresti reageerida. Kavandatud mehhanism käsitleb konkreetselt võimalikku kriisi pooljuhtide valdkonnas ja kriisirežiimi kehtestamise korral kohaldatakse seda ainult sellele sektorile.

Komisjoni ettepanekuga andmemääruse kohta²⁹ võimaldatakse avaliku sektori asutustel pääseda juurde erasektori valduses olevatele andmetele, mida nad vajavad erakorralises olukorras, eelkõige selleks, et täita oma õiguslikke volitusi, juhul kui andmed ei ole muul viisil kättesaadavad, või üldises hädaolukorras (see tähendab erakorralises olukorras, mis mõjutab negatiivselt liidu, liikmesriigi või selle osa elanikkonda ning millega kaasneb oht, et see võib tõsiselt ja püsivalt kahjustada elutingimusi või majanduslikku stabiilsust või oluliselt halvendada majanduslikke varasid liidus või ühes või mitmes asjaomas liikmesriigis).

Schengeni piirieskirjade muutmist käsitleva komisjoni ettepaneku³⁰ eesmärk on tagada sisepiiril ühtne reageerimine ohuolukordades, mis mõjutavad enamikku liikmesriike. Kavandatud muudatusega kehtestatakse ka menetluslikud tagatised sisepiirikontrolli ühepoolse taaskehtestamise korral ning nähakse ette leevendusmeetmete ja konkreetsete kaitsemeetmete kohaldamine piiriüleste piirkondade suhtes juhtudel, kui sisepiirikontroll taaskehtestatakse. Nagu ilmnes COVID-19 pandeemia jooksul, mõjutab selline kontroll eeskätt neid inimesi, kes ületavad piiri oma igapäevase elu osana (töö, haridus, tervishoid, perekonna külastamine). Ettepanekuga edendatakse sisejulgeolekut või avalikku korda ähvardavate tuvastatud ohtudega toimetulemiseks sisepiiri kontrollimise asemel teatavate tingimuste korral tulemuslike alternatiivsete meetmete ulatuslikumat kasutamist, näiteks suuremat kontrolli piirialadel politsei või muude ametiasutuste poolt. Samuti antakse ettepanekuga nõukogule võimalus võtta kiiresti vastu siduvad normid, millega kehtestatakse rahvatervist ähvardava ohu korral kolmandate riikide kodanikele ajutised reisiipiirangud välispiiril. Ettepanekus selgitatakse ka seda, milliseid meetmeid liikmesriigid saavad võtta, et tõhusalt hallata ELi välispiiri olukorras, kus kolmandad riigid kasutavad rändajaid välispiiril ära poliitilistel eesmärkidel.

2020. aasta detsembris võttis komisjon vastu ettepaneku kriitilise tähtsusega üksuste vastupidavusvõimet käsitleva direktiivi kohta,³¹ mille eesmärk on suurendada selliste üksuste vastupidavusvõimet, mis osutavad ELis elutähtsa ühiskondliku funktsiooni või tähtsa majandustegevuse säilitamiseks olulisi teenuseid. Kõnealuse algatusega püütakse luua terviklik raamistik liikmesriikide toetamiseks selle tagamisel, et elutähtsaid teenuseid osutavad kriitilise tähtsusega üksused suudaksid selliseid olulisi intsidente nagu looduslikke ohte, õnnetusi või terrorismi ennetada, nende eest kaitsta, neile reageerida ja vastu panna, neid leevendada, nendega toime tulla ja kohaneda ning neist taastuda. Direktiivis käsitletakse ühteteistkümnet olulist sektorit, sealhulgas energiat, transporti, pangandust ja tervishoidu.

18. mai 2022. aasta ühisteatises „Kaitseinvesteeringute puudujääkide analüüs ja edasised sammud“ tehti kindlaks mitu küsimust, mida tuleb liikmesriikide tulevaste kaitsevaldkonna hankevajaduste raames käsitleda, sealhulgas ELi kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku

²⁸ COM(2022) 46 final.

²⁹ COM(2022) 68 final.

³⁰ COM(2021) 891 final.

³¹ COM(2020) 829 final.

baasi (samuti ülemaailmse kaitsesektori tehnoloogilise ja tööstusliku baasi) suutlikkus, ning tehti ettepanek mitme meetme kohta.

Üldise tooteohutuse direktiivi 2001/95/EÜ läbivaatamise raames kavatseb komisjon uurida seda, kas ja mil määral või milliste vahenditega saaks tootmisküsimusi, mida on käsitletud koondnormides mitmesuguste ühtlustatud süsteemidega hõlmatud kaupade kohta, käsitleda ühtlustamata kaupade konkreetsetes kontekstis.

Kooskõla ELi välistegevusega

Euroopa välisteenistus aitab kõrgel esindajal tema tegevuses komisjoni asepresidendina koordineerida liidu välistegevust komisjoniga. Kõrge esindaja alluvuses tegutsevad liidu delegatsioonid täidavad oma ülesandeid liidu välisesindajatena ja pakuvad vajaduse korral abi välisdialoogides.

Kooskõla muude vahenditega

Komisjon saab tehnilise toe instrumendi kaudu³² aidata liikmesriikidel kavandada ja rakendada reforme, mille abil looduslike ja inimtegevusest tingitud kriiside mõju ühtsele turule prognoosida, selleks valmistuda ja sellele reageerida.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepanek põhineb ELi toimimise lepingu artiklitel 114, 21 ja 45.

Kriisi korral võivad ühtset turgu mõjutada nii asjaomasele kriisile eriomaste häirete ja puuduse tekkimine kui ka võimalikud ELi-sisesed piirangud kaupade, teenuste ja isikute vabale liikumisele, mis võidakse kehtestada seoses sellega, et asjaomast kriisi püütakse lahendada. Algatuse üldeesmärk on kehtestada mehhanismid ja menetlused, mis võimaldaksid potentsiaalseteks kriisideks ja ühtse turu nõuetekohase toimimise häireteks valmistuda ja neid kriise ja häireid lahendada. Samuti on selliste meetmete eesmärk minimeerida ELi-sisesid vaba liikumise takistusi kriisi ajal. Kui kaupade vaba liikumise ja teenuste osutamise vabadusega seotud meetmed on hõlmatud siseturu õigusliku alusega, siis isikute vaba liikumist käsitlevate sätete puhul tuleb määruses täiendavalt tugineda ELi toimimise lepingu artiklitele 21 ja 45. Ühtse turu tarneahelaid mõjutava kriisi puhul tuleb võtta meetmeid igasuguse kindlakstehtud puuduse kõrvaldamiseks ning kriisi seisukohast kriitiliste kaupade ja teenuste kättesaadavuse kaitsmiseks üle ELi.

Mitme käesolevas ettepanekus esitatud meetmega tehakse kehtivatest ELi õigusaktidest erandeid, lähtudes siseturu üldisest õiguslikust alusest, või täiendatakse neid õigusakte. Sellised meetmed nagu kriisi seisukohast oluliste kaupade tootmisvõimsuse ja teenuste osutamise suutlikkuse suurendamine, loaandmismenetluste kiirendamine, tellimuste eelisjärjekorras täitmine ning strateegiliste reservide kogumine ja jaotamine on oma laadilt erakordsed ning nende eesmärk on tagada järjepidev reageerimine tulevastele kriisidele ja vältida ühtse turu killustumist. Juhul, kui esineb suur oht ühtse turu toimimisele või strateegilise tähtsusega kaupade suur puudus või erakordselt suur nõudlus nende kaupade

³² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/240, millega luuakse tehnilise toe instrument (<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/ALL/?uri=CELEX:32021R0240>).

järele, võivad ELi tasandi meetmed, mille eesmärk on tagada kriisi seisukohast oluliste toodete kättesaadavus, näiteks strateegilised reservid või prioriteetsed tellimused, osutada hädavajalikuks, et ühtse turu tavapärane toimimine taastuks. Sellistes meetmetes järgitakse järkjärgulist astmelist lähenemisviisi, mille kohaselt siduvamad meetmed võetakse kasutusele pärast ettevõtjate tegevusetust asjaomase kriisi vastu võitlemisel.

- **Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)**

Ühtsel turul on majandustegevus äärmiselt integreeritud. Üha levinum on eri liikmesriikides asuvate ja oma vaba liikumise õigust kasutavate ettevõtjate, teenuseosutajate, klientide, tarbijate ja töötajate omavaheline lävimine. Varasematest kriisidest saadud kogemused näitavad, et tootmisvõimsuse jagunemine ELis on sageli ebaühtlane. Samaaegselt võib kriisi korral olla ELi territooriumil ebaühtlane ka nõudlus kriisi seisukohast oluliste kaupade või teenuste järele, sest mõned ELi piirkonnad, eelkõige ELi äärepoolseimad piirkonnad,³³ mis asuvad Mandri-Euroopast tuhandete kilomeetrite kaugusel, on ebaproportsionaalselt haavatavad ja tarneahelate häiretele vastuvõtlikud. Eesmärki tagada ühtse turu sujuv ja häireteta toimimine ei ole võimalik saavutada liikmesriikide ühepoolsete meetmetega. Pealegi kui liikmesriikide individuaalselt võetud meetmetega võib olla võimalik kriisist tingitud häiretega riigi tasandil teataval määral toime tulla, siis tegelikult need tõenäoliselt süvendavad veelgi asjaomast kriisi üle ELi, lisades täiendavaid vaba liikumise takistusi ja/või tekitades lisasurvet toodetele, mida juba niigi napib.

Ühtse turu toimimist reguleerivate normide kehtestamine kuulub ELi ja liikmesriikide jagatud pädevusse. Suur arv ELi raamistikke, millega on reguleeritud mitmesugused aspektid, on juba kehtestatud ja toetavad ühtse turu sujuvat toimimist, sätestades sidusad normide kogumid, mida kohaldatakse kõikidel liikmesriikide territooriumidel. Üldjuhul on aga kehtivates ELi raamistikes sätestatud normid, mis käsitlevad ühtse turu toimimist igapäevaselt, mitte konkreetsetes kriisistsenaariumides. Praegu puudub horisontaalne normide ja mehhanismide kogum, mis käsitleks selliseid aspekte nagu erandolukorra plaanimine, kriiside prognoosimine ja jälgimine ja kriisireageerimismeetmed ning mida kohaldataks järjepidevalt kõikides majandussektorites ja kogu ühtsel turul.

Hädaolukorra mehhanismi eesmärk on tagada koordineeritud lähenemisviis selliste kriiside prognoosimisele, nendeks valmistumisele ja neile reageerimisele, millel on oluline piiriülene mõju või mõju konkreetselt piirialadel või mõlemat ja mis ohustavad ühtse turu toimimist valdkondades, kus ELi õigusaktid veel puuduvad või kus kehtivad õigusaktid ei sisalda kriisi seisukohast olulisi sätteid. Erandolukorra- ja valvsusmeetmete kehtestamine kogu ühtsel turul võib hõlbustada kriisireageerimismeetmete koordineerimist. Peale selle võib selliseid meetmeid täiendada komisjoni ja liikmesriikide vahelise tõhusa ja tulemusliku koordineerimise ja koostööga kriisi jooksul, et tagada kriisi lahendamiseks kõige asjakohasemate meetmete võtmine.

Ühtse turu hädaolukorra mehhanism ei ole ette nähtud selleks, et kehtestada üksikasjalikke ELi tasandi sätteid, millele tuleks kriisi korral ainsana tugineda. Selle asemel on õigusakti

³³ ELi äärepoolseimad piirkonnad – Guadeloupe, Prantsuse Guajaana, Martinique, Mayotte, Réunion ja Saint-Martin (Prantsusmaa), Assoorid ja Madeira (Portugal) ning Kanaari saared (Hispaania) – asuvad Atlandi ja India ookeanis, Kariibi merel ja Lõuna-Ameerikas. Kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 349 võib nende piirkondade suhtes kohaldada erimeetmeid ja kohandatud ELi õigusakte, mis aitaksid tulla toime nende asukohast, kaugusest, saarelisest asendist, väikesest pindalast ning kliimamuutustele ja ekstreemsetele ilmastikunähtustele vastuvõtlikkusest tingitud suurte probleemidega.

eesmärk kehtestada ELi tasandi sätete võimalikud kombinatsioonid ja tagada nende järjepidev kohaldamine ning kehtestada normid liikmesriikide tasandil võetud meetmete koordineerimise kohta. Meetmeid, mida võib võtta ELi tasandil ühtse turu hädaolukorra mehhanismi alusel, koordineeritaks liikmesriikide vastuvõetud reageerimismeetmetega ja nad täiendaksid viimaseid. Sellise koordineerimise ja täiendavuse võimaldamiseks on ühtse turu hädaolukorra mehhanismis sätestatud erimeetmed, mille kehtestamisest peaksid liikmesriigid pärast ELi tasandil ühtse turu hädaolukorra meetmete aktiveerimist hoiduma.

Sellega seoses seisneb käesoleva õigusakti ELi lisaväärtus selles, et kehtestatakse mehhanism komisjoni ja liikmesriikide vaheliseks kiireks ja struktureeritud suhtlemiseks, koordineerimiseks ja teabevahetuseks juhul, kui ühtne turg satub surve alla, ning võimaldatakse läbipaistvalt ja kaasavalt võtta vajalikke meetmeid – nii kiirendada olemasolevate mehhanismide toimimist kui ka lisada uusi kriisiolukordadele suunatud vahendeid. Samuti tagatakse sellega läbipaistvus kogu siseturul, veendudes, et oma vaba liikumise õigusele tuginevatele ettevõtjatele ja kodanikele on kättesaadav asjakohane teave kõikides liikmesriikides kohaldatavate meetmete kohta. See suurendab õiguskindlust, võimaldades neil teha teadlikke otsuseid.

Veel üks selles valdkonnas võetavate meetmete eelis on see, et ELile antakse vastupidavuse tagamise vahendid, mis on vajalikud ELi tööstuse konkurentsivõime säilitamiseks geopoliitilises kontekstis, kus rahvusvahelised partnerid ja konkurendid juba saavad tugineda õigusaktidele, millega nähakse ette tarneahelate häirete struktureeritud jälgimine ja võimalike reageerimismeetmete vastuvõtmine, näiteks seoses strateegiliste reservidega.

- **Proportsionaalsus**

Käesolevas määruses sisalduvaid meetmeid on hoolikalt kohandatud eesmärgiga tagada, et need ei lähe kaugemale sellest, mis on vajalik määruse eesmärgi – tagada ühtse turu sujuv ja häireteta toimimine – täitmiseks. Meetmed täiendavad liikmesriikide tegevust olukordades, kus määruse eesmärgi ei ole võimalik täita liikmesriikide ühepoolse tegevusega. Neis võetakse arvesse seda, et ettevõtjatel peab olema võimalik juhtida tavapäraseid ärrisike, neil peavad olema omaenda erandolukorra lahendamise plaanid ja nad peavad esitama algatusi tarneahelaprobleemide lahendamiseks. Eelkõige on see tagatud komisjoni kohustustega pidada ettevõtjatega nõu, enne kui ta võtab kasutusele sellised kohustuslikud ühtse turu hädaolukorra meetmed nagu kohustuslikud teabenõuded ja prioriteetsed tellimused.

- **Vahendi valik**

Ühtse turu hädaolukorra mehhanismi algatus esitatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse ettepaneku vormis. Kuna määruse sätteid ei ole liikmesriikidel vaja oma vastavatesse siseriiklikesse õigusaktidesse üle võtta, siis võimaldab see konkreetne õigusakt tagada sätete järjepideva kohaldamise.

Kavandatava määrusega kehtestatakse menetlused, mis täiendavad ühtse turu läbipaistvuse direktiivi või teenuste direktiivi ja mida kohaldatakse hädaolukorrarežiimis. Määruses selgitatakse asjaomaste õigusraamistike vahelisi seoseid ilma neid õigusraamistikke muutmata.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll**

Kehtetuks tunnistatakse määrus (EÜ) nr 2679/98, millega luuakse reageerimismehhanism, mille abil kõrvaldada selliseid liikmesriikidele omistatavaid kaupade vaba liikumise takistusi, mis põhjustavad tõsiseid häireid ja nõuavad viivitamatuid meetmeid (nn maasikamäärus). Vastavalt määruse hindamisele, mis viidi lõpule 2019. aasta oktoobris ja mida toetas välisuuring, kasutatakse seda mehhanismi harva ja sellekohane teabevahetussüsteem ei ole piisav, sest see on liiga aeglane ja aegunud³⁴.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Nagu on kirjeldatud käesolevale ettepanekule lisatud mõjuhinna 2. lisas, toimus **sidusrühmadega konsulteerimine** 2021. aasta oktoobrist 2022. aasta maini. Konsulteerimistegevuse hulka kuulusid portaalis „Avaldage arvamust!“ avaldatud **tagasisidekorje**, mis oli avatud 13. aprillist kuni 11. maini 2022, **avalik konsultatsioon**, mis avaldati samas portaalis samaks ajavahemikuks küsimustiku kujul, 6. mail 2022 korraldatud **sidusrühmade seminar**, mais 2022 läbiviidud **liikmesriikide uuring** ning **sihtkonsultatsioonid**, mis viidi läbi liikmesriikide ja konkreetsete sidusrühmadega korraldatud kohtumiste teel.

Üldjuhul sidusrühmad nõustuvad vajadusega tagada kriisi ajal nii vaba liikumine kui ka suurem läbipaistvus ja koordineerimine. Enamik sidusrühmade kirjeldatud kogemusi pärines COVID-19 kriisist. Mis puudutab kriisi seisukohast oluliste kaupade kättesaadavuse tagamist, siis avaldasid liikmesriigid toetust sellistele meetmetele nagu avalike hangete koordineerimine, kiirendatud vastavushindamine ja tõhusam turujärelevalve. Mitu liikmesriiki väljendasid muret selle üle, et lisatakse laiaulatuslikke kriisivalmidusmeetmeid olukorras, kus kriis ei ähvarda, täpsustamata seejuures tarneahelaid, millele need on suunatud. Mõned ärivaldkonna sidusrühmad väljendasid küll muret ettevõtjatele suunatud kohustuslike meetmete üle, kuid teised avaldasid toetust suuremale koordineerimisele ja läbipaistvusele, töötajate vaba liikumist tagavatele meetmetele, liikmesriikide meetmete kiirele teatavaks tegemisele, Euroopa standardite koostamise ja avaldamise kiirmenetlustele, ELi ja liikmesriikide ühtsetele teabepunktidele ning ekspertidele mõeldud hädaolukorra simulatsioonidele.

- **Ekspertiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Mõjuhinna koostamisel kasutati muu hulgas järgmisi tõendeid ja andmeid:

- Euroopa Parlamendi siseturu- ja tarbijakaitsekomisjoni taotlusel läbiviidud uuring „The impact of COVID-19 on the Internal Market“ (COVID-19 mõju siseturule);
- määruse (EÜ) nr 2679/98 (nn maasikamääruse) hindamine ja seda toetav välisuuring;
- uue õigusraamistiku hindamine;

³⁴ Nagu hinnati hindamist toetavas uuringus ja hindamist käsitlevas komisjoni talituste 8. oktoobri 2019. aasta töödokumendis SWD(2019) 371 final.

- asjakohane teave ja/või asjakohased tõendid, mis koguti ELi olemasolevate või kavandatavate kriisireageerimisalgatuste ja -mehhanismide koostamise kontekstis, sealhulgas konsulteerimistegevuse või mõjuhinnangute kaudu (näiteks andmemäärus, ühtse turu teabevahend, ELi terviseohutuse raamistik, Schengeni piirieskirjad, hädaolukorrakava kriisi ajal toiduainetega varustamise ja toiduga kindlustatuse tagamiseks, kriisidele poliitilist reageerimist käsitlev ELi integreeritud kord, transpordisektori hädaolukorra lahendamise plaan, ELi digitaalse COVID-tõendi määrus ning nõukogu soovitus (EL) 2020/1475, mis käsitleb koordineeritud lähenemisviisi vaba liikumise piiramisele COVID-19 pandeemia reageerimisel, ja selle kohandused);
- akadeemilised uuringud ja akadeemiline kirjandus varasemate kriiside mõju kohta ühtsele turule, samuti asjaomaste sidusrühmade koostatud olemasolevad seisukohad ja muud dokumendid;
- ajakirjandusartiklid ja pressimaterjalid.

Lisaks tugineti mõjuhinnangus konsulteerimistegevuse käigus saadud teabele, nagu on üksikasjalikult kirjeldatud mõjuhinnangu 2. lisas esitatud kokkuvõtlikus aruandes.

Aruande tõendusbaas on väga piiratud, sest tagasiside andmise kutsele ja avalikule konsultatsioonile esitati suhteliselt vähe vastuseid ning puudus toetav uuring. Selle olukorra parandamiseks korraldas komisjon 6. mail 2022 sidusrühmade seminari, kus osales arvukalt sidusrühmi, ning viis läbi mitu sihtkonsultatsiooni, eeskätt liikmesriikide ja sidusrühmadega.

• Mõjuhinnang

Kooskõlas oma parema õigusloome poliitikaga koostas komisjon mõjuhinnangu³⁵. Mõjuhinnangus hinnati kolme poliitikavarianti, millega luuakse juhtimisorgan ning erandolukorra plaanimise, valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi raamistikud. Nii ühtse turu valvsusrežiim kui ka ühtse turu hädaolukorrarežiim kehtestatakse konkreetsete kriteeriumide ja käivitamismehhanismide põhjal. Mõned paketti kuuluvad meetmed vajavad täiendavat aktiveerimist.

Probleemide algpõhjuste ja asjaomastes valdkondlikes õigusaktides esinevate lünkade analüüsi põhjal määratleti kaheksa meetmete jaotist, rühmitades meetmed gruppidesse, mida eri aegadel kohaldatakse (alati, valvsusrežiimis ja hädaolukorrarežiimis). Iga jaotise puhul analüüsiti kolme poliitilist lähenemisviisi alates muudest kui seadusandlikest meetmetest (1. lähenemisviis) kuni hübriidlahenduse (2. lähenemisviis) ja terviklikuma õigusraamistikuni (3. lähenemisviis). Selle analüüsi põhjal jäeti iga jaotise puhul alles mõned või kõik lähenemisviisid ja ühendati need kolmeks realistlikuks poliitikavariandiks, mis kajastavad poliitilise ambitsiooni ja sidusrühmade toetuse erinevaid tasemeid.

Režiim	Jaotis	Poliitikavariant 1 LÄBIPAISTVUS	Poliitikavariant 2 KOOSTÖÖ	Poliitikavariant 3 SOLIDAARSUS
Alati	1. Juhtimine, koordineerimine ja koostöö	2. lähenemisviis Ametlik nõuanderühm kui tehnilise tasandi foorum ja liikmesriikide kohustus jagada nõuanderühmas teavet, kui kriisi prognoositakse ja		

³⁵ Vt ettepanekule lisatud komisjoni talituste töödokument SWD(2022) 289.

		kriisi jooksul.	
Alati	2. Kriisiga seotud erandolukorra plaanimine	<i>2. lähenemisviis</i> Soovitus liikmesriikidele riskihindamise, väljaõppe, õppuste ja kriisireageerimismeetmete kogumi kohta.	<i>3. lähenemisviis</i> – Soovitus liikmesriikidele riskihindamise ja kriisireageerimismeetmete kogumi kohta; – komisjoni kohustus hinnata riske liidu tasandil; – liikmesriikide kohustus anda oma asjaomastele kriisi ohjamisega tegelevatele töötajatele korrapäraselt väljaõpet.
Valvsusrežiim	3. Ühtse turu valvsusmeetmed	<i>2. lähenemisviis</i> – Soovitus liikmesriikidele kindlaksmääratud strateegilisi tarneahelaid käsitleva teabe kogumise kohta; – soovitus liikmesriikidele strateegilise tähtsusega kaupade strateegiliste reservide loomise kohta.	<i>3. lähenemisviis</i> – Liikmesriikide kohustus koguda kindlaksmääratud strateegilisi tarneahelaid käsitlevat teavet; – komisjoni kohustus koostada strateegiliste reservide sihtmäärade loetelu ja seda regulaarselt ajakohastada; – liikmesriikide kohustus³⁶ luua valitud strateegilise tähtsusega kaupade strateegilised reservid, kui liikmesriigi strateegilised reservid on sihtmääradest oluliselt väiksemad.
Hädaolukorrarežiim	4. Peamised põhimõtted ja toetusmeetmed hädaolukorras vaba liikumise soodustamiseks	<i>2. lähenemisviis</i> Kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste vaba liikumise peamiste põhimõtete tugevdamine siduvates normides, kui see on tõhusa kriisiohje seisukohast asjakohane.	

36

Täiendava käivitamismehhanismi olemasolu korral.

Hädaolukorrarežiim	5. Läbipaistvus ja haldusabi hädaolukorras	3. lähenemisviis		
		Siduv terviklik kiire teavitamise mehhanism, vastastikune kiirläbivaatamine ja võimalus kuulutada teavitatud meetmed ELi õigusega vastuolus olevaks; kontaktpunktid ja elektrooniline platvorm.		
Hädaolukorrarežiim	6. Kriisi seisukohast oluliste toodete turule laskmise kiirendamine hädaolukorras	2. lähenemisviis		
		Kehtivate ühtse turu ühtlustamisõigusaktide sihtotstarbelised muudatused: kriisi seisukohast oluliste toodete kiirem turule laskmine; komisjon saab vastu võtta tehnilisi kirjeldusi; liikmesriigid prioriseerivad kriisi seisukohast oluliste toodete turujärelevalvet.		
Hädaolukorrarežiim	7. Avalikud hanked hädaolukorras	2. lähenemisviis		
		Uued sätted ühishangete/ühisostude kohta, mida komisjon teeb mõne või kõikide liikmesriikide nimel.		
Hädaolukorrarežiim	8. Kriisi seisukohast olulisi tarneahelaid mõjutavad meetmed hädaolukorrarežiimis	1. lähenemisviis	2. lähenemisviis	3. lähenemisviis
		Juhised tootmisvõimsuse suurendamise, loaandmismenetluste kiirendamise, kriisi seisukohast oluliste kaupade tellimuste vastuvõtmise ja eelisjärjekorras täitmise kohta. Soovitused ettevõtjatele kriisi seisukohast olulise teabe jagamise kohta.	Soovitused liikmesriikidele varutud toodete jagamise kohta, loaandmismenetluste kiirendamise kohta, ettevõtjate õhutamise kohta tellimusi vastu võtma ja eelisjärjekorras täitma. Liikmesriikidele volituste andmine ³⁷ kohustada ettevõtjaid suurendama tootmisvõimsust ja esitada ettevõtjatele siduvaid teabenõudeid.	Liikmesriikide kohustused ³⁸ jagada eelnevalt varutud tooteid, kiirendada loaandmismenetlusti. Ettevõtjate kohustused tellimusi vastu võtta ja eelisjärjekorras täita, suurendada tootmisvõimsust ja esitada kriisi seisukohast olulist teavet.

Mõjuhinnaangus ei esitatud eelistatud poliitikavarianti, vaid jäeti võimalus valida variandid poliitilise otsusega. Seadusandlikus ettepanekus valitud meetmed vastavad kõikide jaotiste puhul (v.a 8. jaotis) poliitikavariandile 3. 8. jaotise puhul valiti poliitikavariandi 1 (tootmise suurendamine), poliitikavariandi 2 (varutud toodete jagamine ja loaandmismenetluste kiirendamine) ja poliitikavariandi 3 (ettevõtjate kohustus tellimusi vastu võtta ja eelisjärjekorras täita ning esitada kriisi seisukohast olulist teavet) kombinatsioon.

³⁷ Täiendava käivitamismehhanismi olemasolu korral.

³⁸ Täiendava käivitamismehhanismi olemasolu korral.

15. juunil 2022 esitas komisjon mõjuhindangu õiguskontrollikomiteele. Õiguskontrollikomitee andis negatiivse hinnangu, märkides eelkõige ära 1) vajaduse esitada ette nähtud ühtse turu hädaolukorra kohta selget ja üksikasjalikku teavet, sealhulgas määratluse ning sellise olukorra kehtestamise ja lõpetamise kriteeriumid ja otsustusmehhanismid ning selle kehtivusajal rakendatavad meetmed, 2) vajaduse esitada põhjalik hinnang poliitikavariantide mõju kohta ning 3) vajaduse esitada lisaks poliitilistele lähenemisviisidele asjaomaste poliitikavariantide alternatiivseid kombinatsioone ja siduda võrdlus mõju analüüsiga. Nende järelduste järgimiseks esitas komisjon ühtse turu hädaolukorra selge määratluse, täpsustas kriteeriumid ja otsustusmehhanismid, selgitas ühtse turu hädaolukorra mehhanismi kolme toimimisrežiimi ning täpsustas, millised ühtse turu hädaolukorra meetmete jaotised millise režiimi alusel aktiveeritakse. Peale selle laiendas komisjon mõjuhindamist selliselt, et see hõlmas enamaid mõjuliike, see tähendab majanduslikku mõju peamistele sidusrühmadele (ettevõtjad, liikmesriigid ja komisjon), mõju VKEdele, mõju konkurentsivõimele, konkurentsile ja rahvusvahelisele kaubandusele, ning eristas selle, milline mõju avalduks koheselt ja millist mõju oleks oodata valvsus- ja hädaolukorrarežiimi alusel. Lisaks määrati mõjuhindangus teatavate jaotiste puhul kasutatavate eri lähenemisviiside kombinatsiooni põhjal kindlaks kolm alternatiivset poliitikavarianti, esitati hinnang nende variantide mõju kohta ning laiendati variantide võrdlust selliselt, et see hõlmas ka proportsionaalsust ja subsidiaarsust.

29. juulil 2022 esitas komisjon läbivaadatud mõjuhindangu õiguskontrollikomiteele. Seejärel esitas õiguskontrollikomitee positiivse arvamuse märkustega. Märkused käsitlesid vajadust täiendavalt uurida ühtse turu toimimist mõjutada võivate kriiside eri liike, selgemalt kirjeldada koosmõju ELi toimimise lepingu artikli 4 lõike 2 alusel võetud võimalike meetmetega ning teatavaid kavandatud meetmeid subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse seisukohast piisavalt põhjendada. Nende märkuste järgimiseks lisati potentsiaalsete tulevaste kriiside mõju kirjeldused, selgitati paremini koosmõju ELi toimimise lepingu artikli 4 lõike 2 kohaste võimalike meetmetega ning lisati üksikasjalikum teavet hädaolukorrarežiimi alusel ette nähtud kohustuslike meetmete kohta.

Lisateavet selle kohta, kuidas on õiguskontrollikomitee soovitusi mõjuhindangu aruandes kajastatud, on esitatud mõjuhindangu 1. lisa punktis 3.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Kooskõlas komisjoni õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmiga (REFIT) peaksid kõik algatused, mille eesmärk on muuta kehtivaid ELi õigusakte, olema suunatud lihtsustamisele ja seatud poliitikaeesmärkide tõhusamale täitmisele (see tähendab tarbetute regulatiivsete kulude vähendamisele).

Ettepanekuga nähakse ühtse turu hädaolukorraga toimetulekuks ette meetmete pakett, mis koosneb nii igal ajal kohaldatavate meetmete kogumist kui ka teatavatest meetmetest, mida kohaldatakse valvsus- või hädaolukorrarežiimis ja mis tuleb eraldi aktiveerida. **Ettevõtjate ja kodanike jaoks ei kaasne halduskulusid**, mis kohalduksid viivitamata ja ühtse turu tavapärase toimimise ajal.

Meetmete puhul, mis toovad VKEde jaoks tõenäoliselt kaasa suure mõju ja võimalikud kulud, eelkõige selliste meetmete puhul nagu kohustuslikud teabenõuded ning tootmise suurendamise ja prioriteetsete tellimuste vastuvõtmise nõuded, analüüsib ja hindab komisjon nende täiendava aktiveerimise ajal konkreetset nende mõju ja proportsionaalsust, eeskätt nende mõju VKEdele. Kõnealune hindamine on osa nende erimeetmete täiendavast

aktiveerimisest komisjoni rakendusakti teel (lisaks üldisele hädaolukorrarežiimi kehtestamisele). Sõltuvalt kriisi laadist ning asjaomastest strateegilistest tarneahelatest ja kriisi seisukohast olulistest toodetest pakutakse VKEdele erikokkuleppeid. Kuigi mikroettevõtjaid ei ole võimalik selliste meetmete nagu kohustuslike teabenõuete kohaldamisalast täielikult välja jätta, sest sellised ettevõtjad võivad omada kriisi olukorras kriitilise tähtsusega ainulaadset oskusteavet või ainulaadseid patente, sisaldavad erikokkulepped uuringute lihtsustatud ülesehitust, vähem koormavaid aruandlusnõudeid ja pikemaid vastamistähtaegu sel määral, mil see on konkreetse kriisiga seonduvat pakilisust arvestades võimalik.

Kehtetuks tunnistatakse määrus (EÜ) nr 2679/98, millega luuakse reageerimismehhanism, mille abil kõrvaldada selliseid liikmesriikidele omistatavaid kaupade vaba liikumise takistusi, mis põhjustavad tõsiseid häireid ja nõuavad viivitamatuid meetmeid (nn maasikamäärus). Selle tulemusel muutub õigusraamistik lihtsamaks.

• **Põhiõigused**

Käesolev määrus ning eelkõige prioriteetsed tellimused ja tootmisliinide ümberkorraldamist hõlbustavad meetmed, samuti tootmisvõimsuse suurendamist hõlbustavad meetmed mõjutavad ühtse turu hädaolukorras ühtsel turul tegutsevate ettevõtjate ettevõtlusvabadust, mis on sätestatud ELi põhiõiguste harta artiklis 16. Neid piiranguid on hoolikalt kohandatud ja need on viidud tasakaalu ühiskonna eluliste huvidega. Prioriteetseid tellimusi käsitlevate sätetega nähakse ettevõtjatele, kellele selliseid tellimusi esitatakse, ette mitu kaitsemeetet, et piirangu intensiivsust tasakaalustada.

Ka ettevõtjatele esitatavad kohustuslikud teabenõuded võivad mõjutada ettevõtjate ärisaladuste ja muu tundliku teabe kaitset. Määrusega on aga ette nähtud kaitsemeetmed ja tagatised selle kohta, et kõnealuseid teabenõudeid esitatakse ainult juhul, kui asjaomane teave on ühtse turu hädaolukorra lahendamiseks hädavajalik ja see ei ole kättesaadav vabatahtlikkuse alusel või avalikult juurdepääsetavatest allikatest, ning et saadud teavet käsitletakse hoolikalt, tagades saladuse hoidmise ja tundliku äriteabe mitteavaldamise, seega on sellised piirangud proportsionaalsed ja põhjendatud.

Samuti piiravad ettevõtjatele esitatavate kohustuslike teabenõuete ja prioriteetsete tellimustega seotud rikkumiste eest ette nähtud karistused ELi põhiõiguste harta artiklis 17 sätestatud õigust omandile. Kuna trahvisummad on kehtestatud piisavalt heidutaval, kuid mitte ülemäära kõrgel tasemel ja nende kohaldamise aeg on piiratud ning neid on võimalik Euroopa Liidu Kohtus vaidlustada, on nende näol tegemist omandiõiguse proportsionaalsete ja põhjendatud piirangutega.

Määruses järgitakse harta artiklis 47 sätestatud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele. Määruses on korratud, et ettevõtjatel, kellele on esitatud teabenõue või prioriteetne tellimus, on õigus kaitsta oma õigusi Euroopa Liidu Kohtus, ning nähtud ette võimalused vaidlustada sellised komisjoni nõuded enne kohtusse pöördumist haldusmenetluses.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanekute mõju eelarvele on seotud kolme kulukategooriaga. Komisjoni töötajatega seotud korduvad kulud kaetakse põhimõtteliselt rubriigist „Halduskulud“, samal ajal kui ettenähtud väljaõppekulud ja teavitussüsteemi jaoks kasutatava IT-vahendi vajaliku laiendamise kulud

kaetakse ühtse turu programmist. Praeguse korralduse alusel kannavad hädaolukorrarežiimiga seotud kulud, nimelt strateegiliste reservide loomise ja varustuskindluse kulud, mis on seotud näiteks strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste ning kriisi seisukohast oluliste kaupade hankimise või prioriteetsete tellimustega, ainsana liikmesriigid ja need ei mõjuta liidu rahalisi vahendeid. Kriisi esinemisest tulenevad komisjoni täiendavad halduskulud, mis on oma laadilt prognoosimatud, kaetakse põhimõtteliselt liidu rahaliste vahendite sisemise ümberpaigutamise teel rubriigi 1 „Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond“ ja/või rubriigi 7 „Halduskulud“ raames.

5. MUU TEAVE

• Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord

Viis aastat pärast õigusaktide kohaldamise alguskuupäeva hindab komisjon käesoleva seadusandliku algatuse tulemuslikkust, tõhusust, sidusust, asjakohasust ja ELi lisaväärtust ning esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele aruande peamiste järelduste kohta. Hindamisaruande põhjal võib komisjon esitada ettepanekuid ühtse turu hädaolukorra mehhanismi täiustamiseks.

Kõikide käesoleva määruse alusel sõlmitavate rahastamis- ja muude lepingute üle peetakse nõu Euroopa Pettustevastase Ametiga (OLAF), et tagada pettustevastaste sätete nõuetekohane hõlmamine.

• Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus

Ühtse turu hädaolukorra mehhanismi eesmärk on luua terviklik valmisoleku- ja kriisireageerimisstruktuur, mis koosneb järgmistest põhikomponentidest:

- nõuanderühm;
- erandolukorra plaanimise raamistik;
- ühtse turu valvsusmeetmete raamistik ja
- ühtse turu hädaolukorra meetmete raamistik.

1. Nõuanderühm

Rühma ülesanne on anda komisjonile *nõu* asjakohaste meetmete kohta, et ennetada kriisi mõju ühtsele turule või sellega toime tulla. Nõuanderühm võib osaleda ühtse turu valvsus- ja hädaolukorrarežiimi kehtestamisel ja nende ulatuse kindlaksmääramisel ning analüüsida asjakohast teavet, mis on kogutud vabatahtlike või kohustuslike vahenditega muu hulgas ettevõtjatelt. Sellesse kesksesse organisse kuulub alalise liikmena igast liikmesriigist üks esindaja, kellel on erialased teadmised ühtse turu küsimustes, ning vaatlejad, kes esindavad teisi kriisi seisukohast olulisi organeid, nagu kriisidele poliitilist reageerimist käsitleva korra alast nõukogu töörühma, tervisekriisinõukogu, terviseohutuse komiteed, Euroopa pooljuhtide nõukoda, Euroopa toiduga kindlustatuse kriisiks valmisoleku ja kriisile reageerimise eksperdirühma jne. Koosolekuid korraldab ja juhatab komisjon.

2. Erandolukorra plaanimise raamistik

Tavaolukorras, kus ootamatute sündmuste ränk mõju ühtsele turule ei ole tõenäoline või puudub, tagavad turujõud ettevõtjate ja ühtse turu toimimise. Erandolukorra plaanamise raamistiku puhul ei ole aktiveerimisetapp nõutav ja raamistik koosneb järgmisest.

- a) Kriisiprotokollide koostamise, kriisikommunikatsiooni, koolituste ja hädaolukorra simulatsioonide korraldus, et tagada komisjoni, liikmesriikide ja asjakohaste liidu tasandi asutuste vahel õigeaegne koostöö ja teabevahetus ning korraldada väljaõpet ja ühtse turu hädaolukordade võimalike stsenaariumide läbimängimist.
- b) Sihtotstarbelised hoiatused varajase hoiatamise süsteemile mis tahes intsidentide kohta, mis oluliselt/tõsiselt häirivad või võivad oluliselt/tõsiselt häirida ühtse turu toimimist ning selle kaupade ja teenuste tarneahelaid. Häire olulisuse või tõsiduse kindlaksmääramisel võetakse arvesse selliseid eelnevalt kindlaks määratud parameetreid nagu mõjutatud ettevõtjate arv, geograafiline ala ja häire kestus.

3. Ühtse turu valvsusmeetmete raamistik

See raamistik käsitleb selliste oluliste intsidentide mõju, mis ei ole veel eskaleerunud täiemahuliseks ühtse turu hädaolukorraks. Raamistik tuleb aktiveerida, kui on toimunud intsident, mis võib oluliselt häirida selliste strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste tarneahelaid, mis sõltuvad sisenditest, mida ei ole võimalik mitmekesistada ega asendada, või intsident, millega kaasnevad esimesed märgid selliste kaupade ja teenuste suurest puudusest. Kõnealune raamistik koosneb muu hulgas järgmistest meetmetest.

- a) Selliste strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste tarneahelate järelevalve, mis on kindlaks tehtud erandolukorra plaanamise raamistikus osutatud liidu tasandi riskihinnangus ning mille pakkumist võib intsidendi toimumine oluliselt häirida. Kõnealust järelevalvet teevad liikmesriigid vabatahtlike teabenõuete põhjal, mis käsitlevad valitud strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste kättesaadavust mõjutavaid tegureid (nagu tootmisvõimsus, varud, tarnijate piirangud, mitmekesistamise ja asendamise võimalused, nõudluse tingimused ja kitsaskohad) ning mis saadetakse kõikidele asjaomases strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste tarneahelas osalevatele ettevõtjatele ja teistele liikmesriikide territooriumil asutatud asjakohastele sidusrühmadele.
- b) Strateegiliste reservide loomine – see meede nõuab täiendavat aktiveerimist komisjoni täiendavate rakendusaktide teel. Komisjon võib koostada liikmesriikide säilitatavate strateegiliste reservide individuaalsete ja mittesiduvate sihtmäärade loetelud. Liikmesriigid teevad üheskoos ja solidaarselt tegutsedes oma parima, et luua kindlaksmääratud strateegilise tähtsusega kaupade strateegilised reservid. Erakordsetel asjaoludel võib komisjon omal algatusel või siis, kui seda paluvad 14 liikmesriiki, hinnata vajadust võtta täiendavaid meetmeid selliste kaupade strateegiliste reservide loomiseks. Pärast sellist hindamist, mida toetavad objektiivsed andmed, võib komisjon võtta vastu rakendusakti, et teha individuaalne sihtmäär ühe või mitme liikmesriigi jaoks kohustuslikuks.

- c) Avalikud hanked: i) strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste hankimine, mille viib läbi komisjon liikmesriikide nimel, ja ii) strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste hankimine liikmesriikide poolt.

4. Ühtse turu hädaolukorra meetmete raamistik

Koos ühtse turu hädaolukorra meetmete aktiveerimisega hakatakse viivitamata kohaldama mitut hädaolukorra reageerimismeedet, mille hulka kuulub järgmine.

- a) Läbipaistvuse suurendamise meetmed: liikmesriikide kohustus teatada nii kõikidest kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenustega ning strateegilise tähtsusega kaupade ja teenustega seotud meetmete eelnõudest, samuti kriisist tingitud piirangutest inimeste vabale liikumisele, ning esitada nende meetmete põhjendused.
- b) Meetmed vaba liikumise taastamiseks ja hõlbustamiseks: üldised nõuded vaba liikumise piirangute kohta ühtse turu hädaolukorra jooksul (peamiste põhimõtete loetelu) ja keelatud piiranguid käsitlevad sätted.
- c) Keeld piirata ühtse turu hädaolukorra jooksul vaba liikumise õigust: liikmesriigid ei tohi kehtestada näiteks ELi-siseseid kriisi seisukohast oluliste kaupade või teenuste ekspordikeelde ega mingeid toodete või teenuste ekspordipiiranguid, mis
- takistavad nende vaba liikumist,
 - häirivad nende tarneahelaid ja
 - tekitavad või suurendavad ühtsel turul nappust.
- d) Avalikud hanked: i) kriisi seisukohast oluliste kaupade hankimine, mille viib läbi komisjon liikmesriikide nimel, ja ii) kriisi seisukohast oluliste kaupade hankimine liikmesriikide poolt.
- e) Kriisi seisukohast oluliste kaupade kättesaadavuse ja pakkumise hõlbustamise meetmed, millega
- hõlbustatakse kriisi seisukohast oluliste kaupade olemasoleva tootmisvõimsuse suurendamist või ümberkorraldamist või uue tootmisvõimsuse loomist,
 - hõlbustatakse meetmetega seotud olemasoleva tootmisvõimsuse suurendamist või uue tootmisvõimsuse loomist,
 - kehtestatakse muu hulgas lubade andmise puhul regulatiivset paindlikkust tagavad meetmed, mille eesmärk on hõlbustada kriisi seisukohast oluliste kaupade tootmist ja turule laskmist.
- f) Strateegiliste reservide sihipärane ja kooskõlastatud jaotamine.

Komisjon võib soovitada liikmesriikidel liidu strateegilisi reserve, ja kui need ei ole kättesaadavad või piisavad, siis liikmesriikide strateegilisi reserve

sihipäraselt jaotada, kui on konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid kriisi seisukohast oluliste kaupade tarneahelates esinevate tõsiste häirete kohta, mille tagajärjel tekib äärmine strateegilise tähtsusega kaupade puudus, muu hulgas selliste häirete suhtes eriti vastuvõtlikes geograafilistes piirkondades, näiteks ELi äärepoolseimates piirkondades.

- g) Erandjuhtudel võetavad hädaolukorra meetmed, mis nõuavad täiendavat aktiveerimist.

- Ettevõtjatele esitatavad teabenõuded

Kui see on kriisi seisukohast oluliste kaupade või teenuste tõsise nappuse või selle vahetu ohu korral vajalik, palub komisjon pärast määratud nõuanderühmaga konsulteerimist organisatsioonidel, kes esindavad kriisi seisukohast olulistes tarneahelates tegutsevaid ettevõtjaid, või vajaduse korral individuaalsetel ettevõtjatel esitada komisjonile sihtotstarbelist teavet oma tootmisvõimsuse ja esinevate tarneahela häirete kohta.

Koondteabe, mis põhineb ettevõtjatele või neid esindavatele organisatsioonidele esitatud sihtotstarbelistel teabenõuetel, esitab komisjon määratud nõuanderühmale.

- Prioriteetsed tellimused

Esimeses etapis võib komisjon paluda ettevõtjatel võtta vastu ja eelisjärjekorras täita kriisi seisukohast oluliste kaupade tootmisel kasutatavate sisendite tellimusi või kriisi seisukohast oluliste kaupade kui lõpptoodete tootmise tellimusi.

Teises etapis võib komisjon erakorralistel asjaoludel omal algatusel või siis, kui seda paluvad 14 liikmesriiki, hinnata selliste kaupade prioriteetsete tellimuste kasutamise vajalikkust ja proportsionaalsust, võttes arvesse ettevõtja ja võimalike mõjutatud isikute seisukohti. Pärast sellist hinnangut võib komisjon esitada rakendusakti, millega nõutakse, et ettevõtja võtaks kriisi seisukohast oluliste kaupade tootmise või tarnimise sisendite tellimused või kriisi seisukohast oluliste kaupade kui lõpptoodete tellimused vastu ja täidaks need eelisjärjekorras. Ettevõtjad võivad kümne tööpäeva jooksul sellisest kohustusest keelduda ja keeldumist nõuetekohaselt põhjendatult selgitada. Komisjon võib sellise põhjendatud selgituse või selle osad avalikustada. Kui kohustusega nõustutakse, muutub see ülimuslikuks mis tahes era- või avalik-õigusliku toimingukohustuse täitmise suhtes.

- Komisjon võtab arvesse juhtumi asjaolusid, sealhulgas vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Prioriteetsed tellimused esitatakse õiglase ja mõistliku hinnaga. Tootealaste ühtlustatud õigusaktide sihipärased muudatused.

- b) See meede võimaldab kriisi seisukohast olulisi kindlaksmääratud kaupu kiiremini turule lasta, kehtestades ühtse turu hädaolukorra tingimustes erakorralised vastavushindamise, ühiste tehniliste kirjelduste vastuvõtmise ja turujärelevalve menetlused.

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS,

**millega luuakse ühtse turu hädaolukorra mehhanism ja tunnistatakse kehtetuks
nõukogu määrus (EÜ) nr 2679/98**

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 114, 21 ja 45,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust³⁹,

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust⁴⁰,

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

- (1) Varasematest kogemustest, eriti COVID-19 pandeemia algusest, ilmneb, et kriisiolukorrad võivad tõsiselt mõjutada siseturgu (mida nimetatakse ka ühtseks turuks) ning et asjakohased kriisiohjevahendid ja koordineerimismehhanismid kas puuduvad, ei hõlma kõiki ühtse turu tahkusi või ei võimalda sellistele olukordadele õigeaegselt reageerida.
- (2) Kuna liit ei olnud piisavalt ette valmistatud selleks, et tagada kriisi seisukohast oluliste mittemeditiiniliste kaupade, näiteks isikukaitsevahendite töhus tootmine, hankimine ja jaotamine, eriti COVID-19 pandeemia varajases etapis, tulid komisjoni võetud ajutised meetmed ühtse turu toimimise taastamiseks ja kriisi seisukohast oluliste mittemeditiiniliste kaupade kättesaadavuse tagamiseks COVID-19 pandeemia ajal paratamatult vastureaktsioonina. Samuti tõi pandeemia esile, et puudus piisav ülevaade liidu tootmisvõimsusest, ning tuli ilmsiks üleilmsetest tarneahelatest tulenev haavatavus.
- (3) Komisjoni tegevus viibis mitu nädalat, sest puudusid liidu tasandi erandolukorra planeerimise meetmed ja ei olnud selge, milliste riiklike ametiasutustega ühendust võtta, et leida kiireid vastumeetmeid mõjule, mida kriis avaldas ühtsele turule. Lisaks

³⁹ ELT C , , lk .

⁴⁰ ELT C , , lk .

sai selgeks, et kui liikmesriigid ei koordineeri oma piiravaid meetmeid, süvendavad need veelgi kriisi mõju ühtsele turule. Ilmnes, et vajatakse liikmesriikide ja liidu ametiasutuste vahelist korda erandolukorra planeerimiseks, tehnilise tasandi koordineerimiseks ja koostööks ning teabevahetuseks.

- (4) Ettevõtjaid esindavad organisatsioonid on juhtinud tähelepanu sellele, et ettevõtjatel ei olnud pandeemia ajal piisavalt teavet liikmesriikide kriisireageerimismeetmete kohta – osalt seetõttu, et nad ei teadnud, kust sellist teavet hankida, osalt keelebarjääri ja halduskoormuse tõttu, mida tekitas korduvate päringute tegemine eri liikmesriikides, eeskätt olukorras, kus õigusraamistik pidevalt muutus. Seetõttu ei saanud nad teha teadlikke äriotsuseid selle kohta, mil määral neil on kriisi ajal võimalik kasutada vaba liikumise õigust või jätkata piiriülest äritegevust. Riiklikke ja liidu kriisireageerimismeetmeid käsitleva teabe kättesaadavust on vaja parandada.
- (5) Need hiljutised sündmused on toonud ka esile, et Euroopa peaks olema paremini valmis võimalikeks tulevasteks kriisideks, eriti kui võtta arvesse kliimamuutuste ja nendega seotud loodusõnnetuste jätkuvat mõju ning üleilmset majanduslikku ja geopoliitilist ebastabiilsust. Kuna ei ole teada, mis laadi kriisid võivad tulevikus puhkeda ning oluliselt mõjutada ühtset turgu ja selle tarneahelaid, on vaja näha ette mehhanism, mida saaks kohaldada paljude eri liiki kriiside korral, mis mõjutavad ühtset turgu.
- (6) Kriis võib avaldada ühtsele turule kahesugust mõju. Esiteks võib kriis takistada vaba liikumist ühtsel turul, häirides seeläbi ühtse turu nõuetekohast toimimist. Teiseks võib kriis võimendada kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste puudust ühtsel turul. Käesolev määrus peaks võimaldama tegeleda mõlemat liiki mõjuga ühtsele turule.
- (7) Kuna tulevaste ühtset turgu ja selle tarneahelaid mõjutavate kriiside konkreetseid tahkusi on raske ennustada, tuleks käesoleva määrusega näha ette üldine raamistik, mis võimaldaks ennetada negatiivset mõju, mida mis tahes kriis võib põhjustada ühtsele turule ja selle tarneahelatele, valmistuda selliseks mõjuks ning leevendada ja minimeerida seda. .
- (8) Käesoleva määrusega ette nähtud meetmete raamistikku tuleks rakendada ühtselt, läbipaistvalt, tõhusalt, proportsionaalselt ja õigeaegselt, võttes nõuetekohaselt arvesse nii vajadust tagada kriitilise tähtsusega ühiskondlike funktsioonide, sealhulgas avaliku julgeoleku, ohutuse ja korra ning rahvatervise toimimine kui ka liikmesriikide kohustust kaitsta oma julgeolekut ja nende õigust kaitsta muid olulisi riigi funktsioone, sealhulgas tagada riigi territoriaalne terviklikkus ning säilitada avalik kord.
- (9) Selleks sätestatakse käesolevas määruses:
 - vahendid, mis on vajalikud, et tagada kriisi ajal ühtse turu, sellel tegutsevate ettevõtjate ja selle strateegiliste tarneahelate jätkuv toimimine, sealhulgas kaupade, teenuste ja inimeste vaba liikumine ning kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste kättesaadavus kodanikele, ettevõtetele ja ametiasutustele;
 - foorum piisava koordineerimise, koostöö ja teabevahetuse tagamiseks ning
 - vahendid, mis on vajalikud selleks, et teave, mis võimaldab ettevõtetel ja kodanikel kriisi korral sihipäraselt reageerida ja turul asjakohaselt käituda, oleks õigeaegselt juurdepääsetav ja kättesaadav.

- (10) Selleks et sündmusi ja kriise võimaluse piires ennetada, peaks käesolev määrus toetuma ühtse turu jaoks strateegilise tähtsusega valdkondade pidevale analüüsile ja liidu jätkuvalle tööle tulevikusuundumuste prognoosimisel.
- (11) Käesoleva määrusega ei tohiks dubleerida raamistikku, mis on meditsiinitoodete, meditsiiniseadmete ja muude meditsiinivahendite jaoks juba loodud ELi terviseturbe raamistikuga, sealhulgas määrusega (EL) .../..., milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid [tõsiste piiriüleste terviseohtude määrus (COM(2020) 727)], nõukogu määrusega (EL) .../... selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus [hädaolukorra raamistiku määrus (COM(2021) 577)], määrusega (EL) .../..., milles käsitletakse haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskuse volituste laiendamist [ECDC määrus (COM(2020) 726)], ja määrusega (EL) 2022/123, milles käsitletakse Euroopa Ravimiameti volituste laiendamist [Euroopa Ravimiameti määrus]. Seepärast tuleks hädaolukorra raamistiku määruse artikli 6 lõikes 1 osutatud loetellu kantud meditsiinitooted, meditsiiniseadmed ja muud meditsiinivahendid käesoleva määruse kohaldamisalast välja jätta, välja arvatud sätete puhul, mis on seotud vaba liikumisega ühtse turu hädaolukorras, eriti vaba liikumise taastamise ja hõlbustamise ning teatamismehhanismiga.
- (12) Käesolev määrus peaks täiendama kriisidele poliitilist reageerimist käsitlevat ELi integreeritud korda, mida nõukogu kohaldab oma rakendusotsuse (EL) 2018/1993 alusel töös, mis on seotud poliitiliste otsuste tegemist nõudvate valdkonnaülestest kriiside mõjuga ühtsele turule.
- (13) Käesolev määrus ei tohiks piirata liidu elanikkonnakaitse mehhanismi rakendamist. Käesolev määrus peaks liidu elanikkonnakaitse mehhanismi täiendama ja seda vajaduse korral toetama, mis puutub elutähtsate kaupade kättesaadavusse ja elanikkonnakaitse töötajate ja nende varustuse vabasse liikumisse selliste kriiside puhul, mis kuuluvad mehhanismi kohaldamisalasse.
- (14) Käesolev määrus ei tohiks piirata määruse (EÜ) nr 178/2002 artiklite 55–57 kohaldamist, milles käsitletakse komisjoni otsusega (EL) 2019/300 rakendatavat kriisiohjamise üldkava toidu- ja söödaohutuse valdkonnas.
- (15) Käesolev määrus ei tohiks piirata Euroopa toiduga kindlustatuse kriisiks valmisoleku ja sellele reageerimise mehhanismi (EFSCM) rakendamist. Käesoleva määruse sätetega, sealhulgas sätetega, milles käsitletakse teatamismehhanismi ja vaba liikumise õiguse piiramist, tuleks siiski reguleerida ka toiduaineid. Võidakse vaadata läbi käesoleva määruse alusel teatatud toiduainetega seotud meetmete vastavus ka muudele asjaomastele ELi õiguse sätetele.
- (16) Selleks et võtta arvesse ühtse turu hädaolukorra erakorralist laadi ja selle võimalikke kaugeleulatuvaid tagajärgi ühtse turu põhimõttelise toimimise seisukohast, tuleks erandkorras anda nõukogule volitused ühtse turu hädaolukorrarežiimi kehtestamiseks vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 281 lõikele 2.
- (17) ELi toimimise lepingu artiklis 21 on sätestatud, et igal ELi kodanikul on õigus vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil, kui aluslepingutega ja nende rakendamiseks võetud meetmetega kehtestatud piirangutest ja tingimustest ei tulene teisiti. Sellealased üksikasjalikud piirangud ja tingimused on sätestatud direktiivis 2004/38/EÜ. Kõnealuses direktiivis on esitatud piirangutele kehtivad

üldpõhimõtted ja kaalutlused, millega saab selliseid meetmeid põhjendada. Sellised kaalutlused on avalik kord ja julgeolek ning rahvatervis. Vaba liikumise piiramine nimetatud kaalutlustel on põhjendatud, kui piirangud on proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad. Käesoleva määruse eesmärk ei ole sätestada inimeste vaba liikumise piiramiseks täiendavaid kaalutlusi lisaks direktiivi 2004/38/EÜ VI peatükis sätestatule.

- (18) Inimeste vaba liikumise taastamist ja hõlbustamist käsitlevad meetmed ja muud inimeste vaba liikumist mõjutavad meetmed, mis on käesoleva määrusega ette nähtud, põhinevad ELi toimimise lepingu artiklil 21 ja täiendavad direktiivi 2004/38/EÜ, ilma et need mõjutaksid selle kohaldamist ühtse turu hädaolukorra ajal. Sellised meetmed ei tohiks tuua kaasa selliste piirangute lubamist või õigustamist, mis on vastuolus aluslepingute või muude liidu õigusaktidega.
- (19) ELi toimimise lepingu artiklis 45 on sätestatud töötajate vaba liikumine, kui aluslepingutega ja nende rakendamiseks võetud meetmetega kehtestatud piirangutest ja tingimustest ei tulene teisiti. Käesolev määrus sisaldab sätteid, millega täiendatakse olemasolevaid meetmeid inimeste vaba liikumise toetamiseks, läbipaistvuse suurendamiseks ja haldusabi andmiseks ühtse turu hädaolukorra ajal. Nende meetmete hulka kuulub ka see, et käesoleva määruse kohase ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi ajal luuakse liikmesriikides ja liidu tasandil ning tehakse töötajate ja nende esindajate jaoks kättesaadavaks ühtsed kontaktpunktid.
- (20) Kui liikmesriik võtab ühtse turu hädaolukorraks valmistudes või selle ajal meetmeid, mis mõjutavad inimeste või kaupade vaba liikumist või teenuste osutamise vabadust, peaksid sellised meetmed piirduma vajalikuga ja liikmesriik peaks need kaotama niipea, kui olukord seda võimaldab. Selliste meetmete puhul tuleks pidada kinni proportsionaalsuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõttest ning võtta eelkõige arvesse piirialade erilist olukorda.
- (21) Ühtse turu hädaolukorrarežiimi kehtestamisega peaks kaasnema liikmesriikide jaoks kohustus teatada kriisiga seotud vaba liikumise piirangutest.
- (22) Kui komisjon uurib teatatud või vastuvõetud meetme vastavust proportsionaalsuse põhimõttele, peaks ta võtma nõuetekohaselt arvesse kriisiolukorra arengut ja asjaolu, et teave, mis on liikmesriikidele sel ajal kättesaadav, kui nad otsustavad kriisi tagajärjel tekkivaid ohte maandada, on sageli piiratud. Kui see on asjaolude tõttu põhjendatud ja vajalik, võib komisjon kättesaadava teabe, sealhulgas erialase ja teadusteabe alusel kaaluda, kas liikmesriigil on alust väita, et tema vastuvõetud piirangud inimeste vabale liikumisele on põhjendatud ettevaatuspõhimõttega. Komisjoni ülesanne on tagada, et kõik sellised meetmed vastaksid liidu õigusele ega takistaks põhjendamatult ühtse turu toimimist. Komisjon peaks reageerima liikmesriikide teadetele võimalikult kiiresti, võttes arvesse konkreetset kriisiolukorda ja hiljemalt käesolevas määruses sätestatud tähtajaks.
- (23) Selleks et käesoleva määrusega ette nähtud ühtse turu hädaolukorra erimeetmeid kasutataks ainult juhul, kui see on konkreetsele ühtse turu hädaolukorrale reageerimiseks hädavajalik, peaks iga sellise meetme kehtestamine toimuma komisjoni rakendusakti alusel, milles on nimetatud kehtestamise põhjused ning kriisi seisukohast olulised kaubad ja teenused, mille suhtes selliseid meetmeid kohaldatakse.

- (24) Selleks et tagada rakendusaktide proportsionaalsus ja ettevõtjate rolli nõuetekohane arvestamine kriisi ohjamisel, peaks komisjon ühtse turu hädaolukorrarežiimi kehtestama ainult juhul, kui ettevõtjad ise ei suuda vabatahtlikkuse alusel olukorda mõistliku aja jooksul lahendada. Igas sellises õigusaktis tuleks märkida, miks vabatahtliku lahenduse leidmine on kõiki konkreetse kriisi asjaolusid arvesse võttes võimatu.
- (25) Komisjon peaks ettevõtjatelt teavet nõudma ainult juhul, kui teavet, mida on vaja, et ühtse turu hädaolukorrale nõuete kohaselt reageerida, näiteks teavet, mida on vaja liikmesriikide nimel korraldatava komisjoni hanke jaoks või nende kriisi seisukohast oluliste kaupade tootjate tootmisvõimsuse hindamiseks, mille tarneahelad on häiritud, ei ole võimalik hankida avalikest allikatest või teabest, mida ettevõtjad esitavad vabatahtlikult.
- (26) Ühtse turu hädaolukorrarežiimi kehtestamisega peaks vajaduse korral kaasnema teatavate kriisireageerimismenetluste kohaldamine, millega kohandatakse liidu ühtlustatud normidega hõlmatud kaupade projekteerimist, tootmist, vastavushindamist ja turule viimist reguleerivad õigusnorme. Need kriisireageerimismenetlused peaksid võimaldama kriisi seisukohast oluliste kaupade loetellu kantud kaupu kiiresti turule viia. Vastavushindamisasutused peaksid muude kaupade asemel, mille taotlus on juba menetlemisel, eelisjärjekorras hindama kriisi seisukohast oluliste kaupade vastavust. Teisalt peaksid riiklikel pädevatel asutustel juhul, kui vastavushindamises esineb põhjendamatuid viivitusi, olema võimalik anda luba kaubale, mis ei ole veel vastavale turule viimiseks läbinud kohaldatavat vastavushindamist, tingimusel et kaup vastab kohaldatavatele ohutusnõuetele. Selline luba kehtib ainult selle välja andnud liikmesriigi territooriumil ja piirdub ühtse turu hädaolukorra kestusega. Selleks et hõlbustada kriisi seisukohalt oluliste kaupade pakkumise suurendamist, tuleks lisaks vastavuseelduse mehhanismis näha ette teatav paindlikkus. Ühtse turu hädaolukorra puhul peaks kriisi seisukohalt oluliste kaupade tootjatel samuti olema võimalik tugineda riiklikele ja rahvusvahelistele standarditele, mis tagavad harmoneeritud Euroopa standarditega samaväärsel tasemel kaitse. Kui viimasena nimetatud standardid puuduvad või nendega vastavuse tagamine on muutunud ühtse turu häirete tõttu ülemäära raskeks, peaks komisjonil olema võimalik anda välja vabatahtlikke või kohustuslikke ühtseid tehnilisi kirjeldusi, et pakkuda tootjatele kasutusvalmis tehnilisi lahendusi.
- (27) Et teha vastavat valdkonda käsitlevates liidu ühtlustatud normides selliseid kriisiga seotud kohandusi, tuleb sihipäraselt kohandada järgmist 19 valdkondlikku raamistikku: direktiiv 2000/14/EÜ, direktiiv 2006/42/EL, direktiiv 2010/35/EL, direktiiv 2013/29/EL, direktiiv 2014/28/EL, direktiiv 2014/29/EL, direktiiv 2014/30/EL, direktiiv 2014/31/EL, direktiiv 2014/32/EL, direktiiv 2014/33/EL, direktiiv 2014/34/EL, direktiiv 2014/35/EL, direktiiv 2014/53/EL, direktiiv 2014/68/EL, määrus (EL) 2016/424, määrus (EL) 2016/425, määrus (EL) 2016/426, määrus (EL) 2019/1009 ja määrus (EL) 305/2011. Hädaolukorra menetluste käivitamiseks peaks enne olema kehtestatud ühtse turu hädaolukord ja need menetlused peaksid piirduma kriisi seisukohast oluliste kaupade loetellu kantud kaupadega.
- (28) Juhul kui ühtse turu toimimist ähvardab tõsine oht või tekib strateegilise tähtsusega kauba suur nappus või erakordselt suur nõudlus selle järele, võib ühtse turu nõuetekohase toimimise taastamiseks olla hädavajalik võtta kriisi seisukohast olulise

kauba kättesaadavuse tagamiseks liidu tasandi meetmeid, näiteks esitada prioriteetseid tellimusi.

- (29) Selleks et kasutada ühtse turu valvsusrežiimi või hädaolukorrarežiimi ajal ära komisjoni ostujõudu ja läbirääkimispositsiooni, peaks liikmesriikidel olema võimalik taotleda komisjonilt, et ta korraldaks hanke nende nimel.
- (30) Kui ühtse turu hädaolukorra ajal on ühtsel turul kriisi seisukohast olulisest kaubast või teenusest suur nappus ja on selge, et ühtsel turul tegutsevad ettevõtjad sellist kaupa ei tooda, kuid oleksid põhimõtteliselt võimalised oma tootmisliinid ümber korraldama, või et nad ei suuda pakkuda vajalikku kaupa või teenust piisavas koguses, peaks komisjonil olema võimalik soovitada liikmesriikidel võtta viimase abinõuna meetmeid, millega aidatakse suurendada tootjate tootmisvõimsust või teenuseosutajate suutlikkust osutada kriisi seisukohast olulisi teenuseid või palutakse neil suunata oma tootmisvõimsus või suutlikkus muudele toodetele või teenustele. Sel juhul teatab komisjon liikmesriikidele, kui suur on nappuse ulatus ja milliseid kriisi seisukohast olulisi kaupu ja teenuseid vajatakse, toetab liikmesriike ja annab neile nõu paindlikkuse asjus, mis on ELi õigusaktides sel eesmärgil ette nähtud.
- (31) Meetmed, mis tagavad regulatiivse paindlikkuse, võimaldavad komisjonil soovitada, et liikmesriigid kiirendaksid loaandmismenetlusi, mis on vajalikud, et suurendada suutlikkust toota kriisi seisukohast olulisi kaupu ja osutada kriisi seisukohast olulisi teenuseid.
- (32) Selleks et tagada ühtse turu hädaolukorra ajal kriisi seisukohast oluliste kaupade kättesaadavus, võib komisjon lisaks kutsuda kriisi seisukohast olulistes tarneahelates tegutsevaid ettevõtjaid täitma eelisjärjekorras selliste kaupade tellimusi, mida kasutatakse sisendina kriisi seisukohast oluliste lõppkaupade tootmiseks, või selliste lõppkaupade endi tellimusi. Kui ettevõtja peaks selliste tellimuste vastuvõtmisest ja eelisjärjekorras täitmisest keelduma, võib komisjon juhul, kui on objektiivseid tõendeid, et kriisi seisukohast olulise kauba kättesaadavus on hädavajalik, otsustada paluda asjaomastel ettevõtjatel teatavad tellimused vastu võtta ja need eelisjärjekorras täita ning sel juhul on nende täitmine muude era- ja avalik-õiguslike kohustuste suhtes ülimuslik. Kui ettevõtja tellimust siiski vastu ei võta, peaks ta selgitama oma õiguspäraseid põhjusi nõude täitmisest keeldumiseks. Komisjon võib sellised põhjendused või osa neist avaldada, võttes nõuetekohaselt arvesse ärisaladust.
- (33) Selleks et tagada ühtse turu hädaolukorra ajal kriisi seisukohast oluliste kaupade kättesaadavus, võib komisjon samuti soovitada, et liikmesriigid võtaksid kasutusele oma strateegilised reservid, võttes nõuetekohaselt arvesse solidaarsuse, vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtet.
- (34) Kui käesoleva määruse alusel võetavate meetmetega kaasneb isikuandmete töötlemine, peaks nende töötlemine olema kooskõlas isikuandmete kaitset käsitlevate asjaomaste

liidu õigusaktidega, s.t Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1725⁴¹ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679⁴².

- (35) Selleks et tagada käesoleva määruse rakendamiseks ühesugused tingimused, tuleks komisjonile anda rakendusvolitused võimalike toetusmeetmete võtmiseks, millega hõlbustatakse isikute vaba liikumist ja kehtestatakse iga strateegilise reservi kohta, mida liikmesriigid peaksid hoidma, individuaalsed eesmärgid (mahud ja tähtajad), nii et oleks tagatud algatuse sihtide saavutamine. Samuti tuleks komisjonile anda rakendusvolitused valvsusrežiimi ja valvsusmeetmete kehtestamiseks, et jälgida tähelepanelikult strateegilisi tarneahelaid ja koordineerida strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste reservide loomist. Lisaks tuleks komisjonile anda rakendusvolitused konkreetsete hädaolukorra reageerimismeetmete kehtestamiseks ühtse turu hädaolukorra ajal, et sellele oleks võimalik kiiresti ja koordineeritult reageerida. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011.
- (36) Käesolevas määruses austatakse põhiõigusi ja järgitakse iseäranis Euroopa Liidu põhiõiguste hartas (edaspidi „põhiõiguste harta“) tunnustatud põhimõtteid. Eelkõige austatakse käesolevas määruses ettevõtjate õigust eraelu puutumatusele, mis on sätestatud põhiõiguste harta artiklis 7, õigust isikuandmete kaitsele, mis on sätestatud põhiõiguste harta artiklis 8, ettevõtlus- ja lepinguvabadust, mis on kaitstud põhiõiguste harta artikliga 16, õigust omandile, mis on kaitstud põhiõiguste harta artikliga 17, õigust kollektiivlääbirääkimistele ja kollektiivse tegutsemisele, mis on kaitstud põhiõiguste harta artikliga 26, ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele, mis on sätestatud põhiõiguste harta artiklis 47. Kuna käesoleva määruse eesmärki ei suuda liikmesriigid piisavalt saavutada, küll aga saab seda meetme ulatuse ja toime tõttu paremini saavutada liidu tasandil, võib liit võtta meetmeid kooskõlas ELi lepingu artiklis 5 sätestatud subsidiaarsuse põhimõttega. Kõnealuses artiklis sätestatud proportsionaalsuse põhimõtte kohaselt ei lähe käesolev määrus nimetatud eesmärgi saavutamiseks vajalikust kaugemale. Käesolev määrus ei tohiks mõjutada sotsiaalpartnerite sõltumatust, mida on tunnustatud ELi toimimise lepingus.
- (37) Liit on jätkuvalt täielikult pühendunud rahvusvahelisele solidaarsusele ja toetab kindlalt põhimõtet, et käesoleva määruse kohaselt vajalikuks peetud meetmeid, sealhulgas kriitilise tähtsusega nappuse ärahoidmiseks või leevendamiseks vajalikke meetmeid, tuleb rakendada sihipäraselt, läbipaistvalt, proportsionaalselt, ajutiselt ja kooskõlas WTO kohustustega.
- (38) Liidu raamistik sisaldab piirkondadevahelisi elemente, millega kehtestatakse sidusad, mitut sektorit hõlmavad ja piiriülesed ühtse turu valvsusmeetmed ja hädaolukorra reageerimismeetmed, võttes eelkõige arvesse naaberpiirkondade, eriti piirialade vahendeid, suutlikkust ja haavatavust.

⁴¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

⁴² Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/769 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

- (39) Lisaks alustab komisjon vajaduse korral liidu nimel konsultatsioone või koostööd asjaomaste kolmandate riikidega, et leida tarneahela häiretele ühiselt lahendused, pöörates eriti tähelepanu arenguriikidele ja pidades kinni oma rahvusvahelistest kohustustest. Selle juurde kuulub vajaduse korral kooskõlastamine asjaomastel rahvusvahelistel foorumitel.
- (40) Kriisiprotokollide raamistiku kehtestamiseks tuleks komisjonile anda õigus võtta ELi toimimise lepingu artikli 290 kohaselt vastu õigusakte, millega täpsustatakse käesoleva määrusega kindlaks määratud õigusraamistiku täiendamiseks veelgi ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi ajal kohaldatavat liikmesriikide ja liidu asutuste koostöö korda, turvalist teabevahetust ning riski- ja kriisikommunikatsiooni. On eriti oluline, et komisjon korraldaks oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtete kohaselt. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.
- (41) Nõukogu määrust (EÜ) nr 2679/98, milles on sätestatud mehhanism ühtse turu toimimist takistavate asjaolude kahepoolseks arutamiseks, on harva kasutatud ja see on iganenud. Määruse hindamine näitas, et keerukates kriisiolukordades, mis ei piirdu kahe naaberliikmesriigi piiril aset leidvate juhtumitega, ei ole selles sätestatud lahendused tegelikkuses piisavad. Seepärast tuleks see kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

I osa

Üldsätted

I JAOTIS

KOHALDAMISALA

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva määrusega luuakse meetmete raamistik, millega ennetada ühtse turu kriisist tulenevat mõju, valmistuda selliseks mõjuks ja reageerida sellele, et kaitsta kaupade, teenuste ja inimeste vaba liikumist ning tagada ühtsel turul strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste ning kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste kättesaadavus.
2. Lõikes 1 osutatud meetmete hulka kuuluvad:
 - a) nõuanderühm, mis annab komisjonile nõu, millised meetmed on asjakohased, selleks et ennetada ühtse turu kriisist tulenevat mõju, valmistuda selliseks mõjuks ja reageerida sellele;
 - b) asjaomase teabe hankimise, jagamise ja vahetamise meetmed;
 - c) erandolukorra ennetamise ja planeerimise meetmed;
 - d) meetmed, mille eesmärk on tegeleda selliste oluliste juhtumite mõjuga ühtsele turule, mis ei ole veel toonud kaasa ühtse turu hädaolukorda (ühtse turu valvsusrežiim), sealhulgas valvsusmeetmed;
 - e) meetmed, mille eesmärk on tegeleda ühtse turu hädaolukordadega, sealhulgas hädaolukorra reageerimismeetmed.
3. Liikmesriigid vahetavad nii omavahel kui ka komisjoniga korrapäraselt teavet kõigis küsimustes, mis kuuluvad käesoleva määruse kohaldamisalasse.
4. Komisjon võib hankida mis tahes erialast ja/või teaduslikku teavet, mis on vajalik käesoleva määruse kohaldamiseks.

Artikkel 2

Kohaldamisala

1. Käesolevas määruses sätestatud meetmeid kohaldatakse sellise kriisi puhul, mis mõjutab oluliselt ühtse turu ja selle tarneahelate toimimist.
2. Käesolevat määrust ei kohaldata järgmise suhtes:
 - a) direktiivi 2001/83/EÜ artikli 2 lõikes 2 määratletud ravimid;

- b) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2022/123⁴³ artikli 2 punktis e määratletud meditsiiniseadmed;
 - c) määruse (EL) .../... (milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid [tõsiste piiriüleste terviseohtude määrus])⁴⁴ artikli 3 punktis 8 määratletud ja nõukogu määruse (EL) .../... ettepaneku (selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustus)⁴⁵ artikli 6 lõike 1 kohaselt koostatud loetellu kantud meditsiinivahendid;
 - d) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa pooljuhiökosüsteemi tugevdamiseks („kiibimäärus“))⁴⁶ artikli 2 lõikes 1 määratletud pooljuhid;
 - e) direktiivi 2003/96/EÜ⁴⁷ artikli 2 lõikes 1 määratletud energiatooted, artikli 2 lõikes 2 määratletud elektrienergia ja artikli 2 lõikes 3 osutatud muud energiatooted;
 - f) finantsteenused, näiteks panganduse, krediidi, kindlustuse ja edasikindlustuse, tööandja- ja personaalsete pensionide, väärtpaberite, investeerimisfondide, maksete ja investeerimisenõustamise valdkonnas, sealhulgas direktiivi 2013/36/EL I lisas loetletud teenused, samuti arveldus- ja kliiringuteenused ning nõustamis-, vahendus- ja muud finantsabiteenused.
3. Erandina lõike 2 punktides a, b ja c kohaldatakse nendes punktides nimetatud toodete suhtes käesoleva määruse artikleid 16–20 ja artiklit 41.
 4. Käesolev määrus ei piira otsuses 1313/13/EL sätestatud liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ega määruses (EL) nr 178/2002 sätestatud toidu- ja söödaohutuse valdkonna kriisireguleerimise üldkava kohaldamist.
 5. Käesolev määrus ei piira liidu konkurentsieeskirjade (ELi toimimise lepingu artiklite 101–109 ja nende rakendusmääruste), sealhulgas monopole, ühinemisi ja riigiabi käsitlevate eeskirjade kohaldamist.
 6. Käesolev määrus ei piira komisjoni õigust:
 - a) alustada liidu nimel konsultatsioone või koostööd asjaomaste kolmandate riikidega, et leida ühiselt lahendused tarneahela häirete vältimiseks, pöörates eriti tähelepanu arenguriikidele ja pidades kinni oma rahvusvahelistest kohustustest. Selle juurde võib vajaduse korral kuuluda kooskõlastamine asjaomastel rahvusvahelistel foorumitel;
 - b) hinnata, kas kaupade ekspordile on asjakohane kehtestada piiranguid, mis on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) 2015/479⁴⁸ tulenevate liidu rahvusvaheliste õiguste ja kohustustega.

⁴³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. jaanuari 2022. aasta määrus (EL) 2022/123, mis käsitleb Euroopa Raviameti suuremat rolli ravimite ja meditsiiniseadmete alases kriisivalmiduses ja -ohjes (ELT L 20, 31.1.2022, lk 12).

⁴⁴ [vastuvõetud õigusakti viide lisatakse, kui see muutub kättesaadavaks]

⁴⁵ [vastuvõetud õigusakti viide lisatakse, kui see muutub kättesaadavaks]

⁴⁶ [vastuvõetud õigusakti viide lisatakse, kui see muutub kättesaadavaks]

⁴⁷ ELT L 283, 31.10.2003, lk 51.

7. Kõik käesoleva määruse alusel võetud meetmed peavad olema kooskõlas liidu kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest.
8. Käesolev määrus ei piira liikmesriikide kohustust kaitsta oma julgeolekut ega nende õigust kaitsta muid olulisi riigi funktsioone, sealhulgas tagada riigi territoriaalne terviklikkus ning säilitada avalik kord.

Artikkel 3 *Mõisted*

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „kriis“ – liidus või väljaspool seda toimuv erandlik, ootamatu ja äkiline looduslik või inimtegevusest tingitud sündmus, mis on oma laadilt ja ulatuselt erakorraline;
- 2) „ühtse turu valvsusrežiim“ – raamistik, mis võimaldab tegeleda ohuga, mis tuleneb strateegilise tähtsusega kaupade tarnimise ja strateegilise tähtsusega teenuste osutamise märkimisväärselt häirest, mis võib järgmise kuue kuu jooksul laieneda ühtse turu hädaolukorraks;
- 3) „ühtse turu hädaolukord“ – laiaulatuslik mõju, mida põhjustab ühtsele turule kriis, mis tõsiselt häirib vaba liikumist ühtsel turul või selliste tarneahelate toimimist, mis on ühiskondlike funktsioonide toimimiseks ja majandustegevuseks ühtsel turul hädavajalikud;
- 4) „strateegilise tähtsusega valdkond“ – valdkond, mis on liidu ja selle liikmesriikide jaoks väga oluline, sest see on avaliku julgeoleku, avaliku ohutuse, avaliku korra või rahvatervise seisukohast süsteemse või elulise tähtsusega ning selle häire, katkemine, kadumine või hävimine mõjutaks ühtse turu toimimist märkimisväärselt;
- 5) „strateegilise tähtsusega kaubad ja teenused“ – kaubad ja teenused, mis on hädavajalikud ühtse turu toimimise tagamiseks strateegilise tähtsusega valdkondades ning mida ei saa asendada või mitmekesistada;
- 6) „kriisi seisukohast olulised kaubad ja teenused“ – kaubad ja teenused, mis on ühtse turu hädaolukorra ajal hädavajalikud ühtsel turul tekkinud kriisile reageerimiseks või selle tagajärgedega tegelemiseks;
- 7) „strateegiline reserv“ – liikmesriigi kontrolli all olev varu sellistest strateegilise tähtsusega kaupadest, mille puhul võib ühtse turu hädaolukorraks valmistumiseks olla vaja luua reserv.

⁴⁸ ELT L 83, 27.3.2015, lk 34.

II JAOTIS JUHTIMINE

Artikkel 4 Nõuanderühm

1. Luuakse nõuanderühm.
2. Nõuanderühma kuulub üks esindaja igast liikmesriigist. Iga liikmesriik nimetab esindaja ja asendusliikme.
3. Nõuanderühma eesistuja on komisjon, kes tagab ka sekretariaaditeenused. Komisjon võib kutsuda koosolekutel vaatlejana osalema ka Euroopa Parlamendi esindaja, Euroopa Majanduspiirkonna lepingu⁴⁹ osaliste hulka kuuluvate EFTA riikide esindajad, ettevõtjate, sidusrühmade organisatsioonide ja sotsiaalpartnerite esindajad ning eksperdid. Lisaks kutsub komisjon nõuanderühma vastavasisulistel koosolekutel vaatlejana osalema muude kriisi seisukohast oluliste liidu asutuste esindajad.
4. Artiklites 6–8 sätestatud erandolukorra planeerimiseks abistab ja nõustab nõuanderühm komisjoni järgmiste ülesannete täitmisel:
 - a) ettepanekute tegemine ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi ajal komisjoni ja liikmesriikide vahel toimuva halduskoostöö korra kohta, mis lisatakse kriisiprotokollidesse;
 - b) selliste oluliste juhtumite hindamine, millest liikmesriigid on komisjoni hoiatanud.
5. Artiklis 9 nimetatud valvsusrežiimi raames abistab ja nõustab nõuanderühm komisjoni järgmiste ülesannete täitmisel:
 - a) artikli 3 lõikes 2 nimetatud ohu olemasolu ja ulatuse kindlakstegemine;
 - b) tulevikusuundade analüüside, andmeanalüüside ja turuteabe kogumine;
 - c) ettevõtjate, sealhulgas VKEde ja tööstusharu esindajatega konsulteerimine turuteabe kogumiseks;
 - d) muudelt kriisi seisukohast olulistelt liidu ja rahvusvahelise tasandi asutustelt saadud koondandmete analüüsimine;
 - e) teabevahetuse ja teabe jagamise hõlbustamine, sealhulgas muude asjaomaste asutuste ja kriisi seisukohast oluliste asutustega liidu tasandil ning vajaduse korral kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, pöörates eriti tähelepanu arenguriikidele;

⁴⁹ ELT L 1, 3.1.1994, lk 3.

- f) registri pidamine riikliku ja liidu tasandi kriisimeetmete kohta, mida on kasutatud varasemate kriiside puhul, mis on mõjutanud ühtset turgu ja selle tarneahelaid.
6. Artiklis 14 nimetatud hädaolukorrarežiimi raames abistab ja nõustab nõuanderühm komisjoni järgmiste ülesannete täitmisel:
- a) sellise liikmesriikide või komisjoni kogutud teabe analüüsimine, mis on kriisi seisukohast oluline;
 - b) selle kindlakstegemine, kas hädaolukorrarežiimi kehtestamiseks või lõpetamiseks vajalikud kriteeriumid on täidetud;
 - c) nõustamine nende meetmete rakendamise küsimuses, mis on valitud ühtse turu hädaolukorrale liidu tasandil reageerimiseks;
 - d) riiklike kriisimeetmete läbivaatamine;
 - e) teabevahetuse ja teabejagamise hõlbustamine, sealhulgas muude kriisi seisukohast oluliste asutustega liidu tasandil ning vajaduse korral kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, pöörates eriti tähelepanu arenguriikidele.
7. Komisjon tagab kõigi asjaomase kriisi seisukohast oluliste liidu asutuste osalemise. Vajaduse korral teeb nõuanderühm tihedalt koostööd ja koordineerib tegevust muude kriisi seisukohast oluliste liidu asutustega. Komisjon tagab koordineerituse muude liidu mehhanismide, näiteks liidu elanikkonnakaitse mehhanismi ja ELi terviseturbe raamistiku kaudu rakendatavate meetmetega. Nõuanderühm tagab teabevahetuse liidu elanikkonnakaitse mehhanismi hädaolukordadele reageerimise koordineerimiskeskusega.
8. Nõuanderühm kohtub vähemalt kolm korda aastas. Oma esimesel koosolekul võtab nõuanderühm komisjoni ettepaneku alusel ja tema nõusolekul vastu oma töökorra.
9. Nõuanderühm võib lõigetes 4–6 sätestatud ülesannete täitmisel võtta vastu arvamusi, soovitusi või aruandeid.

Artikkel 5 *Teabevahetuse keskasutused*

1. Iga liikmesriik määrab teabevahetuse keskasutuse, mis vastutab käesoleva määruse raames kontaktide, koordineerimise ja teabevahetuse eest teiste liikmesriikide teabevahetuse keskasutustega ja liidu teabevahetuse keskasutusega. Liikmesriigi teabevahetuse keskasutus koordineerib asjaomaseid riiklikke pädevaid asutusi ja kogub neilt teavet.
2. Komisjon määrab liidu teabevahetuse keskasutuse, mis hoiab käesoleva määruse raames ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi ajal kontakti liikmesriikide teabevahetuse keskasutustega. Ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi haldamiseks tagab liidu teabevahetuse keskasutus koordineerituse ja teabevahetuse liikmesriikide teabevahetuse keskasutustega.

II osa

Ühtse turu erandolukorra planeerimine

Artikkel 6 *Kriisiprotokollid*

1. Võttes arvesse nõuanderühma arvamust ja asjaomaste liidu asutuste esitatud teavet ning olles eelnevalt konsulteerinud liikmesriikidega, on komisjonil õigus võtta vastu delegeeritud õigusakt, et täiendada käesolevat määrust raamistikuga, milles määratakse kindlaks ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi ajal kehtivad kriisikoostöö, teabevahetuse ja kriisikommunikatsiooni protokollid, eelkõige järgmine:
 - a) ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi haldamise pädevusega riiklike ja liidu asutuste koostöö ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi ajal kõigis ühtse turu sektorites;
 - b) turvalise teabevahetuse üldine kord;
 - c) koordineeritud lähenemine üldsusele suunatud riski- ja kriisikommunikatsioonile, milles komisjonil on koordineeriv roll;
 - d) raamistiku haldamine.
2. Komisjon ja liikmesriigid kehtestavad üksikasjaliku halduskorra, et tagada komisjoni, asjaomaste liidu asutuste ja liikmesriikide vahel õigeaegne koostöö ja turvaline teabevahetus järgmistes küsimustes:
 - a) ülevaade asjaomastest riiklikest pädevatest asutustest, artikli 5 kohaselt määratud teabevahetuse keskasutustest ja artiklis 21 nimetatud ühtsetest kontaktpunktidest, nende kontaktandmetest ning nende rollist ja ülesannetest käesolevas määruses sätestatud valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi ajal vastavalt siseriiklikule õiglusele;
 - b) konsulteerimine sotsiaalpartnerite ja ettevõtjate, sealhulgas VKEde esindajatega algatuste ja meetmete teemal, mis nad on välja töötanud ühtsel turul võimalike tarneahela häirete leevendamiseks ja neile reageerimiseks ning võimaliku kaupade ja teenuste nappusega toimetulekuks;
 - c) tehnilise tasandi koostöö ühtse turu valvsusrežiimi ja hädaolukorrarežiimi ajal kõigis ühtse turu sektorites;
 - d) riski- ja hädaolukorrakommunikatsioon, milles komisjonil on koordineeriv roll, võttes asjakohaselt arvesse olemasolevaid struktuure.
3. Lõikes 1 nimetatud raamistiku toimimise tagamiseks võib komisjon korraldada koos liikmesriikidega stressiteste, simulatsioone ning tegevuse ajal ja järel tehtavaid ülevaatusi ning vajaduse korral teha asjaomastele liidu asutustele ja liikmesriikidele ettepanekuid raamistiku ajakohastamiseks.

Artikkel 7
Koolitused ja simulatsioonid

Komisjon korraldab määratud teabevahetuse keskasutuste töötajatele koolituse artiklis 6 nimetatud kriisiolukorra koordineerimise, koostöö ja teabevahetuse alal. Simulatsioonide korraldamisel võtab komisjon aluseks võimalikud ühtse turu hädaolukorra stsenaariumid ja kaasab kõigi liikmesriikide teabevahetuse keskasutuste töötajad.

Artikkel 8
Sihtotstarbelised varajased hoiatused

1. Liikmesriigi teabevahetuse keskasutus teatab komisjonile ja teiste liikmesriikide teabevahetuse keskasutustele viivitamata mis tahes juhtumist, mis häirib või võib häirida oluliselt ühtse turu ja selle tarneahelate toimimist (edaspidi „oluline juhtum“).
2. Teabevahetuse keskasutused ja asjaomased riiklikud pädevad asutused kohtlevad lõikes 1 nimetatud teavet liidu õiguse ja sellega kooskõlas oleva siseriikliku õiguse kohaselt viisil, mis tagab selle teabe konfidentsiaalsuse ning kaitseb nii Euroopa Liidu või selle liikmesriikide julgeolekut ja avalikku korda kui ka asjaomaste ettevõtjate turvalisust ja ärihuve.
3. Selleks et määrata kindlaks, kas ühtse turu ja selle kaupade tarneahela ja teenuste osutamise ahela toimimise häire või võimalik häire on oluline ja kas selle kohta tuleks saata hoiatus, võtab liikmesriigi teabevahetuse keskasutus arvesse järgmist:
 - a) häirest või võimalikust häirest mõjutatud ettevõtjate arv;
 - b) häire või võimaliku häire eeldatav kestus;
 - c) geograafiline piirkond; häire või võimaliku häire mõju ulatus ühtsel turul; mõju konkreetsetele geograafilistele piirkondadele, mis on tarneahela häirete korral eriti haavatavad ja ohustatud, sealhulgas ELi äärepoolseimatele piirkondadele;
 - d) häire või võimaliku häire mõju sisenditele, mida ei saa mitmekesistada ega asendada.

III osa

Ühtse turu valvsusolukord

I JAOTIS

VALVSUSREŽIIM

Artikkel 9 *Kehtestamine*

1. Kui komisjon teeb nõuanderühma esitatud arvamust arvesse võttes kindlaks artikli 3 lõikes 2 nimetatud ohu olemasolu, kehtestab ta oma rakendusaktiga maksimaalselt kuueks kuuks valvsusrežiimi. Selline rakendusakt sisaldab järgmist:
 - a) kriisi võimaliku mõju hinnang;
 - b) asjaomase strateegilise tähtsusega toodete ja teenuste loetelu ning
 - c) võetavad valvsusmeetmed.
2. Lõikes 1 nimetatud rakendusakt võetakse vastu artikli 41 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

Artikkel 10 *Pikendamine ja lõpetamine*

1. Kui komisjon teeb nõuanderühma esitatud arvamust arvesse võttes kindlaks, et artikli 9 lõikes 1 nimetatud valvsusrežiimi kehtestamise põhjused kehtivad endiselt, võib ta oma rakendusaktiga pikendada valvsusrežiimi maksimaalselt kuueks kuuks.
2. Kui komisjon teeb nõuanderühma esitatud arvamust arvesse võttes kindlaks, et teatavate või kõigi valvsusmeetmete või teatavate või kõigi kaupade või teenuste seisukohast on artikli 3 lõikes 2 nimetatud oht lakanud olemast, lõpetab ta valvsusrežiimi oma rakendusaktiga täielikult või osaliselt.
3. Lõigetes 1 ja 2 nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 42 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

II JAOTIS VALVSUSMEETMED

Artikkel 11 Järelevalve

1. Kui artikli 9 kohaselt on kehtestatud valvsusrežiim, jälgivad riiklikud pädevad asutused valvsusrežiimi kehtestamist käsitlevas rakendusaktis nimetatud strateegilise tähtsusega kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ahelaid.
2. Komisjon tagab lõikes 1 nimetatud eesmärgil teabe elektrooniliseks kogumiseks ja töötlemiseks standardsed ja turvalised vahendid. Äriliselt tundliku teabe ning liidu või selle liikmesriikide julgeolekut ja avalikku korda mõjutava teabe konfidentsiaalsus peab olema tagatud, ilma et see piiraks selliste siseriiklike õigusaktide kohaldamist, mille kohaselt tuleb säilitada kogutud teabe, sealhulgas ärisaladuste konfidentsiaalsus.
3. Liikmesriigid koostavad ja säilitavad ülevaate sellistest nende territooriumil asutatud kõige olulisematest ettevõtetest, mis tegutsevad nende strateegilise tähtsusega kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ahelates, mida on nimetatud valvsusrežiimi kehtestamist käsitlevas rakendusaktis.
4. Riiklikud pädevad asutused saadavad artikli 6 kohaselt koostatud ülevaate alusel vabatahtliku teabenõude kõige olulisematele ettevõtetele, mis tegutsevad nende strateegilise tähtsusega kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ahelates, mida on nimetatud artikli 9 kohaselt vastu võetud rakendusaktis, ja muudele nende territooriumil asutatud asjaomastele sidusrühmadele. Teabenõudes märgitakse eelkõige, millist teavet nimetatud strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste kättesaadavust mõjutavate tegurite kohta nõutakse. Iga vabatahtlikult teavet esitav ettevõtja/sidusrühm esitab teabe individuaalselt kooskõlas teabevahetust reguleerivate liidu konkurentsieeskirjadega. Riiklikud pädevad asutused edastavad asjaomased järeldused oma liikmesriigi teabevahetuse keskasutuse kaudu põhjendamata viivitusega komisjonile ja nõuanderühmale.
5. Riiklikud pädevad asutused võtavad nõuetekohaselt arvesse halduskoormust, mida teabenõuded võivad tekitada ettevõtjatele, eriti VKEdele, ning hoiavad teabenõuded miinimumi piires.
6. Komisjon võib paluda, et nõuanderühm arutaks strateegilise tähtsusega kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ahelate järelevalve põhjal saadud teavet ja võimalikku edasist arengut.
7. Komisjon võib esitada lõike 1 kohase tegevuse tulemusena kogutud teabe põhjal koondteabe aruande.

Artikkel 12
Strateegilised reservid

1. Komisjon võib nende strateegilise tähtsusega kaupade hulgast, mis on loetletud artikli 9 lõike 1 kohaselt vastu võetud rakendusaktis, nimetada kaubad, mille jaoks võib olla vaja luua reserv, et valmistuda ühtse turu hädaolukorraks, võttes arvesse nappuse tõenäosust ja mõju. Komisjon teatab sellest liikmesriikidele.

Käesoleva artikli kohaldamisalast jäävad välja otsuse nr 1313/2013/EL artikli 12 kohaselt rescEU reservi kuuluvad vahendid.

2. Komisjon võib rakendusaktiga nõuda, et liikmesriigid esitaksid artikli 9 lõike 1 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kaupade kohta järgmist teavet:

- a) territooriumil olemas olev varu;
- b) võimalused täiendavate koguste ostmiseks;
- c) võimalused hankida neid kaupu mujalt;
- d) lisateave, mis võimaldaks tagada kaupade kättesaadavuse.

Rakendusaktis täpsustatakse, milliste kaupade kohta tuleb teave esitada.

Liikmesriigid teatavad komisjonile, kui suur on nende hoitav strateegilise tähtsusega kaupade reserv ja kui suured on muud nende kaupade varud nende territooriumil.

3. Võttes arvesse varusid, mida ettevõtjad hoiavad või loovad oma territooriumil, annavad liikmesriigid endast parima, et luua lõike 1 kohaselt nimetatud strateegilise tähtsusega kaupade strateegiline reserv. Komisjon toetab liikmesriike nende jõupingutuste koordineerimisel ja ühtlustamisel.

4. Kui lõike 1 kohaselt nimetatud strateegilise tähtsusega kaupade reservide loomise saab muuta liikmesriikidevahelise ühtlustamise kaudu tulemuslikumaks, võib komisjon rakendusaktiga kehtestada liikmesriikide hoitavate strateegiliste reservide mahtu ja tähtaegu käsitlevate individuaalsete eesmärkide loetelu ja seda korrapäraselt ajakohastada. Iga liikmesriigi individuaalsete eesmärkide kehtestamisel võtab komisjon arvesse järgmist:

- a) lõikes 1 nimetatud nappuse tõenäosus ja mõju;
- b) liidus olemas olevate ettevõtjate varude ja strateegiliste reservide suurus ning teave ettevõtjate käimasoleva tegevuse kohta oma varude suurendamiseks;
- c) selliste strateegiliste reservide loomise ja hoidmise kulu.

5. Liikmesriik teatab komisjonile korrapäraselt oma strateegiliste reservide seis. Kui liikmesriik on lõikes 4 nimetatud individuaalsed eesmärgid täitnud, teatab ta komisjonile, kui tal on asjaomaste kaupade varusid, mis ületavad tema eesmäärke. Liikmesriik, kelle reservid ei ole jõudnud individuaalsete eesmärkideni, põhjendab seda komisjonile. Komisjon hõlbustab koostööd selliste liikmesriikide vahel, kes on oma eesmärgid juba täitnud ja kes ei ole neid veel täitnud.

6. Kui liikmesriigi strateegilised reservid jäävad lõikes 4 nimetatud individuaalsetele eesmärkidele pidavalt alla ja tema territooriumil tegutsevad ettevõtjad ei suuda seda puudujääki tasakaalustada, võib komisjon oma algatusel või 14 liikmesriigi taotlusel hinnata, kas lõike 1 kohaselt nimetatud strateegilise tähtsusega kauba strateegilise reservi loomiseks on vaja võtta lisameetmeid.

Kui komisjon järeldeb selle hinnangu tulemusel, toetudes objektiivsetele andmetele, et

- a) vajadus nimetatud kauba järele püsib või on suurenenud võrreldes ajaga, mil lõikes 4 nimetatud eesmärk algselt kehtestati või mil seda viimast korda lõike 4 kohaselt ajakohastati,
- b) juurdepääs nimetatud kaubale on hädavajalik, et tagada valmisolek ühtse turu hädaolukorras,
- c) liikmesriik ei ole esitanud piisavaid tõendeid, et selgitada, miks ta ei ole täitnud oma individuaalset eesmärki, ning
- d) liikmesriigil on asjaomases tarneahelas tähtis koht, mistõttu asjaolu, et ta ei ole nimetatud strateegilist reservi loonud, tekitab erakorralise olukorra, sest see seab tõsiselt ohtu liidu valmisoleku teda ähvardavaks ühtse turu hädaolukorras,

võib komisjon võtta vastu rakendusakti, millega nõutakse kõnealuselt liikmesriigilt kindlaksmääratud tähtjaks asjaomase kauba strateegilise reservi loomist.

7. Käesoleva artikli kohaldamisel püüab komisjon tagada, et strateegilise reservi loomine ei sea lõike 1 kohaselt nimetatud kauba tarneahelaid ega asjaomase liikmesriigi fiskaalvõimekust ebaproportsionaalselt suure surve alla.

Komisjon võtab täielikult arvesse liikmesriikide tõstatatud riikliku julgeoleku küsimusi.

8. Käesolevas artiklis nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 42 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

IV osa

Ühtse turu hädaolukord

I JAOTIS

HÄDAOLUKORRAREŽIIM

Artikkel 13

Kehtestamiskriteeriumid

1. Selleks et määrata kindlaks, kas kriisi mõju ühtsele turule vastab ühtse turu hädaolukorra kriteeriumidele, võtab komisjon häire raskusastme hindamisel konkreetsete ja usaldusväärsete tõendite põhjal arvesse vähemalt järgmisi näitajaid:
 - a) kriisi tõttu on käivitatud asjaomane nõukogu kriisireageerimismehhanism, liidu elanikkonnakaitse mehhanism või mehhanismid, mis on loodud ELi terviseturbe raamistikuga, sealhulgas määrusega [määruse ettepanekuga] (EL) .../..., milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid, ja nõukogu määrusega [määruse ettepanekuga] (EL) .../... selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus;
 - b) nende ettevõtjate ja kasutajate hinnanguline arv, kes vajavad ühtse turu häiritud sektorit või sektoreid kaupade või teenuste pakkumiseks;
 - c) mõjutatud kaupade või teenuste olulisus muude sektorite jaoks;
 - d) majandustegevusele, ühiskondlikele funktsioonidele, keskkonnale ja avalikule julgeolekule avalduva mõju ulatus ja kestus;
 - e) mõjutatud ettevõtjate suutmatus kriisiga seotud konkreetseid küsimusi vabatahtlikkuse alusel mõistliku aja jooksul ise lahendada;
 - f) mõjutatud ettevõtjate turupositsioon asjaomases sektoris või asjaomastes sektorites;
 - g) geograafiline piirkond, mis on või võib saada mõjutatud, sealhulgas piiriülene mõju selliste tarneahelate toimimisele, mis on hädavajalikud ühiskondlike funktsioonide toimimiseks ja majandustegevuseks ühtsel turul;
 - h) mõjutatud ettevõtjate olulisus piisavate kaubatarnete või piisava teenuseosutamise tagamisel, võttes arvesse alternatiivide olemasolu nende kaupade ja teenuste pakkumiseks, ning
 - i) asenduskaupade, -sisendite ja -teenuste puudumine.

Artikkel 14 *Kehtestamine*

1. Ühtse turu hädaolukorrarežiimi võib kehtestada ka juhul, kui eelnevalt ei ole sama kauba või teenuse suhtes kehtestatud ühtse turu valvsusrežiimi. Juhul kui eelnevalt on kehtestatud valvsusrežiim, võib hädaolukorrarežiim selle täielikult või osaliselt asendada.
2. Kui komisjon teeb nõuanderühma arvamust arvesse võttes kindlaks hädaolukorra, teeb ta nõukogule ettepaneku kehtestada ühtse turu hädaolukorrarežiim.
3. Nõukogu võib kehtestada ühtse turu hädaolukorrarežiimi oma rakendusaktiga. Kehtestatava hädaolukorrarežiimi kestus, mis võib olla maksimaalselt kuus kuud, täpsustatakse nimetatud rakendusaktis.
4. Ühtse turu hädaolukorrarežiimi kehtestamine teatava kauba või teenuse suhtes ei takista kehtestamast või jätkuvalt kohaldamast sama kauba või teenuse suhtes valvsusrežiimi ning artiklites 11 ja 12 sätestatud meetmeid.
5. Niipea kui ühtse turu hädaolukorrarežiim on kehtestatud, võtab komisjon viivitamata rakendusaktiga vastu kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste loetelu. Loetelu võib muuta rakendusaktiga.
6. Käesoleva artikli lõikes 5 nimetatud komisjoni rakendusaktid võetakse vastu artikli 42 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt. Nõuetekohaselt põhjendatud tungivalt kiireloomulistel asjaoludel, mis on seotud kriisi mõjuga ühtsele turule, võtab komisjon artikli 42 lõikes 3 osutatud korra kohaselt vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

Artikkel 15 *Pikendamine ja lõpetamine*

1. Kui komisjon teeb nõuanderühma arvamust arvesse võttes kindlaks, et ühtse turu hädaolukorrarežiimi on vaja pikendada, teeb ta nõukogule sellekohase ettepaneku. Komisjon teha nõukogule ettepaneku hiljemalt 30 päeva enne selle ajavahemiku lõppu, milleks hädaolukorrarežiim on kehtestatud, juhul kui asjaolude kiireloomulised ja erakorralised muutused ei nõua teisiti. Nõukogu võib ühtse turu hädaolukorrarežiimi pikendada rakendusaktiga, pikendades režiimi korraga maksimaalselt kuue kuu võrra.
2. Kui nõuanderühmal on konkreetseid ja usaldusväärseid tõendeid, et ühtse turu hädaolukorrarežiim tuleks lõpetada, võib ta koostada sellesisulise arvamuse ja esitada selle komisjonile. Kui komisjon teeb nõuanderühma arvamust arvesse võttes kindlaks, et ühtse turu hädaolukorda enam ei ole, teeb ta nõukogule viivitamata ettepaneku ühtse turu hädaolukorrarežiimi lõpetamiseks.
3. Ühtse turu hädaolukorrarežiimi lõpetamisel kaotavad kehtivuse meetmed, mis on võetud artiklite 24–33 alusel ja nende hädaolukorra menetluste alusel, mis on lisatud vastavatesse liidu õigusraamistikesse tooteid käsitlevate valdkondlike õigusnormide muudatustena, mis on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruises, millega muudetakse määrusi (EL) 2016/424, (EL) 2016/425, (EL) 2016/426, (EL) 2019/1009

ja (EL) nr 305/2011 vastavushindamise, ühtsete kirjelduste vastuvõtmise ja turujärelevalve hädaolukorra menetluste osas, mis on tingitud ühtse turu hädaolukorrast, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis, millega muudetakse direktiive 2000/14/EÜ, 2006/42/EÜ, 2010/35/EL, 2013/29/EL, 2014/28/EL, 2014/29/EL, 2014/30/EL, 2014/31/EL, 2014/32/EL, 2014/33/EL, 2014/34/EL, 2014/35/EL, 2014/53/EL ja 2014/68/EL vastavushindamise, ühtsete kirjelduste vastuvõtmise ja turujärelevalve hädaolukorra menetluste osas, mis on tingitud ühtse turu hädaolukorrast. Hiljemalt kolm kuud pärast ühtse turu hädaolukorraga tegelemiseks võetud meetmete kehtivuse lõppemist esitab komisjon artiklis 11 sätestatud järelevalvemehhanismi kaudu kogutud teabe põhjal nõukogule hinnangu nende meetmete tulemuslikkuse kohta.

II JAOTIS

VABA LIIKUMINE ÜHTSE TURU HÄDAOLUKORRA AJAL

I peatükk

Vaba liikumise taastamise ja hõlbustamise meetmed

Artikkel 16

Üldnõuded meetmetele, millega ühtse turu hädaolukorra tõttu piiratakse vaba liikumist

1. Kui liikmesriigid võtavad vastu ja kohaldavad riiklikke meetmeid, et reageerida ühtse turu hädaolukorrale ja selle aluseks olevale kriisile, tagavad nad, et nende meetmed vastavad täielikult aluslepingutele ja liidu õigusele, eriti käesolevas artiklis sätestatud nõuetele.
2. Kõik piirangud on ajaliselt piiratud ja kaotatakse kohe, kui olukord seda võimaldab. Lisaks tuleks kõigi piirangute puhul võtta arvesse piirialade olukorda.
3. Ükski kodanikele ja ettevõtetele kehtestatav nõue ei tohi tekitada põhjendamatu halduskoormust.
4. Liikmesriigid teatavad kodanikele, tarbijatele, ettevõtetele, töötajatele ja nende esindajatele nende vaba liikumist mõjutavatest meetmetest selgelt ja üheselt mõistetavalt.
5. Liikmesriigid tagavad, et kõigile mõjutatud sidusrühmadele teatatakse kaupade, teenuste ja inimeste, sealhulgas töötajate ja teenuseosutajate vaba liikumist piiravatest meetmetest enne nende jõustumist. Samuti tagavad liikmesriigid pideva dialoogi sidusrühmadega, sealhulgas teabevahetuse sotsiaalpartnerite ja rahvusvaheliste partneritega.

Artikkel 17

Keelatud piirangud vaba liikumise õigusele ühtse turu hädaolukorra ajal

1. Ühtse turu hädaolukorrarežiimi ajal ja ühtse turu hädaolukorrale reageerides hoiduvad liikmesriigid järgmiste piirangute kehtestamisest:

- a) artikli 14 lõike 5 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste liidusisese ekspordi keelud või muud samaväärse toimega meetmed;
 - b) liidusisese kaubaekspordi või liidusisese teenuste osutamise või saamise piirangud või samaväärse toimega meetmed, kui need piirangud mõjuvad ühel järgmistest viisidest:
 - i) häirivad artikli 14 lõike 5 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast oluliste kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ahelaid või
 - ii) põhjustavad või suurendavad selliste kaupade ja teenuste nappust ühtsel turul;
 - c) diskrimineerimine liikmesriikide vahel või kodanike vahel (sealhulgas nende rollis teenuseosutaja või töötajana) nende kodakondsuse alusel või ettevõtete vahel nende registrijärgse asukoha, juhatuse asukoha või peamise tegevuskoha alusel;
 - d) vaba liikumise piirangud inimestele, kes on seotud artikli 14 lõike 5 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast oluliste kaupade ja nende osade tootmisega või artikli 14 lõike 5 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast oluliste teenuste osutamisega, või muud samaväärse toimega meetmed, mis:
 - i) põhjustavad vajalike töötajate nappust ühtsel turul ja seeläbi häirivad kriisi seisukohast oluliste kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ahelaid või põhjustavad või suurendavad selliste kaupade ja teenuste nappust ühtsel turul või
 - ii) diskrimineerivad inimesi otseselt nende kodakondsuse alusel.
2. Ühtse turu hädaolukorrarežiimi ajal ja ühtse turu hädaolukorrale reageerides hoiduvad liikmesriigid kõigest järgmisest, välja arvatud juhul, kui see tuleneb olemuslikult kriisi laadist:
- a) soodsamate normide kohaldamine naaberliikmesriigist või teatavast teisest liikmesriigist või liikmesriikide rühmast pärit kaupade suhtes, võrreldes ülejäänud liikmesriikidest pärit kaupadega;
 - b) konkreetsetest teistest liikmesriikidest pärit kaupade oma territooriumile toomise valikuline keelamine;
 - c) kaubaveo keelamine.
3. Ühtse turu hädaolukorrarežiimi ajal ja ühtse turu hädaolukorrale reageerides hoiduvad liikmesriigid kõigest järgmisest, välja arvatud juhul, kui see tuleneb olemuslikult kriisi/ühtse turu hädaolukorra laadist:
- a) teatavat liiki teenuste või teatavate teenuseosutamiskiiside keelamine;
 - b) reisijateveo tõkestamine.

4. Ühtse turu hädaolukorrarežiimi ajal ja ühtse turu hädaolukorrale reageerides hoiduvad liikmesriigid kõigest järgmisest:
- a) kohaldamast soodsamaid norme teatavast teisest liikmesriigist või liikmesriikide rühmast saabuvate või sinna suunduvate reisijate suhtes, võrreldes ülejäänud liikmesriikidest saabuvate või sinna suunduvate reisijatega, välja arvatud juhul, kui see tuleneb olemuslikult kriisi / ühtse turu hädaolukorra laadist;
 - b) võtmast liidu õiguse alusel vaba liikumise õigusega inimestelt õigust siseneda oma kodakondsus- või elukohaliikmesriiki või väljuda teise liikmesriigi territooriumilt või läbida teise liikmesriigi territooriumi, et minna oma kodakondsus- või elukohaliikmesriiki;
 - c) keelamast ärireise, mis on seotud artikli 14 lõike 5 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast olulisi kaupu käsitleva teadus- ja arendustegevuse või nende tootmise, turule viimise või kontrollimisega;
 - d) keelamast reisimist, sealhulgas mõjuvatel perekondlikel põhjustel, kui see ei ole asjakohane sellise meetmega väidetavalt taotletava õiguspärase avaliku huvi kaitsmiseks või läheb selle eesmärgi saavutamiseks vajalikust ilmselt kaugemale;
 - e) kehtestamast piiranguid töötajatele ja teenuseosutajatele ning nende esindajatele, välja arvatud juhul, kui see tuleneb olemuslikult kriisi / ühtse turu hädaolukorra laadist ega lähe selle eesmärgi saavutamiseks vajalikust ilmselt kaugemale.
5. Kui artikli 14 kohaselt on kehtestatud hädaolukorrarežiim, kuid kriis ei mõjuta teenuseosutajate, ettevõtjate esindajate ja töötajate tegevust teatavas liikmesriigis ja sinna on kriisist hoolimata võimalik ohutult reisida, ei kehtesta see liikmesriik teistest liikmesriikidest inimestele, kes kuuluvad nendesse kategooriatesse, reisipiiranguid, mis takistaksid nende juurdepääsu oma tegevus- või töökohale.
6. Kui artikli 14 kohaselt on kehtestatud hädaolukorrarežiim ja kriisist tulenev erakorraline olukord ei võimalda kõigil teistest liikmesriikidest teenuseosutajatel, ettevõtjate esindajatel ja töötajatel reisida ning pääseda takistamatult juurde oma tegevus- või töökohale, kuid reisimine on endiselt võimalik, ei kehtesta liikmesriik reisipiiranguid järgmistele:
- a) artikli 14 lõike 5 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast oluliste teenuste osutajad või artikli 14 lõike 5 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast oluliste kaupade tootmise või teenuste osutamisega seotud ettevõtjate esindajad või töötajad, et võimaldada neile juurdepääsu oma tegevuskohale, juhul kui asjaomasel sektoril lubatakse liikmesriigis jätkuvalt tegutseda;
 - b) elanikkonnakaitse töötajad, et võimaldada neile mis tahes liikmesriigis oma varustusega takistamatut juurdepääsu oma tegevuskohale.
7. Käesolevas sättes nimetatud meetmete võtmisel peavad liikmesriigid täielikult kinni aluslepingutest ja liidu õigusest. Käesolevat sätet ei tõlgendata aluslepingute või

muude liidu õigusega vastuolus olevate vaba liikumise piirangute lubamise ega õigustusena.

Artikkel 18 *Toetusmeetmed*

1. Komisjon võib ühtse turu hädaolukorrarežiimi ajal näha rakendusaktiga ette toetusmeetmed, et hõlbustada artikli 17 lõigetes 6 ja 7 nimetatud isikute vaba liikumist. Need rakendusaktid võetakse vastu artikli 422 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt. Nõuetekohaselt põhjendatud tungivalt kiireloomulistel asjaoludel, mis on seotud kriisi mõjuga ühtsele turule, võtab komisjon artikli 42 lõikes 3 osutatud korra kohaselt vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.
2. Kui komisjon teeb ühtse turu hädaolukorrarežiimi ajal kindlaks, et liikmesriigid on kehtestanud vormid, mille abil tõendatakse, et teatav üksikisik või ettevõtja on kriisi seisukohast oluliste teenuste osutaja, kriisi seisukohast oluliste kaupade tootmise või teenuste osutamisega seotud ettevõtja esindaja või töötaja või elanikkonnakaitse töötaja, ning leiab, et liikmesriigiti erinevate vormide kasutamine takistab ühtse turu hädaolukorras vaba liikumist, võib ta rakendusaktiga kehtestada vormid, mille abil tõendatakse, et nimetatud isikud vastavad kõigis liikmesriikides asjaomastele artikli 17 lõike 6 kohaldamise kriteeriumidele, kui ta peab seda vajalikuks, et toetada ühtse turu hädaolukorra ajal nendesse kategooriatesse kuuluvate inimeste ja nende varustuse vaba liikumist.
3. Lõigetes 1 ja 2 nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 42 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt. Nõuetekohaselt põhjendatud tungivalt kiireloomulistel asjaoludel, mis on seotud kriisi mõjuga ühtsele turule, võtab komisjon artikli 42 lõikes 3 osutatud korra kohaselt vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

II peatükk **Läbipaistvus ja haldusabi**

Artikkel 19 *Teatamine*

1. Ühtse turu hädaolukorra ajal teatavad liikmesriigid komisjonile kõigist kriisi seisukohast oluliste meetmete eelnõudest, millega piiratakse kaupade vaba liikumist ja teenuste osutamise vabadust, samuti kriisiga seotud piirangutest isikute, sealhulgas töötajate vabale liikumisele, lisades nimetatud meetmete põhjused.

Selliste teadete saatmine ei takista liikmesriike kõnealuseid meetmeid vastu võtmast, kui tõsised ja ettenägematud asjaolud nõuavad kohest tegutsemist. Liikmesriik teatab vastuvõetud meetmest kohe, lisades põhjenduse selle kohta, miks meede oli vaja kohe vastu võtta.
2. Liikmesriik esitab komisjonile avalduse, milles põhjendatakse, miks nimetatud meetme jõustamine on põhjendatud ja proportsionaalne, juhul kui teatatud meetmes ei ole neid põhjusi veel selgitatud. Liikmesriik edastab komisjonile nende siseriiklike

õigus- ja haldusnormide tervikteksti, mis sisaldavad meedet või mida meetmega muudetakse.

3. Liikmesriik kasutab käesoleva artikliga ette nähtud teadete jaoks teabesüsteemi, mis on loodud Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2015/1535⁵⁰ sätestatud teadete jaoks.
4. Komisjon teatab talle teatatud meetmetest viivitamata teistele liikmesriikidele ja jagab neid samal ajal ka nõuanderühmaga.
5. Kui nõuanderühm otsustab esitada teatatud meetme kohta arvamuse, teeb ta seda nelja tööpäeva jooksul alates kuupäevast, mil komisjon sai asjaomast meedet käsitleva teate.
6. Komisjon tagab, et kodanikke ja ettevõtteid informeeritakse teatatud meetmetest, välja arvatud juhul, kui liikmesriik palub, et meede jääks konfidentsiaalseks, või kui komisjon leiab, et meetme avaldamine mõjutaks Euroopa Liidu või selle liikmesriikide julgeolekut või avalikku korda, ning samuti teatatakse neile käesoleva artikli kohaselt vastu võetud otsustest ja liikmesriikide märkustest.
7. Liikmesriik ootab teatatud meetme eelnõu vastuvõtmisega kümme päeva alates kuupäevast, mis komisjon sai käesoleva artikli kohase teate.
8. Komisjon uurib kümne päeva jooksul alates teate saamisest asjaomase meetme eelnõu või vastuvõetud meetme kooskõla liidu õigusega, sealhulgas käesoleva määruse artiklitega 16 ja 17, ning proportsionaalsuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõttega ning võib esitada teatatud meetme kohta märkusi, kui on kohe selge, et on tõsiselt põhjust arvata, et meede ei vasta liidu õigusele. Teate esitanud liikmesriik võtab selliseid märkusi arvesse. Erandjuhul võib komisjon kümne päeva pikkust tähtaega pikendada, eelkõige selleks, et saada muutuv olukorras teaduslikke nõuandeid, tõendeid ja tehnilisi eksperdiarvamusi. Komisjon põhjendab tähtaja pikendamist ja määrab uue tähtaja ning teatab uue tähtaja ja tähtaja pikendamise põhjused viivitamata liikmesriikidele.
9. Liikmesriigi teatatud meetme kohta võivad esitada märkusi ka teised liikmesriigid; asjaomane liikmesriik võtab selliseid märkusi arvesse.
10. Teate esitanud liikmesriik teatab komisjonile meetmed, mis ta kavatseb lõike 8 kohaselt esitatud märkuste arvesse võtmiseks võtta, kümne päeva jooksul alates märkuste saamisest.
11. Kui komisjon leiab, et teate esitanud liikmesriigi kavandatavad meetmed ei ole ikka veel liidu õigusega kooskõlas, võib ta 30 päeva jooksul alates kavandatavate meetmete kohta teate saamisest teha otsuse, millega liikmesriigilt nõutakse, et ta hoiduks teatatud meetme eelnõu vastu võtmast. Teate esitanud liikmesriik esitab teatatud meetme eelnõu vastuvõetud teksti viivitamata komisjonile.
12. Kui komisjon leiab, et talle teatatud meede, mis on juba vastu võetud, ei ole liidu õigusega kooskõlas, võib ta 30 päeva jooksul alates meetmest teatamisest teha otsuse, millega liikmesriigilt nõutakse, et ta meetme tühistaks. Juhul kui teate

⁵⁰ ELT L 241, 17.9.2015, lk 1.

esitanud liikmesriik muudab teatatud meedet, mille ta on juba vastu võtnud, esitab ta meetme muudetud teksti viivitamata komisjonile.

13. Erandjuhul võib komisjon lõigetes 11 ja 12 nimetatud 30 päeva pikkust tähtaega pikendada, eelkõige selleks, et saada muutuvus olukorras teaduslikke nõuandeid, tõendeid ja tehnilisi eksperdiarvamusi. Komisjon põhjendab tähtaja pikendamist ja määrab uue tähtaja ning teatab uue tähtaja ja tähtaja pikendamise põhjused viivitamata liikmesriikidele.
14. Komisjon teeb lõigetes 11 ja 12 nimetatud otsuse juhul, kui on kohe selge, et on tõsiselt põhjust arvata, et teatatud meede ei vasta liidu õigusele, sealhulgas käesoleva määruse artiklitele 16 ja 17, ning proportsionaalsuse ja diskrimineerimiskeelu põhimõttele, lähtudes seejuures kättesaadavast teabest. Sellise otsuse vastuvõtmine ei piira komisjoni õigust võtta hilisemaid meetmeid, sealhulgas algatada ELi toimimise lepingu artikli 258 alusel rikkumismenetlus.
15. Käesoleva artikli alusel antav teave ei ole konfidentsiaalne, välja arvatud teate esitanud liikmesriigi sõnaselge nõude korral. Sellise nõude saab esitada ainult meetme eelnõu kohta ja seda tuleb põhjendada.
16. Komisjon avaldab selliste ühtse turu hädaolukorraga seoses vastu võetud liikmesriikide meetmete teksti, millega piiratakse kaupade, teenuste ja inimeste, sealhulgas töötajate vaba liikumist ning millest on teatatud käesolevas artiklis nimetatud teadete või muude kanalite kaudu. Meetme tekst avaldatakse komisjoni hallatava elektroonilise platvormi kaudu ühe tööpäeva jooksul alates meetme laekumisest.

Artikkel 20

Seos muude teatamismehhanismidega

1. Kui liikmesriik on kohustatud teatama meetmest nii käesoleva määruse artikli 19 kui ka direktiivi (EL) 2015/1535⁵¹ artikli 5 lõike 1 alusel, käsitatakse käesoleva määruse alusel teate esitamist ka direktiivi (EL) 2015/1535 artikli 5 lõikes 1 sätestatud teatamiskohustuse täitmisena.
2. Kui liikmesriik on kohustatud teatama meetmest nii käesoleva määruse artikli 19 kui ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/123/EÜ⁵² artikli 15 lõike 7 ja artikli 39 lõike 5 alusel, käsitatakse käesoleva määruse alusel teate esitamist ka direktiivis 2006/123/EÜ sätestatud teatamiskohustuste täitmisena. Käesoleva määruse artikli 19 lõigetes 11 ja 12 nimetatud komisjoni otsuseid käsitatakse direktiivi 2006/123/EÜ kohaldamisel samuti kõnealuse direktiivi artikli 15 lõike 7 kohaselt tehtud otsusena.
3. Kui liikmesriik on kohustatud teatama meetmest käesoleva määruse artikli 19 alusel ja esitama komisjonile teabe Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2005/36/EÜ⁵³ artikli 59 lõike 5 alusel, käsitatakse käesoleva määruse alusel teate esitamist ka direktiivi 2005/36/EÜ artikli 59 lõikes 5 sätestatud teatamiskohustuse täitmisena.

⁵¹ ELT L 241, 17.9.2015, lk 1.

⁵² ELT L 376, 27.12.2006, lk 36.

⁵³ ELT L 255, 30.9.2005, lk 22.

Artikkel 21
Liikmesriikide ühtsed kontaktpunktid

1. Liikmesriigid hoiavad töös riiklikke ühtseid kontaktpunkte, mis osutavad kodanikele, tarbijatele, ettevõtjatele, töötajatele ja nende esindajatele järgmist abi:
 - a) abi teabe taotlemisel ja saamisel kaupade, teenuste ja inimeste, sealhulgas töötajate vabale liikumisele kehtivate riiklike piirangute kohta, mis on seotud kehtestatud ühtse turu hädaolukorrarežiimiga;
 - b) abi kehtestatud ühtse turu hädaolukorrarežiimist tulenevate riiklike kriisimenetluste ja -formaalsuste täitmisega.
2. Liikmesriigid tagavad, et kodanikel, tarbijatel, ettevõtjatel, töötajatel ja nende esindajatel on võimalik taotluse korral saada nende ühtsete kontaktpunktide kaudu pädevatelt asutustelt teavet selle kohta, kuidas nende riiklikke kriisireageerimismeetmeid üldiselt tõlgendatakse ja kohaldatakse. Vajaduse korral kuulub sellise teabe juurde üksikasjalik juhend. Teave sõnastatakse selgelt, arusaadavalt ja mõistetavalt. Teave peab olema ajakohastatud ning seda peab olema kerge elektrooniliste ja kaugvahendite abil kätte saada.

Artikkel 22
Liidu ühtne kontaktpunkt

1. Komisjon loob liidu ühtse kontaktpunkti ja hoiab seda töös.
2. Liidu ühtne kontaktpunkt osutab kodanikele, tarbijatele, ettevõtjatele, töötajatele ja nende esindajatele järgmist abi:
 - a) abi teabe taotlemisel ja saamisel liidu kriisireageerimismeetmete kohta, mis on kehtestatud ühtse turu hädaolukorrarežiimi seisukohast olulised või mõjutavad kaupade, teenuste ja inimeste, sealhulgas töötajate vaba liikumist;
 - b) abi kehtestatud ühtse turu hädaolukorrarežiimist tulenevate liidu kriisimenetluste ja -formaalsuste täitmisega;
 - c) kõiki riiklikke kriisimeetmeid ja kontaktpunkte sisaldava loetelu koostamine.

III JAOTIS

ÜHTSE TURU HÄDAOLUKORRA REAGEERIMISMEETMED

I peatükk

Sihipärased teabenõuded ning kriisi seisukohalt oluliste kaupade ja teenuste kättesaadavus

Artikkel 23 *Kaheetapilisuse nõue*

1. Komisjon võib rakendusaktiga artikli 24 lõike 2, artikli 26 esimese lõigu ja artikli 27 lõike 2 kohaselt võtta käesolevas peatükis sätestatud siduvaid meetmeid alles pärast seda, kui nõukogu rakendusaktiga on artikli 14 kohaselt kehtestatud ühtse turu hädaolukorrarežiim.
2. Rakendusaktis, millega kehtestatakse käesolevas peatükis sätestatud meede, loetletakse selgelt ja konkreetset need kriisi seisukohalt olulised kaubad ja teenused, mille suhtes meedet kohaldatakse. Selline meede kehtib ainult seni, kuni kestab hädaolukorrarežiim.

Artikkel 24 *Ettevõtjatele esitatavad teabenõuded*

1. Kui on tekkinud tõsine kriisiga seotud nappus või selle vahetu oht, võib komisjon paluda, et kriisi seisukohast olulisi tarneahelaid esindavad organisatsioonid või nendes tegutsevad ettevõtjad esitaksid talle kindlaksmääratud tähtjaks vabatahtlikkuse alusel konkreetset teavet kriisi seisukohast oluliste kaupade ja nende osade tootmisvõimsuse ja võimalike olemasolevate varude kohta liidus ja kolmandates riikides asuvates tootmisrajatistes, mida nad käitavad, millega nad sõlmivad lepinguid ja millelt nad ostavad tarneid, samuti teavet kõikide asjaomaste tarneahelahäirete kohta.
2. Kui teabenõude saajad ei esita lõike 1 kohaselt taotletud teavet ettenähtud tähtjaks ega põhjenda seda mõjuvalt, võib komisjon nõuda neilt selle teabe esitamist rakendusaktiga, põhjendades selles oma teabenõude proportsionaalsust ja vajalikkust, täpsustades, milliseid kriisi seisukohast olulisi kaupu ja teenuseid teabenõue hõlmab, kellele see on esitatud ja millist teavet taotletakse, ning esitades vajaduse korral vormi küsimustega, mida ettevõtjalt võidakse küsida.
3. Lõikes 1 nimetatud teabenõuded võivad käsitleda järgmist:
 - a) komisjonile sihipärase teabe esitamine kriisi seisukohast oluliste kaupade ja nende osade tootmisvõimsuse ja võimalike olemasolevate varude kohta liidus ja kolmandates riikides asuvates tootmisrajatistes, mida lõikes 1 nimetatud organisatsioonid või ettevõtjad käitavad, millega nad sõlmivad lepinguid ja millelt nad ostavad tarneid, austades samal ajal täielikult kaubandus- ja ärisaladust ning taotledes, et nad esitaksid komisjonile iga liidus asuva

tootmisrajatise järgmise kolme kuu toodangukava ning teabe kõikide asjaomaste tarneahelahäirete kohta;

- b) muu teave, mis on vajalik asjaomase tarneahelahäire või nappuse laadi ja ulatuse hindamiseks.
4. Pärast seda, kui ta on kehtestanud ettevõtjatele rakendusaktiga kohustuslikud teabenõuded, saadab komisjon kõigile rakendusaktis nimetatud kriisi seisukohast olulisi tarneahelaid esindavatele organisatsioonidele ja nendes tegutsevatele ettevõtjatele ametliku otsuse, millega neilt nõutakse rakendusaktis täpsustatud teabe esitamist. Võimaluse piires kasutab komisjon olemasolevaid kontaktnimekirju, mis liikmesriigid on asjaomaste kriisi seisukohast oluliste kaupade tarnimise ja teenuste osutamise ahelates tegutsevate ettevõtjate kohta juba koostanud. Komisjon võib hankida liikmesriikidelt vajaliku teabe asjaomaste ettevõtjate kohta.
5. Individaalseid teabenõudeid sisaldavates komisjoni otsustes peab olema viide lõikes 2 osutatud rakendusaktile, millel need põhinevad, ning kriisiga seotud tõsisele nappusele või selle vahetule ohule, millest teabenõuded tulenevad. Iga teabenõue peab olema andmete mahu, laadi ja üksikasjalikkuse ning neile taotletud juurdepääsu sageduse poolest nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalne ning vajalik hädaolukorra ohjamiseks või asjaomase ametliku statistika kogumiseks. Teabenõudes tuleb teabe esitamiseks näha ette mõistlik tähtaeg. Seejuures võetakse arvesse, kui palju vaeva andmete kogumine ja kättesaadavaks tegemine ettevõtjalt või neid esindavatelt organisatsioonidelt nõuab. Ametlik otsus peab samuti sisaldama käesoleva määruse artikli 39 kohaseid tagatise andmekaitse kohta ja artikli 25 kohaseid tagatise vastustes esitatud tundliku äriteabe mitteavaldamise kohta ning teavet võimaluse kohta otsus asjaomase liidu õiguse alusel Euroopa Liidu Kohtus vaidlustada ja teavet trahvide kohta, mis on artikliga 28 ette nähtud, kui vastuse esitamisel ei peeta kinni kehtestatud tähtajast.
6. Nõutud teabe võivad ettevõtjate või asjaomaste ettevõtjate ühenduste nimel esitada ettevõtjate omanikud või nende esindajad ning juriidiliste isikute, äriühingute ja iseseisva õigusvõimeta ühenduste puhul isikud, kes on seaduse või põhikirja järgi volitatud neid esindama. Iga vabatahtlikult teavet esitav ettevõtja või ettevõtjate ühendus esitab nõutud teabe individaalselt kooskõlas teabevahetust reguleerivate liidu konkurentsieeskirjadega. Nõuetekohaselt volitatud advokaadid võivad esitada teavet oma klientide nimel. Viimased jäävad täielikult vastutavaks mittetäieliku, ebaõige või eksitava teabe esitamise eest.
7. Euroopa Liidu Kohtul on täielik pädevus vaadata läbi otsused, millega komisjon on esitanud ettevõtjale kohustusliku teabenõude.
8. Käesoleva artikli lõikes 2 nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 42 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt. Nõuetekohaselt põhjendatud tungivalt kiireloomulistel asjaoludel, mis on seotud kriisi mõjuga ühtsele turule, võtab komisjon artikli 42 lõikes 3 osutatud korra kohaselt vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

Artikkel 25
Teabe konfidentsiaalsus ja töötlemine

1. Käesoleva määruse kohaldamisel saadud teavet kasutatakse üksnes sel eesmärgil, milleks seda taotleti.
2. Liikmesriigid ja komisjon tagavad kaubandus- ja ärisaladuste ning muu käesoleva määruse kohaldamise käigus saadud ja koostatud tundliku ja konfidentsiaalse teabe, sealhulgas soovitusi ja võetavaid meetmeid käsitleva teabe kaitse vastavalt liidu ja oma siseriiklikule õigusele.
3. Liikmesriigid ja komisjon tagavad, et käesoleva määruse alusel esitatud või vahetatud konfidentsiaalse teabe salastatuse taset ei alandata ning salastatust ei kustutata ilma teabe koostaja eelneva kirjaliku nõusolekuta.
4. Komisjon võib esitada artiklis 4 nimetatud nõuanderühmale koondteavet, mis põhineb artikli 24 kohaselt kogutud teabel.
5. Komisjon ei jaga teavet viisil, mis võimaldab ettevõtja isikut kindlaks teha, kui see võib tuua ettevõtja jaoks kaasa ärilise või mainekahju või paljastada kaubandussaladusi.

Artikkel 26
Sihipärased muudatused tootealastes ühtlustatud õigusaktides

Kui artikli 14 kohaselt vastu võetud nõukogu rakendusaktiga on kehtestatud ühtse turu hädaolukorrarežiim ja valitseb kriisi seisukohast oluliste kaupade nappus, võib komisjon rakendusaktiga kehtestada hädaolukorra meetmed, mis on lisatud liidu õigusraamistikesse, mida on muudetud [Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega, millega muudetakse määrusi (EL) 2016/424, (EL) 2016/425, (EL) 2016/426, (EL) 2019/1009 ja (EL) nr 305/2011 vastavushindamise, ühtsete kirjelduste vastuvõtmise ja turujärelevalve hädaolukorra menetluste osas, mis on tingitud ühtse turu hädaolukorrast, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga, millega muudetakse direktiive 2000/14/EÜ, 2006/42/EÜ, 2010/35/EL, 2013/29/EL, 2014/28/EL, 2014/29/EL, 2014/30/EL, 2014/31/EL, 2014/32/EL, 2014/33/EL, 2014/34/EL, 2014/35/EL, 2014/53/EL ja 2014/68/EL vastavushindamise, ühtsete kirjelduste vastuvõtmise ja turujärelevalve hädaolukorra menetluste osas, mis on tingitud ühtse turu hädaolukorrast], kriisi seisukohast oluliste kaupade osas, täpsustades, milliseid kriisi seisukohast olulisi kaupu ja hädaolukorra meetmeid kehtestatud hädaolukord hõlmab, põhjendades hädaolukorra kehtestamist ja selle proportsionaalsust ning märkides kehtestatud hädaolukorra kestuse.

Need rakendusaktid võetakse vastu artikli 42 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt. Nõuetekohaselt põhjendatud tungivalt kiireloomulistel asjaoludel, mis on seotud kriisi mõjuga ühtsele turule, võtab komisjon artikli 42 lõikes 3 osutatud korra kohaselt vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

Artikkel 27
Prioriteetsed tellimused

1. Komisjon võib paluda ühte või mitut kriisi seisukohast olulises tarneahelas tegutsevat ettevõtjat võtta vastu ja eelisjärjekorras täita tellimusi kriisi seisukohast olulise kauba tootmiseks või tarnimiseks (edaspidi „prioriteetne tellimus“).
2. Kui ettevõtja ei võta prioriteetset tellimust vastu ega täida seda eelisjärjekorras, võib komisjon oma algatusel või 14 liikmesriigi taotlusel hinnata, kas prioriteetsete tellimuste kasutamine on kõnealusel juhul vajalik ja proportsionaalne, andes asjaomasele ettevõtjale ja isikutele, keda võimalik prioriteetne tellimus tõendatult mõjutab, võimaluse esitada mõistliku tähtaja jooksul, mille määramisel komisjon võtab arvesse juhtumi asjaolusid, oma seisukoht. Erandjuhul võib komisjon sellise hinnangu tulemusena asjaomasele ettevõtjale adresseeritud õigusaktiga nõuda, et ettevõtja kas võtaks rakendusaktis nimetatud prioriteetse tellimuse vastu ja täidaks selle eelisjärjekorras või põhjendaks, miks tal ei ole võimalik või asjakohane seda teha. Komisjoni otsus peab põhinema objektiivsetel andmetel, mis näitavad, et prioriteetne tellimus on hädavajalik, et tagada ühiskondlike funktsioonide toimimine ja majandustegevus ühtsel turul.
3. Kui ettevõtja, kellele lõikes 2 nimetatud otsus on adresseeritud, nõustub nõudega otsuses nimetatud tellimus vastu võtta ja see eelisjärjekorras täita, muutub see kohustus muude era- ja avalik-õiguslike kohustuste suhtes ülimuslikuks.
4. Kui ettevõtja, kellele lõikes 2 nimetatud otsus on adresseeritud, keeldub nõudest otsuses nimetatud tellimus vastu võtta ja see eelisjärjekorras täita, esitab ta komisjonile kümne päeva jooksul alates otsuse teatavakstegemisest põhjendatud selgituse, milles ta põhjendab nõuetekohaselt, miks tal ei ole käesoleva sätte eesmärke silmas pidades võimalik ega asjakohane nõuet täita. Selline põhjus võib olla ettevõtja võimetus täita prioriteetset tellimust, sest tema tootmisvõimsus ei ole piisav, või tõsine oht, et tellimuse vastuvõtmine põhjustaks ettevõtjale suuri raskusi või majanduslikku koormust, või muud samavõrd tõsised asjaolud.

Komisjon võib sellised põhjendused või osa neist avaldada, võttes nõuetekohaselt arvesse ärisaladust.
5. Kui liidus asutatud ettevõtte suhtes kohaldatakse kolmanda riigi meedet, millega kaasneb prioriteetne tellimus, teatab ettevõtte sellest komisjonile.
6. Lõikes 2 nimetatud otsuses lähtub komisjon kohaldatavast liidu õigusest, sealhulgas vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõttest ning liidu kohustustest, mis tulenevad rahvusvahelisest õigusest. Otsuses võetakse eelkõige arvesse asjaomase ettevõtja õigustatud huve ning kättesaadavat teavet tootmisjärjekorra muutmiseks vajalike kulude ja jõupingutuste kohta. Komisjon teatab otsuse vastuvõtmise õigusliku aluse, määrab kindlaks ajavahemiku, mille jooksul tellimus tuleb täita, ning täpsustab vajaduse korral toote ja koguse. Samuti teatab ta trahvid, mis on otsuse täitmata jätmise korral artikliga 28 ette nähtud. Prioriteetsele tellimusele määratakse õiglane ja mõistlik hind.
7. Kui ettevõtja võtab tellimuse vastu ja täidab selle eelisjärjekorras, ei vastuta ta liikmesriigi õigusega reguleeritavate lepinguliste kohustuste rikkumise eest, kui see on vajalik prioriteetse tellimuse täitmiseks. Ettevõtja vabastatakse vastutusest ainult

sedavõrd, kuivõrd lepinguliste kohustuste rikkumine on vajalik nõutud prioriteetse tellimuse täitmiseks.

8. Käesoleva artikli lõikes 2 nimetatud rakendusaktid võetakse vastu artikli 42 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt. Nõuetekohaselt põhjendatud tungivalt kiireloomulistel asjaoludel, mis on seotud kriisi mõjuga ühtsele turule, võtab komisjon artikli 42 lõikes 3 osutatud korra kohaselt vastu viivitamata kohaldatavad rakendusaktid.

Artikkel 28

Ettevõtjatele kohustuslikule teabenõudele vastamata jätmise või prioriteetse tellimuse täitmata jätmise korral määratavad trahvid

1. Kui seda peetakse vajalikuks ja proportsionaalseks, võib komisjon oma otsusega määrata trahvi:
 - a) kui ettevõtjaid esindav organisatsioon või ettevõtja esitab vastuseks artikli 24 kohaselt esitatud nõudele tahtlikult või raske hooletuse tõttu vale, ebatäpset või eksitavat teavet või ei esita teavet ettenähtud tähtaja jooksul;
 - b) kui ettevõtja jätab tahtlikult või raske hooletuse tõttu täitmata kohustuse teatada komisjonile artikli 27 kohaselt oma kohustusest kolmanda riigi ees või jätab selgitamata, miks ta ei ole prioriteetset tellimust vastu võtnud;
 - c) kui ettevõtja jätab tahtlikult või raske hooletuse tulemusena täitmata endale võetud kohustuse täita teatav kriisi seisukohast olulise kauba tellimus (prioriteetne tellimus) artikli 27 kohaselt eelisjärjekorras.
2. Lõike 1 punktides a ja b nimetatud juhtudel määratav trahv ei ületa 200 000 eurot.
3. Lõike 1 punktis c nimetatud juhtudel määratav trahv ei ületa 1 % eelmise majandusaasta keskmisest päevasest käibest iga tööpäeva eest, mil artikli 27 kohane kohustus (prioriteetne tellimus) on otsusega ette nähtud kuupäevast arvates täitmata, kusjuures trahvisumma ei ületa 1 % eelmise majandusaasta kogukäibest.
4. Trahvisumma määramisel võetakse arvesse asjaomase ettevõtja suurust ja majanduslikke vahendeid ning rikkumise laadi, raskusaset ja kestust, võttes seejuures nõuetekohaselt arvesse proportsionaalsuse ja asjakohasuse põhimõtteid.
5. Euroopa Liidu Kohtul on piiramatu pädevus vaadata läbi otsused, millega komisjon on trahvi määranud. Kohus võib määratud trahvi tühistada, seda vähendada või suurendada.

Artikkel 29

Trahvi määramise aegumistähtaeg

1. Komisjoni õiguse suhtes määrata artikli 30 kohaselt trahve kohaldatakse järgmisi aegumistähtaegu:

- a) kaks aastat nende sätete rikkumise korral, milles käsitletakse artikli 24 kohast teabenõuet;
 - b) kolm aastat nende sätete rikkumise korral, milles käsitletakse artikli 26 lõike 2 kohast kohustust toota eelisjärjekorras kriisi seisukohast olulist kaupa.
- 2. Aegumistähtaeg hakkab kulgema päevast, mil komisjon saab rikkumisest teadlikuks. Jätkuvate või korduvate rikkumiste puhul hakkab aegumistähtaeg kulgema rikkumise lõppemise päevast.
 - 3. Kui komisjon või liikmesriikide pädevad asutused võtavad käesoleva määruse sätete täitmise tagamiseks meetmeid, peatub aegumistähtaja kulgemine.
 - 4. Aegumistähtaja kulgemine peatub kõigi isikute suhtes, keda käsitatakse rikkumises osalenuna.
 - 5. Katkenud aegumistähtaja kulg algab iga kord uuesti algusest. Kui komisjon ei määra trahvi, lõpeb tähtaeg hiljemalt päeval, mil möödub kahekordse aegumistähtajaga võrdne ajavahemik. Nimetatud ajavahemikku pikendatakse aja võrra, mil aegumistähtaja kulgemine on seetõttu peatatud, et komisjoni otsus on Euroopa Liidu Kohtus läbivaatamisel.

Artikkel 30

Trahvi täitmisele pööramise aegumistähtaeg

- 1. Komisjoni õigus pöörata artikli 28 kohaselt tehtud otsused täitmisele kehtib viis aastat.
- 2. Aegumistähtaeg hakkab kulgema lõpliku otsuse tegemise päevast.
- 3. Trahvi täitmisele pööramise aegumistähtaja kulg peatub:
 - a) kui teatatakse otsusest muuta trahvi algset summat või otsusest jätta sellise muutmise taotlus rahuldamata;
 - b) kui komisjon või tema taotlusel tegutsev liikmesriik võtab meetmeid, mille eesmärk on pöörata trahvi täitmisele.
- 4. Katkenud aegumistähtaja kulg algab iga kord uuesti algusest.
- 5. Trahvi täitmisele pööramise aegumistähtaeg peatub seniks, kuni:
 - a) on antud aega maksmiseks;
 - b) peatatakse makse sissenõudmine vastavalt Euroopa Liidu Kohtu otsusele.

Artikkel 31
Õigus olla trahvi määramise korral ära kuulatud

1. Enne artikli 28 kohase otsuse vastuvõtmist annab komisjon asjaomasele ettevõtjale või ettevõtjaid esindavale organisatsioonile võimaluse esitada oma seisukohad järgmistes küsimustes:
 - a) komisjoni esialgsed järeldused, sealhulgas kõik need küsimused, mille kohta on komisjon esitanud vastuväiteid;
 - b) meetmed, mida komisjon võib käesoleva lõike punktis a osutatud esialgsete järelduste põhjal kavatseda võtta.
2. Asjaomased ettevõtjad või ettevõtjaid esindavad organisatsioonid võivad esitada oma seisukohad komisjoni esialgsete järelduste kohta mõistliku aja jooksul, mille komisjon on oma esialgsetes järeldustes kindlaks määranud ja mis ei tohi olla lühem kui 21 päeva.
3. Komisjoni otsused võivad põhineda üksnes sellistel vastuväidetel, mille kohta asjaomastel ettevõtjatel ja neid esindavatel organisatsioonidel on olnud võimalik esitada oma seisukoht.
4. Menetluse käigus tagatakse täielikult asjaomaste ettevõtjate ja neid esindavate organisatsioonide õigus kaitsele. Asjaomastel ettevõtjatel või neid esindavatel organisatsioonidel on õigus tutvuda komisjoni toimikuga vastavalt kokkulepitud avalikustamistingimustele, mille puhul võetakse arvesse ettevõtjate õigustatud huvi kaitsta oma ärisaladusi. Õigus toimikutega tutvuda ei hõlma juurdepääsu konfidentsiaalsele teabele ega komisjoni või liikmesriikide asutuste sisekasutuseks mõeldud dokumentidele. Eelkõige ei kehti juurdepääsuõigus komisjoni ja kõnealuste liikmesriikide asutuste kirjavahetuse kohta. Käesolev lõige ei takista komisjoni avalikustamast ja kasutamast teavet, mis on vajalik rikkumise tõendamiseks.

II peatükk
Muud meetmed kriisi seisukohalt oluliste kaupade ja
teenuste kättesaadavuse tagamiseks

Artikkel 32
Strateegiliste reservide koordineeritud jaotamine

Kui strateegilised reservid, mis liikmesriigid on artikli 12 kohaselt loonud, osutuvad ühtse turu hädaolukorra vajaduste katmiseks ebapiisavaks, võib komisjon nõuanderühma esitatud arvamust arvesse võttes soovitada liikmesriikidel strateegilisi reserve sihipäraselt jagada, võttes võimaluse piires arvesse vajadust mitte süvendada ühtse turu häireid, sealhulgas geograafilistel aladel, mida sellised häired mõjutavad kõige tugevamini, toimides kooskõlas vajalikkuse, proportsionaalsuse ja solidaarsuse põhimõttega ning määrares kindlaks ühtse turu hädaolukorra kõrvaldamiseks kõige tõhusama reservide kasutamise viisi.

Artikkel 33

Meetmed kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste kättesaadavuse ning tarnimise ja osutamise tagamiseks

1. Kui komisjon leiab, et on oht, et kriisi seisukohast olulisi kaupu napib, soovitab ta liikmesriikidel rakendada erimeetmeid, et tagada tarneahelate ja tootmisliinide tõhus ümberkorraldamine, ning kasutada olemasolevaid varusid selleks, et kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste kättesaadavust ja pakkumist võimalikult kiiresti suurendada.
2. Lõikes 1 osutatud meetmete hulka võib kuuluda eelkõige järgmine:
 - a) kriisi seisukohast oluliste kaupade olemasoleva tootmisvõimsuse suurendamise või ümberkorraldamise või uue tootmisvõimsuse loomise hõlbustamine;
 - b) olemasoleva teenuste osutamise suutlikkuse suurendamise või uue suutlikkuse loomise hõlbustamine;
 - c) jõupingutused kriisi seisukohast oluliste toodetele loa andmise kiirendamiseks.

V osa

Hanked

I PEATÜKK

VALVSUSREŽIIMI JA HÄDAOLUKORRAREŽIIMI AJAL KOMISJONI POOLT STRATEEGILISE TÄHTSUSEGA KAUPADE JA TEENUSTE NING KRIISI SEISUKOHAST OLULISTE KAUPADE HANKIMINE LIIKMESRIIKIDE NIMEL

Artikkel 34

Liikmesriikide taotlused komisjonile kaupade ja teenuste hankimiseks nende nimel

1. Kaks või enam liikmesriiki võivad taotleda, et komisjon algataks nende liikmesriikide nimel, kes soovivad, et komisjon neid esindaks (edaspidi „osalevad liikmesriigid“), hankemenetluse artikli 9 lõike 1 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste või artikli 14 lõike 5 kohaselt vastu võetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste ostmiseks.
2. Komisjon hindab taotluse kasulikkust, vajalikkust ja proportsionaalsust. Kui komisjon ei kavatse taotlust rahuldada, teatab ta sellest asjaomastele liikmesriikidele ja artiklis 4 nimetatud nõuanderühmale ning põhjendab oma keeldumist.
3. Kui komisjon nõustub korraldama liikmesriikide nimel hanke, koostab ta ettepaneku sõlmida osalevate liikmesriikidega raamleping, millega komisjonile antakse õigus korraldada nende nimel hange. Lepingus sätestatakse üksikasjalikud tingimused lõikes 1 nimetatud osalevate liikmesriikide nimel hanke korraldamiseks.

Artikkel 35

Komisjoni läbirääkimisvolituste kehtestamine ja rakendamine

1. Artikli 34 lõikes 3 nimetatud lepinguga kehtestatakse komisjoni läbirääkimisvolitused uute lepingute sõlmimiseks, et tegutseda asjaomaste strateegilise tähtsusega kaupade ja teenuste või kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste puhul osaleva liikmesriikide nimel hankiva asutusena.
2. Lepingu kohaselt võib komisjon sõlmida selliste kaupade või teenuste ostmiseks osalevate liikmesriikide nimel lepinguid ettevõtjate, sealhulgas strateegilise tähtsusega kauba või kriisi seisukohast olulise kauba tootjate või strateegilise tähtsusega teenuse või kriisi seisukohast olulise teenuse osutajatega.
3. Komisjoni esindajad või komisjoni nimetatud eksperdid võivad teha kohapealseid kontrollkäike asjaomase strateegilise tähtsusega kauba või kriisi seisukohast olulise kauba tootmiseks kasutatavatesse rajatistesse.
4. Komisjon viib läbi hankemenetlused ja sõlmib nende tulemusel ettevõtjatega lepingud osalevate liikmesriikide nimel.

Artikkel 36

Komisjoni poolt liikmesriikide nimel korraldavate hangete kord

1. Komisjon korraldab käesoleva määruse alusel hankeid kooskõlas normidega, mida kohaldatakse komisjoni enda hankemenetluste suhtes vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusele (EL, Euratom) 2018/1046⁵⁴.
2. Lepingud võivad sisaldada klauslit, mille kohaselt võivad lepinguga pärast selle sõlmimist ühineda ka liikmesriigid, kes ei ole hankemenetluses osalenud; klauslis sätestatakse lepinguga ühinemise üksikasjalik kord ja tagajärjed.

II PEATÜKK

ÜHISHANKED VALVSUSREŽIIMI JA HÄDAOLUKORRAREŽIIMI AJAL

Artikkel 37

Ühishankemenetlus

Kui on vaja korraldada komisjoni ja ühe või mitme liikmesriikide hankija ühishange vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1046 artikli 165 lõikele 2, võivad liikmesriigid ühiselt hangitud vahendid täies ulatuses omandada, rentida või liisida.

III PEATÜKK

LIIKMESRIIKIDE HANKED HÄDAOLUKORRAREŽIIMI AJAL

Artikkel 38

Konsulteerimine ja koordineerimine liikmesriikide individuaalsete hangete korral

Kui artikli 14 kohaselt on kehtestatud ühtse turu hädaolukorrarežiim, konsulteerivad liikmesriigid omavahel ja komisjoniga ning koordineerivad oma tegevust komisjoni ja teiste liikmesriikide esindajatega nõuanderühmas, enne kui nad algatavad artikli 14 lõike 5 kohaselt vastuvõetud rakendusaktis loetletud kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste hanke vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2014/24/EL⁵⁵.

Artikkel 39

Individuaalsete hangete keeld osalevatele liikmesriikidele

Kui artikli 16 kohaselt on kehtestatud ühtse turu hädaolukorrarežiim ja komisjon on artiklite 34–36 kohaselt algatanud liikmesriikide nimel hanke, ei hangi osalevate liikmesriikide hankijad muul viisil kaupu ega teenuseid, mis on hõlmatud nimetatud hankega.

⁵⁴ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrus (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014, (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (*ELT L 193, 30.7.2018, lk 1*).

⁵⁵ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/24/EL riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (*ELT L 94, 28.3.2014, lk 65*).

VI osa

Lõppsätted

Artikkel 40

Isikuandmete kaitse

1. Käesolev määrus ei piira liikmesriikide kohustusi, kui nad töötlevad isikuandmeid määruse (EL) nr 2016/679 või eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitleva direktiivi 2002/58/EÜ alusel, ega komisjoni ega vajaduse korral teiste liidu institutsioonide ja asutuste kohustusi, kui nad oma ülesannete täitmise käigus töötlevad määruse (EL) nr 2018/1725 alusel isikuandmeid.
2. Isikuandmeid töödeldakse ja edastatakse ainult juhul, kui see on rangelt vajalik käesoleva määruse eesmärkide täitmiseks. Sellistel juhtudel kohaldatakse vastavalt vajadusele määruste (EL) nr 2016/679 ja (EL) nr 2018/1725 tingimusi.
3. Kui isikuandmete töötlemine ei ole käesoleva määrusega kehtestatud mehhanismi rakendamiseks rangelt vajalik, muudetakse isikuandmed anonüümseks, nii et andmesubjekti ei ole võimalik kindlaks teha.

Artikkel 41

Digivahendid

Komisjon ja liikmesriigid võivad luua koostalitlusvõimelisi digivahendeid või IT-taristuid, mis toetavad käesoleva määruse eesmärkide täitmist. Sellised vahendid ja taristud võidakse töötada välja väljaspool ühtse turu hädaolukorda.

Selliste vahendite ja taristute tehnilised aspektid kehtestab komisjon rakendusaktiga. Need rakendusaktid võetakse vastu artikli 42 lõikes 2 osutatud kontrollimenetluse kohaselt.

Artikkel 42

Komitee

1. Komisjoni abistab ühtse hädaolukorra mehhanismi komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Kui on viidatud käesolevale lõikele, kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.
3. Kui on viidatud käesolevale lõikele, kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 8 koostoimes artikliga 5.

Artikkel 43
Delegeeritud õigusaktid

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artiklis 6 nimetatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates käesoleva direktiivi jõustumise kuupäevast või mis tahes muust kaasseadusandjate määratud kuupäevast.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artiklis 6 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Artikkel 4
Aruandlus ja läbivaatamine

1. Hiljemalt [väljaannete talitus: palun lisage kuupäev = 5 aastat alates käesoleva määruse jõustumisest] ja seejärel iga viie aasta tagant esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule erandolukorra planeerimise, valvsusmeetmete ja ühte turu hädaolukorra reageerimissüsteemi toimimise kohta aruande, tehes vajaduse korral ettepanekuid nende parandamiseks, ja kui see on asjakohane, lisades aruandele seadusandlikud ettepanekud.
2. Aruanne sisaldab hinnangut tööle, mida nõuanderühm on käesoleva määrusega loodud hädaolukorra raamistikus teinud, ja sellele, kuidas see töö on seotud teiste liidu kriisiohjeasutuste tööga.

Artikkel 45
Kehtetuks tunnistamine

Nõukogu määrus (EÜ) nr 2679/98 tunnistatakse alates [kuupäev] kehtetuks.

Artikkel 46
Jõustumine

Käesolev määrus jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

*Euroopa Parlamendi nimel
president*

*Nõukogu nimel
eesistuja*

FINANTSSELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ühtse turu hädaolukorra mehhanismi kohta

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Siseturg, kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumine

1.3. Ettepanek/algatus käsitleb

X uut meetet

☐ uut meetet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest⁵⁶

☐ olemasoleva meetme pikendamist

☐ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.4. Eesmärgid

1.4.1. Üldeesmärgid

Ühtse turu hädaolukorra mehhanismi üldeesmärk on tugevdada ühtse turu valvsust seoses kriisidega, kriisidele reageerimist ja sujuvat toimimist kriisi ajal. Selleks antakse ühtse turu hädaolukorra mehhanismiga ELile hästi läbimõeldud kriisiohjemeetmete kogum, mis võimaldab kiirelt ja tõhusalt reageerida kõikidele tulevastele siseturu toimimist takistada ähvardavatele kriisidele, täiendades muid olemasolevaid ELi mehhanisme, muu hulgas suurema koordineerimise, läbipaistvuse ja kiiruse teel. Eesmärk on tugevdada ühtse turu toimimist ning pakkuda kriisi ajal kiireid ja praktilisi lahendusi kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumise probleemidele ja tarneprobleemidele.

1.4.2. Erieesmärgid

Erieesmärk nr 1

Kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumise takistuste minimeerimine kriisi ajal

Erieesmärk nr 1 on minimeerida kriisi ajal kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumist, pakkudes lahenduste kogumit, et tagada ELi tasandil hästi koordineeritud

⁵⁶

Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

valvsus seoses ühtset turgu mõjutavate kriisidega ja sellistele kriisidele reageerimine. Selleks pakutakse eelduste kohaselt lahenduste kogumit, mis hõlmab valvsus-, koordineerimis- ja läbipaistvusmeetmeid, millega tagatakse liikmesriikide kooskõlastatum ja sihipärasem reageerimine ning vajalik läbipaistvus seoses vaba liikumise takistustega.

Erieesmärk nr 2

Kriisi seisukohalt oluliste kaupade ja teenuste nappuse kõrvaldamine ja kättesaadavuse tagamine

Selle erieesmärgiga hõlbustatakse kriisi ajal kiireid ja praktilisi lahendusi tarneprobleemidele. Selleks pakutakse eelduste kohaselt kõikidele ühtsel turul osalejatele piisavaid valvsus-, koordineerimis- ja läbipaistvuse mehhanisme sihipäraseks poliitiliseks reageerimiseks, võimaldades teabevahetust ja tihedat koostööd tootmisharu/sidusrühmadega, et teha kindlaks kriisi seisukohast oluliste tarneahelate kitsaskohad ja võimsusega seotud vajadused, ning võttes lisameetmeid, kui see on vajalik kriisi seisukohast oluliste kaupade ja teenuste kättesaadavuse tagamiseks hädaolukorras.

1.4.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

Algatusega tagatakse kodanikele ja ettevõtjatele kriisi ajal juurdepääs ühtsele turule ning pakutakse toetust kindlaksmääratud tarneahelatele, tagades ühtse turu toimimise ja parema üldise kriisireageerimise ELi tasandil tänu sellele, et kriisi seisukohast olulised tooted, mis on kriisile reageerimisel vajalikud, on kättesaadavad; samuti kaasneb algatusega sõltuvalt kriisi liigist sotsiaalne kasu kodanike elutingimuste ja elukvaliteedi parandamise ning elude päästmise näol.

Eelduste kohaselt toetab algatus Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide, eelkõige eesmärkide nr 1 („Vaesuse kaotamine“), nr 8 („Inimväärne töö ja majanduskasv“), nr 9 („Tööstus, innovatsioon ja taristu“), nr 10 („Ebasõrdsuse vähendamine“) ja nr 16 („Rahu, õiglus ja tugevad institutsioonid“) täitmist.

Positiivne mõju ettevõtjatele, eelkõige hädaolukorras, avaldub ELi tasandil kriisile parema reageerimise kaudu, mille tulemusel on vähem takistusi vabale liikumisele ja kriisi seisukohast olulised tooted on paremini kättesaadavad. Kogumisse kuuluvad meetmed, millel oleks ettevõtjatele otsene positiivne mõju, on muu hulgas peamised põhimõtted hädaolukorras vaba liikumise ja toetavate meetmete, läbipaistvuse ja haldusabi tagamiseks, avalikud hanked hädaolukorras ning meetmed, mille abil tooteid hädaolukorras kiiremini turule lasta ja kiirendada hädaolukorras lubade andmist. Ettevõtjatele võivad aga kulusid tekitada ja nende tegevusele mõju avaldada ka meetmed, millega toetatakse hädaolukorras tarneahelaid, eelkõige ettevõtjatele esitatavad teabenõuded ning tootmise suurendamise ja prioriteetsete tellimuste vastuvõtmise kohustus.

Kodanikud saaksid kasu paremast üldisest kriisile reageerimisest ELi tasandil tänu sellele, et olemas on nii koordineerimismehhanismid kui ka meetmete kogum, millega vähendatakse takistusi vabale liikumisele ja tagatakse kriisi seisukohast oluliste toodete parem kättesaadavus. Lisaks saaksid nad otsest kasu peamistest

põhimõtetest vaba liikumise tagamiseks, eelkõige seoses isikute vaba liikumisega töötajate ja tarbijatena. Samuti saaksid nad otsest kasu varem varutud kriisi seisukohast oluliste strateegilise tähtsusega toodete jaotamisest. Kodanikele otseseid kulusid ei teki.

Liikmesriigid saaksid kasu paremast üldisest kriisile reageerimisest ELi tasandil ja otsest kasu sellest, et on olemas sihtotstarbeline juhtimisorgan, mis tagab ühtset turgu mõjutava kriisi ajal koordineerimise. Liikmesriikide jaoks kaasneksid halduskulud ja nõuete täitmise kulud, mis tulenevad mitmesugustest meetmepaketis ettenähtud meetmetest, sealhulgas valvsusrežiimi ajal erandolukorra plaanimisest, tarneahelate kohta teabe kogumisest, osalemisest sidemete loomises ja strateegiliste reserve moodustamisest ning hädaolukorrarežiimi ajal vaba liikumise peamiste põhimõtete järgimisest, läbipaistvus- ja haldusabimeetmetest, kriisi seisukohast oluliste toodete turule laskmise meetmete järgimisest, hädaolukorras avalikes hanges osalemisest ja hädaolukorras kriisi seisukohast olulisi tarneahelaid mõjutavatest meetmetest.

Komisjoni puhul leitakse, et uute juhiste ja soovitude koostamine ning kohustuslike meetmete koordineerimine on osa tavapärasest tegevusest. Sellest hoolimata kannaks komisjon täiendavaid erikulusid, mis tulenevad eelkõige ühtse turu hädaolukorra mehhanismi nõuanderühmade koosolekute, liikmesriikide ekspertidele väljaõppe ja hädaolukorra simulatsioonide ning ettevõtjatevaheliste sidemete loomise korraldamisest, teadete analüüsimisest läbipaistvuse raames ja haldusabist.

1.4.4. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

Viis aastat pärast õigusaktide kohaldamise alguskuupäeva hindab komisjon käesoleva seadusandliku algatuse tulemuslikkust, tõhusust, sidusust, proportsionaalsust ja subsidiaarsust ning esitab Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ja Regioonide Komiteele aruande peamiste järelduste kohta. Hindamisaruandes võib komisjon esitada ettepanekuid ühtse turu hädaolukorra mehhanismi täiustamiseks. See läbivaatamismehhanism sarnaneb läbivaatamismehhanismidele, mis sisalduvad komisjoni ettepanekus, mis käsitleb nõukogu määrust selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras, ning komisjoni ettepanekus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega kehtestatakse meetmete raamistik Euroopa pooljuhiökosüsteemi tugevdamiseks (kiibimäärus).

Liikmesriikidel ja ettevõtjaid esindavatel organisatsioonidel on kohustus esitada komisjonile selle aruande koostamiseks vajalik teave.

Komisjon ja liikmesriigid jälgivad regulaarselt õigusaktide kohaldamist, eelkõige kriisi ajal kaupade, isikute ja teenuste vaba liikumist hõlbustavate meetmete tõhusust asjaomaste isikute ja ettevõtjate, samuti ühtse turu toimimise seisukohast ning teabenõuete ja järelevalve, strateegiliste reserve loomise ja jagamise ning muude ühtsel turul toodete ja teenuste kättesaadavust parandavate meetmete mõju ettevõtjatele ja nende esindajatele.

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühivi või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Ei kohaldata, sest õigusakti kohaldamine sõltub kriisi tekkimisest, mida selle olemuse tõttu ei ole võimalik ette näha.

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

ELi tasandi meetme põhjused (*ex ante*). Ühtsel turul on majandustegevus äärmiselt integreeritud. Üha levinum on eri liikmesriikides asuvate ja oma vaba liikumise õigust kasutavate ettevõtjate, teenuseosutajate, klientide, tarbijate ja töötajate omavaheline lävimine. Varasematest kriisidest saadud kogemused näitavad, et tootmisvõimsuse jagunemine ELis on sageli ebaühtlane (näiteks paiknevad teatavate toodete, nagu isikukaitsevahendite tootmisliinid üksikutes liikmesriikides). Samaaegselt võib kriisi korral olla ELi territooriumil ebaühtlane ka nõudlus kriisi seisukohast oluliste kaupade või teenuste järele. Eesmärki tagada ühtse turu sujuv ja häireteta toimimine ei ole võimalik saavutada liikmesriikide ühepoolsete meetmetega. Pealegi kui liikmesriikide individuaalselt võetud meetmetega võib olla võimalik kriisist tingitud häiretega riigi tasandil teataval määral toime tulla, siis tegelikult need tõenäoliselt süvendavad veelgi asjaomast kriisi üle ELi, lisades täiendavaid vaba liikumise takistusi ja/või tekitades lisasurvet toodetele, mida juba niigi napib.

Oodatav tekkiv liidu lisaväärtus (*ex post*). Ühtse turu toimimist reguleerivate normide kehtestamine kuulub ELi ja liikmesriikide jagatud pädevusse. Suur arv ELi raamistikke, millega on reguleeritud mitmesugused aspektid, on juba kehtestatud ja toetavad ühtse turu sujuvat toimimist, sätestades sidusad normide kogumid, mida kohaldatakse kõikidel liikmesriikide territooriumidel.

Üldjuhul on aga kehtivates ELi raamistikes sätestatud normid, mis käsitlevad ühtse turu toimimist igapäevaselt, mitte konkreetsetes kriisistsenaariumides. Siiski sisaldavad mõned komisjoni hiljuti vastuvõetud ettepanekud teatavaid kriisi seisukohast olulisi sätteid. Praegu puudub aga horisontaalne normide ja mehhanismide kogum, mis käsitleks selliseid aspekte nagu erandolukorra plaanimine, kriiside jälgimine ja kriisireageerimismeetmed ning mida kohaldataks järjepidevalt kõikides majandussektorites ja kogu ühtsel turul.

Hädaolukorra mehhanismi kasutatakse üksnes eesmärgiga tagada koordineeritud lähenemisviis sellistele kriisidele reageerimisele, millel on oluline piiriülene mõju ja mis ohustavad ühtse turu toimimist valdkondades, kus ELi õigusaktid veel puuduvad või kus kehtivad õigusaktid ei sisalda kriisi seisukohast olulisi sätteid. Erandolukorra- ja valvsusmeetmete kehtestamine kogu ühtsel turul võib hõlbustada kriisireageerimismeetmete koordineerimist. Peale selle võib selliseid meetmeid täiendada komisjoni ja liikmesriikide vahelise tõhusa ja tulemusliku koordineerimise ja koostööga kriisi jooksul, et tagada kriisi lahendamiseks kõige asjakohasemate meetmete võtmine.

Ühtse turu hädaolukorra mehhanism ei ole ette nähtud selleks, et kehtestada üksikasjalikke ELi tasandi sätteid, millele tuleks kriisi korral ainsana tugineda. Selle asemel on õigusakti eesmärk kehtestada ELi tasandi sätete võimalikud kombinatsioonid ja tagada nende järjepidev kohaldamine ning kehtestada normid liikmesriikide tasandil võetud meetmete koordineerimise kohta. Hädaolukorra meetmeid, mida võib võtta ELi tasandil ühtse turu hädaolukorra mehhanismi alusel, koordineeritaks liikmesriikide vastuvõetud hädaolukorra reageerimismeetmetega ja nad täiendaksid viimaseid. Sellise koordineerimise ja täiendavuse võimaldamiseks sätestatakse ühtse turu hädaolukorra mehhanismis erimeetmed, mille kehtestamisest peaksid liikmesriigid pärast ELi tasandil ühtse turu erakorraliste meetmete aktiveerimist hoiduma.

Sellega seoses seisneb käesoleva õigusakti ELi lisaväärtus selles, et kehtestatakse mehhanism komisjoni ja liikmesriikide vaheliseks kiireks ja struktureeritud suhtlemiseks, koordineerimiseks ja teabevahetuseks juhul, kui ühtne turg satub surve alla, ning võimaldatakse läbipaistvalt võtta vajalikke meetmeid – nii kiirendada olemasolevate mehhanismide toimimist kui ka lisada uusi hädaolukordadele suunatud vahendeid. Samuti tagatakse sellega läbipaistvus kogu siseturul, veendudes, et oma vaba liikumise õigusele tuginevatele ettevõtjatele ja kodanikele on kättesaadav asjakohane teave kõikides liikmesriikides kohaldatavate meetmete kohta. See suurendab õiguskindlust, võimaldades neil teha teadlikke otsuseid.

Veel üks selles valdkonnas võetavate meetmete eelis on see, et ELile antakse vastupidavuse tagamise vahendid, mis on vajalikud ELi tööstuse konkurentsivõime säilitamiseks geopoliitilises kontekstis, kus rahvusvahelised konkurendid juba saavad tugineda õigusaktidele, millega nähakse ette tarneahelate häirete struktureeritud jälgimine ja võimalike reageerimismeetmete vastuvõtmine, näiteks seoses strateegiliste reservidega.

1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

Viimastel aastatel on maailm olnud tunnistajaks mitmele kriisile alates COVID-19 pandeemiast kuni Venemaa sissetungini Ukrainasse. Need ei ole viimased kriisid, millega maailm peab toime tulema. Lisaks geopoliitilisele ebastabiilsusele võivad põhjustada muid, uusi hädaolukordi ka kliimamuutused ning neist tulenevad loodusõnnetused, elurikkuse kadumine ja ülemaailmne majanduslik ebastabiilsus. Kahjuks ei ole järgmise kriisi täpset aega ja vormi võimalik ennustada.

Nagu hiljutised kriisid on näidanud, võivad täielikult toimiv ühtne turg ja liikmesriikide sujuv koostöö ühtse turu küsimustes oluliselt tugevdada ELi vastupidavust ja kriisidele reageerimist. Seepärast peaks ühtse turu hädaolukorra mehhanism, mille puhul on käesolevas mõjuhinnangus analüüsitud eri poliitikavariante, pakkuma plaani, kuidas EL peaks reageerima tulevastele kriisidele ühtse turu küsimustes. Selles tuleks arvesse võtta varasematest hädaolukordadest saadud kogemusi ja ekstrapoleerida need võimalikele tulevastele hädaolukordadele.

Euroopa Ülemkogu märkis oma 1.–2. oktoobri 2020. aasta järeldustes, et EL peaks võtma arvesse COVID-19 pandeemiast saadud õppetunde ning tegelema ühtse turu allesjäänud killustatuse, tõkete ja nõrkustega hädaolukordadele reageerimisel. Tööstusstrateegia ajakohastamist käsitlevas teatises andis komisjon teada vahendist, millega tagatakse kriisi ajal nii inimeste, kaupade ja teenuste vaba liikumine kui ka

suurem läbipaistvus ja ulatuslikum koordineerimine. See algatus on osa komisjoni 2022. aasta tööprogrammist. Euroopa Parlament väljendas heameelt komisjoni kava üle esitada ühtse turu hädaolukorra mehhanism ja kutsus komisjoni üles arendama seda õiguslikult siduva struktuurilise vahendina, et tagada isikute, kaupade ja teenuste vaba liikumine tulevaste kriiside korral.

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjaomaste meetmetega

Ettepanek on Euroopa Komisjoni poliitikaprioriteet ja sellega täidetakse kohustus tagada ühtse turu sujuv toimimine. Algatuses on tutvustatud sünergiaid mitmesuguste vahenditega, näiteks horisontaalsete kriisireageerimismehhanismidega (kriisidele poliitilist reageerimist käsitlev ELi integreeritud kord – IPCR), kriisiohje konkreetsetele aspektidele suunatud meetmetega (nõukogu 7. detsembri 1998. aasta määrus (EÜ) nr 2679/98 siseturu toimimise kohta liikmesriikidevahelise kaupade vaba liikumise osas, Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2015. aasta määrus (EL) 2015/479 ühiste ekspordieeskirjade kohta) ning konkreetseid valdkondi käsitlevate kriisimeetmetega (Euroopa toiduga kindlustatuse kriisiks valmisoleku ja sellele reageerimise mehhanism – EFSCM, määrus (EL) 2021/953, millega kehtestatakse ELi digitaalne COVID-tõend, määrus (EL) 2022/123, mis käsitleb Euroopa Ravimiameti suuremat rolli ravimite ja meditsiiniseadmete alases kriisivalmiduses ja -ohjes, komisjoni 16. septembri 2021. aasta otsus ELi tervisealasteks hädaolukordadeks valmisoleku ja neile reageerimise asutuse loomise kohta, määrus (EL) nr 1308/2013, millega kehtestatakse põllumajandustoodete ühine turukorraldus (ühise turukorralduse määrus), ja samaväärne määrus ühise turukorralduse kohta kalanduse valdkonnas ning komisjoni teatis „Transpordisektoris hädaolukorra lahendamise plaan“).

Samaaegselt on kriisile reageerimise ja kriisiks valmisoleku seisukohast olulisi aspekte käsitletud mitmes algatuses, mille kohta on hiljuti ettepanek esitatud ja mida praegu arutatakse. Nende algatuste kohaldamisala on piiratud: need käsitlevad konkreetset liiki kriisistsenaariume ja nende eesmärk ei ole luua üldist horisontaalset kriisiohjeraamistikku. Sel määral, mil need algatused sisaldavad valdkondlikku kriisireageerimise ja kriisivalmiduse raamistikku, on see raamistik kui *lex specialis* ühtse turu hädaolukorra mehhanismi suhtes ülimuslik:

- komisjoni ettepanek määruse kohta, milles käsitletakse tõsiseid piiriüleseid terviseohtusid;
- komisjoni ettepanek, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 851/2004, millega asutatakse haiguste ennetuse ja tõrje Euroopa keskus;
- komisjoni ettepanek, mis käsitleb nõukogu määrust selliste meetmete raamistiku kohta, millega tagatakse kriisi korral oluliste meditsiinivahenditega varustatus liidu tasandi rahvatervisealases hädaolukorras;
- komisjoni ettepanek Euroopa kiibimääruse kohta;
- komisjoni ettepanek andmemääruse kohta;
- komisjoni ettepanek Schengeni piirieeskirjade muutmise kohta;

– komisjoni ettepanek kriitilise tähtsusega üksuste vastupidavusvõime direktiivi kohta.

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

Komisjoni personalikuludest tulenevate korduvate kulude puhul, mis on seotud ettenähtud väljaõppega ja teavitamissüsteemi jaoks kasutatava IT-vahendi vajaliku laiendamisega, võib rahastamisallikana kindlaks teha liidu rahaliste vahendite ümberpaigutamise ühtse turu programmi alusel.

1.6. Ettepaneku/algatuse kestus ja finantsmõju

Märkus. Võttes arvesse algatuse olemust, mis on tihedalt seotud prognoosimatut laadi ja prognoosimatu ulatusega kriisiga, ei ole algatuse kestust võimalik märkida.

☐ Piiratud kestusega

- ☐ hõlmab ajavahemikku [PP/KK]AAAA–[PP/KK]AAAA
- ☐ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA ja maksete assigneeringutele ajavahemikul AAAA–AAAA.

☐ Piiramatu kestusega

- Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku AAAA–AAAA,
- millele järgneb täieulatuslik rakendamine

1.7. Ettenähtud eelarve täitmise viisid⁵⁷

X Eelarve otsene täitmine komisjoni poolt

- **X** oma talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;
- ☐ rakendusametite kaudu

☐ Eelarve jagatud täitmine koostöös liikmesriikidega

☐ Eelarve kaudne täitmine, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

- ☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;
- ☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);
- ☐ Euroopa Investeeringuspangale ja Euroopa Investeeringufondile;
- ☐ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;
- ☐ avalik-õiguslikele asutustele;
- ☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, kuivõrd nad esitavad piisavad finantstagatised;
- ☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kes esitavad piisavad finantstagatised;
- ☐ isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis.

⁵⁷

Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud veebisaidil <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/ET/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>.

- *Mitme eelarve täitmise viisi valimise korral esitage üksikasjad rubriigis „Märkused“.*

Märkused

Komisjoni kulude üle seoses käesoleva määruse rakendamisega kohaldatakse tavapäraseid järelevalvenorme.

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse eeskirjad

Märkige sagedus ja tingimused.

Käesoleva algatuse puhul täidab eelarvet otseselt komisjon ja komisjoni ülesanded eelarve täitmisel on seotud tema talitustega.

Viie aasta möödumisel käesoleva määruse jõustumisest ja seejärel iga viie aasta tagant esitab komisjon nõukogule erandolukorra plaanimise, valvsusmeetmete ja ühtse turu hädaolukorrale reageerimise süsteemi toimimist käsitleva aruande, milles tehakse vajaduse korral ettepanek võimalike täiustuste kohta.

Selle läbivaatamise käigus hinnatakse muu hulgas käesoleva määruse alusel loodud nõuanderühma tegevust määruses kehtestatud hädaolukorra raamistikus ja selle tegevuse seoseid muude asjakohaste liidu tasandi kriisiohjeorganite tööga.

Liikmesriikidega peetakse nõu ning nende seisukohti ja soovitusi hädaolukorra raamistiku rakendamise kohta kajastatakse lõpparuandes. Kui see on asjakohane, esitab komisjon selle aruande põhjal ettepanekud käesoleva määruse muutmiseks või teeb täiendavaid ettepanekuid.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. *Kontrollide kulutõhususe (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse) hinnang ja põhjendus ning prognoositav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal)*

Kontrollid on osa komisjoni sisekontrollisüsteemist. Kõnealuse uue tegevusega kaasnevad peadirektoraadi tasandil ebaolulised täiendavad kontrollikulud.

2.3. Pettuse ja eeskirjade eiramise ärahoidmise meetmed

Nimetage rakendatavad või kavandatud ennetus- ja kaitsemeetmed, nt pettustevastase võitluse strateegias esitatud meetmed.

Komisjon tagab, et käesoleva otsuse alusel rahastatavate meetmete rakendamisel on liidu huvid kaitstud, võttes ennetusmeetmeid pettuse, korruptsiooni ja mis tahes muu ebaseadusliku tegevuse vastu, tehes tõhusaid kontrolle ja nõudes sisse alusetult makstud summad ning määrates õigusnormide rikkumise avastamise korral tõhusaid, proportsionaalseid ja heidutavaid karistusi.

Komisjoni rakendatavate meetmete suhtes kohaldatakse kooskõlas finantsmäärusega eel- ja järelkontrolle. Lepingutes ja kokkulepetes, millega käesoleva määruse rakendamist rahastatakse, antakse komisjonile, sealhulgas OLAFile ja kontrollikojaile sõnaselgelt õigus viia läbi auditeid ja uurimisi kooskõlas määrusega (EL, Euratom) nr 883/2013, muu hulgas kohapealseid kontrolle ja uurimisi.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastamise rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus

Kuna meetmeid rakendab Euroopa Komisjon, on eelistatav eelarve täitmise viis vastavalt finantsmääruse artikli 62 lõike 1 punktile a otsene eelarve täitmine, millega tagatakse koordineerimine liikmesriikide ja mitmesuguste sidusrühmadega. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta

3.2. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

- Olemasolevad eelarveread

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud/liigendamata ⁵⁸	EFTA riigid ⁵⁹	kandidaatriigid ⁶⁰	kolmandad riigid	finantsmääruse artikli 21 lõike 2 punkti b tähenduses
1	03 01 01 01 – ühtse turu programmi toetuskulud	Liigendatud	JAH	määratakse hiljem ⁶¹	määratakse hiljem ⁶⁰	EI
1	03 02 01 01 – kaupade ja teenuste siseturu toimimine ja selle arendamine	Liigendatud	JAH	määratakse hiljem ⁶⁰	määratakse hiljem ⁶⁰	EI

⁵⁸ Liigendatud = liigendatud assigneeringud / liigendamata = liigendamata assigneeringud.

⁵⁹ EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

⁶⁰ Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaatriigid.

⁶¹ Praegu viiakse lõpule ühtse turu programmi raames assotsieerimislepingute sõlmimist.

3.3. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.3.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma tegevusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	1	Ühtne turg, innovatsioon ja digitaalvaldkond
---	----------	--

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEd peadirektoraat			Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	Järgnevad aastad	KOKKU
•Tegevusassigneeringud								
Eelarverida 03 02 01 01 – kaupade ja teenuste siseturu toimimine ja selle arendamine	Kulukohustused	(1a)	0,250	0,025	0,025	0,025		0,325
	Maksed	(2a)	0,125	0,150	0,025	0,025		0,325
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud ⁶²								
Eelarverida 03 01 01 01 – ühtse programmi toetuskulud		(3)	0,038	0,028	0,028	0,028		0,122
Siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEd peadirektoraadi assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1a + 1b + 3	0,288	0,053	0,053	0,053		0,447
	Maksed	= 2a + 2b +3	0,163	0,178	0,053	0,053		0,447

⁶² Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

•Tegevusassigneeringud KOKKU	Kulukohustused	(4)	0,250	0,025	0,025	0,025		0,325
	Maksed	(5)	0,125	0,150	0,025	0,025		0,325
•Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)	0,038	0,028	0,028	0,028		0,122
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 1 assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 4 + 6	0,288	0,053	0,053	0,053		0,447
	Maksed	= 5 + 6	0,163	0,178	0,053	0,053		0,447

•Tegevusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)	Kulukohustused	(4)	0,250	0,025	0,025	0,025		0,325
	Maksed	(5)	0,125	0,150	0,025	0,025		0,325
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU (kõik rubriigid)		(6)	0,038	0,028	0,028	0,028		0,122
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIKIDE 1–6 assigneeringud KOKKU (võrdlussumma)	Kulukohustused	= 4 + 6	0,288	0,053	0,053	0,053		0,447
	Maksed	= 5 + 6	0,163	0,178	0,053	0,053		0,447

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	7	„Halduskulud“
---	----------	---------------

Selle punkti täitmisel tuleks kasutada haldusalaste eelarveandmete tabelit, mis on esitatud [õigusaktile lisatava finantsselgituse lisas](#) (sisekorraeeskirjade V lisa), ja laadida see üles DECIDE'i talitustevahelise konsulteerimise eesmärgil.

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	KOKKU
Siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraat						
•Personalikulud		0,628	0,628	0,628	0,628	2,512
•Muud halduskulud		0,030	0,030	0,030	0,030	0,120
Siseturu, tööstuse, ettevõtluse ja VKEde peadirektoraat KOKKU	Assigneeringud	0,658	0,658	0,658	0,658	2,632

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumma)	0,658	0,658	0,658	0,658	2,632
--	--	-------	-------	-------	-------	--------------

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	Järgnevad aastad	KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	0,946	0,711	0,711	0,711		3,079

RUBRIIKIDE 1–7 assigneeringud KOKKU	Maksed	0,821	0,836	0,711	0,711		3,079
--	--------	-------	-------	-------	-------	--	--------------

3.3.2. Tegevusassigneeringutest rahastatav väljund (hinnang)

Märkus. Arvestades algatuse laadi ja ootamatu prognoosimatu kriisi olemust, ei ole seda praegu võimalik hinnata.

kulukohustuste assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Märkige eesmärgid ja väljundid			Aasta N		Aasta N + 1		Aasta N + +2		Aasta N + 3		Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)						KOKKU	
	VÄLJUNDID																	
	Väljun di liik ⁶³	Kesk mine kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Arv	Kulu	Väljun dite arv kokku	Kulud kokku
↓																		
ERIEESMÄRK nr 1 ⁶⁴ ...																		
- Väljund																		
- Väljund																		
- Väljund																		
Erieesmärk nr 1 kokku																		
ERIEESMÄRK nr 2 ...																		

⁶³ Väljunditena käsitatakse tarnitud tooteid ja osutatud teenuseid (rahastatud üliõpilasvahetuste arv, ehitatud teede pikkus kilomeetrites jms).

⁶⁴ Vastavalt punktile 1.4.2. „Erieesmärgid ...“

- Väljund																		
Erieesmärk nr 2 kokku																		
KOKKU																		

3.3.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma haldusassigneeringute kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta 2023	Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	KOKKU
--	---------------	---------------	---------------	---------------	-------

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIK 7					
Personalikulud	0,628	0,628	0,628	0,628	2,512
Muud halduskulud	0,030	0,030	0,030	0,030	0,120
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 7 kulud kokku	0,658	0,658	0,658	0,658	2,632

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7⁶⁵ välja jäävad kulud					
Personalikulud					
Muud halduskulud	0,038	0,028	0,028	0,028	0,122
Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGIST 7 välja jäävad kulud kokku	0,038	0,028	0,028	0,028	0,122

KOKKU	0,696	0,686	0,686	0,686	2,754
--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Personalija muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse asjaomase peadirektoraadi poolt kõnealuse meetme haldamiseks juba antud ja/või peadirektoraadi siseselt ümberpaigutatud assigneeringutest, mida vajaduse korral võidakse täiendada nendest lisaassigneeringutest, mis haldavale peadirektoraadile eraldatakse iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

⁶⁵ Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

3.3.3.1. Hinnanguline personalivajadus

- ☐ Ettepanek/algatus ei hõlma personali kasutamist
- ☒ Ettepanek/algatus hõlmab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina

		Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2 027
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)		4	4	4	4
20 01 02 03 (delegatsioonides)					
01 01 01 01 (kaudne teadustegevus)					
01 01 01 11 (otsene teadustegevus)					
Muud eelarveread (märkige)					
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)					
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid, renditööjõud ja noored eksperdid delegatsioonides)					
XX 01 xx yy zz ⁶⁶	- peakorteris				
	- delegatsioonides				
01 01 01 02 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud kaudse teadustegevuse valdkonnas)					
01 01 01 12 (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud otsese teadustegevuse valdkonnas)					
Muud eelarveread (märkige)					
KOKKU		4	4	4	4

XX tähistab asjaomast poliitikavaldkonda või eelarvejaotist.

Personalivajadused kaetakse juba meedet haldavate peadirektoraadi töötajatega ja/või töötajate peadirektoraadisisesel ümberpaigutamisel. Vajaduse korral võidakse personali täiendada iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades olemasolevate eelarvepiirangutega.

Ülesannete kirjeldus:

Ametnikud ja ajutised töötajad	1 täistööajale taandatud töötaja nõuandekogu sekretariaadi jaoks
Koosseisuvälised töötajad	

⁶⁶ Tegevusassigneeringutest rahastatavate koosseisuväliste töötajate ülempiiri arvestades (endised BA read).

3.3.4. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

Ettepanek/algatus:

- ☒ on täielikult rahastatav mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi sisese vahendite ümberpaigutamise kaudu.

Hädaolukorrarežiimi kehtestamise korral kaalutakse esimesena vahendite ümberpaigutamist ühtse turu programmi raames.

- ☐ tingib mitmeaastase finantsraamistiku asjaomases rubriigi mittesihtotstarbelise varu ja/või mitmeaastase finantsraamistiku määruuses sätestatud erivahendite kasutuselevõtu.

Selgitage, millised toimingud on vajalikud, osutades asjaomastele rubriikidele, eelarveridadele ja summadele ning nimetades kasutatavad rahastamisvahendid.

- ☐ nõuab mitmeaastase finantsraamistiku muutmist.

Selgitage, millised toimingud on vajalikud, osutades asjaomastele rubriikidele, eelarveridadele ja summadele.

3.3.5. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

- ☒ ei hõlma kolmandate isikute poolset kaasrahastamist
- ☐ hõlmab kaasrahastamist, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta N ⁶⁷	Aasta N + 1	Aasta N + 2	Aasta N + 3	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)			Kokku
Nimetage kaasrahastav asutus								
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU								

⁶⁷ N on aasta, mil alustatakse ettepaneku/algatuse rakendamist. „N“ asemel tuleb märkida esimene eeldatav rakendamise aasta (näiteks 2021). Sama tuleb teha ka järgnevate aastate puhul.

3.4. Hinnanguline mõju tuludele

- ☐ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele
- ☒ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:
 - ☐ omavahenditele
 - ☒ muudele tuludele
 - palun märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu ☐

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida	Jooksva aasta eelarves kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju ⁶⁸						
		Aasta 2024	Aasta 2025	Aasta 2026	Aasta 2027	Lisage vajalik arv aastaid, et kajastada kogu finantsmõju kestust (vt punkt 1.6)		
Artikkel 4 2 9 – muud sihtotstarbeta rahatrahvid ja karistusmaksed		p.m.	p.m.	p.m.	p.m.			

Sihtotstarbeliste tulude puhul märkige, milliseid kulude eelarveridasid ettepanek mõjutab.

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

Võimalikku sihtotstarbelist tulu ei saa praeguses etapis hinnata, sest ei ole kindel, kas mingid trahvid realiseeruvad.

⁶⁸ Traditsiooniliste omavahendite (tollimaksud ja suhkrumaksud) korral tuleb märkida netosummad, st brutosumma pärast 20 % sissenõudmiskulude mahaarvamist.